

בס"ד גליון 83 | סיון תשפ"ד | ירחון חסידי ברסלב

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקשה

אוצר היראה מתגלה מחדש

ר' נתן בורשטיין חושף בשיחה מיוחדת את פרויקט הענק של 'אוצר היראה השלם' העומד לקראת סיומו

לא תשכח התורה

האהבה הנצחית לרשב"י שהתגלתה בשדות וביערות // שלוש סיפורים מיני רבים

עצמת התורה מאתגרת

על מסע החיים המרגש של ר' שמואל לייב מרגוליס מקייב ועד להרי הקודש של צפת • שנים מבניו בראיון מיוחד

100 שנים להדפסה

תיאור מיוחד בכתב ידו של ר' יצחק מאיר קורמן מתאר את ההדפסה הראשונה בפולין // במדור 'בית הגנזים'

לא תרצח	אנכי ה'
לא תנאף	לא יהיה
לא תגנב	לא תשא
לא תענה	זכור את
לא תחמד	כבוד את

אורייתא תליתא | האור שבלימוד התנ"ך במשנתו של הרבי // מדור 'תבררו ויתלבנו'

שער החמישים יום יום | על טבילת מקווה והתקדשות בחוש // במדור החדש 'ברסלב' כפשוטו'

בקבלת התורה הכל מתחיל מחדש | מאמר מכתוב ומיוחד למהותו של יום ועבודת החיים // אור הצפון

בתוכן הגליון

20

לא תשכח התורה

שלוש סיפורים מיוחדים על יהודים שיצאו ליערות בואכה מירון בל"ג בעומר // מולדוב

28

יהודי אחד ותורה אחת

שיחה מיוחדת עם שני בניו של ר' שמואל לייב מרעלים מוקיב להרי צפת מרטיט //

35

אוצר של יראת שמים

מוסד 'תורת הנצח' מספק הצצה מיוחדת לפרויקט הענק שכבר מגיע // מרגש

ירל ע"י

מערכת אבקשה
טל: 02-539-6363
פקס: 077-318-0237

©

כל הזכויות שמורות. העתקת קטעי מאמרים, או תמונות, אך ורק באישור בכתב מהמערכת.

הגליון מודפס ע"י מ.א. הפקות דפוס - כל סוגי ההדפסות במחירים זולים לקבלת הצעת מחיר משהלמת במיוחד פנו לשלפון 052-7631367

עיצוב גרפי ועריכה גרפית
Blum

יעוץ שיווקי:
דוד קניג קמפינים

כאן מתחדשים! מוקד ברסלב
02.999.3.148
חזרות | ריזנות | שיעורים
קו אחד חסדי ברסלב לשעבר

הקו של בני העלייה
לאודו של מודרן נבסלב
07.99.4000.36

אין להאמיני
אין לנב
02.560.7387

15 'ברסלב' בפשוטו
סודה של ההיסטוריה במקוה

39 את שאהבה נפשי
התקרבות של דודג'ר אליעזר שטרנבוך

42 במסילות הנעים
מה עשים כדי שהילד יקשיב

44 ילדי שעשועים
אקט תורה לזקנת // מאמר
המקנה המקור // סיפור
האוצר הנמוז // שעשוען

מדורים מלאי דעת מאידה:

03 'חברותא בליקוטי הלכות'
הדרך האמיתית לקבלת התורה - מדור חדש

06 יתבררו ויתלבנו
ספר המוסר שלי - לימוד דרשן

16 הדפסה של קיום התורה
תיעוד מיוחד משמחת סיום ההדפסה של הליקוטי מודרן במדור בית העמים // מיוחד

לתרומות ושחפות
בבית אבקשה
פנו עוד היום:
בארץ ישראל
02-6237686
בארצות הברית
845-650-9368

אם אתם שותפים ומכל סיבה שהיא לא קבלתם את הגליון לביתכם נא השאירו הודעה במספר 026237686 שלוחה 3

מ. קליינער

מאצרות הרפואות של התלמיד הנצחי

חברותא בליקושי הלכות

להפוך את האין ליש

התגלות פלאי פלאות בדבר סודה של קבלת התורה והעצות שלא יזפרו לעולם אשר המה תקוותו של כל איש ישראל גם מי שנחשב ל'אין' מוחלטת ואפסה תקוותו לנצח // בהלכות ברכת הריח הלכה ד'

הדבר גלוי, קאלו רוֹאָה בעיניו את הדבר שהוא מאמין בו, מחמת גדל אמונתו השלמה (ליקור'ם סי' סב. ה).

*

רבינו הקדוש, צדיק יסוד עולם, בצוואתו הקדושה בתורה האחרונה שאמרה במסירות נפש עצומה, להנחיל לדורות עולם את אור האמונה הקדושה, קורא ומכנה את האמונה בשם 'כח המדמה'. הווי אומר, על אף שאין האדם מבין את הדבר בשכלו ואינו יכול להשיג את הדברים בדעת אנוש, אבל על ידי הכח המדמה שברא והטביע השי"ת באדם, בכוחו יכול האדם לדמות ולהקיש את חובת האמונה בדברים שהוא רואה שהם אמיתיים ושייכים אליו.

וכיצד ניתן לזכות לבירור הכח המדמה? הלא כמוכח וכידוע, מוחם של בני האדם בעולם השקר וההבל, מלא בכזב ודמיונות שווא, עד שאפילו השכל והדעת של האדם שלא זכה להיות נקי מן החטא כדוגמת הצדיקים האמיתיים יחידי הדורות, אף הוא מלא עקמומיות ובלבולים רבים, ולא ניתן לסמוך עליו (ליקור'ם סי' כד). וכפי שאמר רבינו הקדוש: הוולך אחר שכלו יכול ליפול בטעותים ומכשולות רבים (ליקור'ם תנינא י"ב)

ואם כן, מגלה רבינו הקדוש בהמשך דבריו, 'הדרך לזכות לבירור המדמה ולאמונה הקדושה והאמיתית היא על ידי הרוח הקודש, רוח הנבואה, ששורשה במדמה' כידוע. הרוח הקודש הווי נמצאת אצל הצדיקים האמיתיים ואנו יכולים לזכות אליה על ידי שאנו מתקרבים אליהם ודבקים בהם ורק כך אפשר לזכות לאמונה באמת.'

וכפי ההתקרבות של היהודי אל הצדיק, כן הוא זוכה להאמין באמונה שלימה שאין שום טבע בעולם והכל מתנהג ברצונו הפשוט של הבורא יתברך וית', שזו היא 'אמונת חידוש העולם' - להאמין שיש

האמונה – התקשדות בעולם העשייה הגשמי להשי"ת

ברוך אלוהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מהתועים בדרכי א-ל, ונתן לנו את תורתו במעמד הר סיני, בהתגלות אלוהית נפלאה ונוראה, ונטע בנו את אמונתו בייחודו היחיד, ובתורתו הקדושה, ועבדיו וצדיקיו האמיתיים שבכל דור ודור.

והאמונה פלאית היא, הלא דבר הוא, יצירה פלאית שיצר הבורא בעולמו, שיוכל האדם הרחוק אלפי ורבעות פרסאות ומדריגות מהבורא ית', וממקומו הנמוך זוכה הוא להתקשר ולהאמין בבורא הכל, האין סוף ואין תכלית לגדולתו, 'הלא ידעת אם לא שמתק אלהי עולם ה' בורא קצות הארץ' (ישעיה מ, כח) 'פי צמצם את האמת בחקמה נפלאה, בצמצומים רבים ושונים, בדרךים נפלאים ונוראים, עד שנתנהו מדת האמונה, שבחמתו הנפלאה האיר בהאדם מדת האמונה הקדושה שיש בנשמת האדם רשימה מאמתת אלקותו יתברך, שעל ידי זה יש לו כח להאמין בהאמת, אף על פי שאינו רוֹאָה האמת עדין בידעתו' (ליקור'ם ה' גילוח הל' ה. ב).

וכאשר אנו רוצים לעמוד ולהביט בסודה של האמונה, מתגלה לעינינו דבר פלאי, שהלוא באם הדבר שאנחנו מאמינים בו נמצא בהשגת שכלנו, שאנו יכולים להסביר אותו בשכל המתעייב על הדעת, הלא אם כן, חכמה היא זו ואין זו אמונה. ובאם הדבר אינו בהשגת שכלנו, אם כן כיצד האדם יכול להשיג ולדעת דבר שאינו מושג כלל בשכלו? הלא כיצד תהיה לו אחיזה בדבר בו הוא מאמין? ובעיקר צפה ועולה השאלה הכיצד ניתן לזכות לדבר הנעלה כ"כ מבחינתנו.

כי אם תשאֵל את המאמין איזה טעם באמונה, ונאי אינו יודע להשיב לך טעם, כי אמונה אינו שֵׁךְ אֵלָא בְּדָבָר שְׁאִינוּ יוֹדְעֵ טַעַם. ואף ע"פ ריבון: וְגַלְיָא - הִנֵּנוּ שְׁאִצֵּל הַמְּאִמִּין

דרך זו פותחת בפנינו את ההודמנות לטעום מהתורה והעצות הקדושות שלא יזפרו לעולם, להמשיך את קיום התורה בכל מצב שהוא, ולזכות להתגבר על המפריעים שעומדים בפנינו

חברותא בליקושי הלכות

שה' ית' מחדש ובידו לחדש כרצונו, והוא יתברך יכול להושיע אותך בכל רגע גם מהמקום שאינך רואה שם שום קצה חוט לישועתך, ואדרבא, אולי דווקא משם, מהמצב של חוסר ועיכוב הישועה שמצטייר בעיניך כאיך מוחלט, שאין בו כל תקווה, ברצונו ית' גם זה יכול להפוך ליש' - לישועה שלימה בניגוד לכל הגיון וסברה אנושית, כשהכל יתהפך לטובה. ואדרבא אז תזכה לישועה נפלאה עוד יותר מכל ישועה אחרת שהיתה נראית בעיניך. וְאֶמְרָתְ בְּיָוֵם הַהוּא אֹדְךָ ה' כִּי אֶנְפַּקְתָּ בִּי יֵשֶׁב אֶפְסָךְ וּתְנַחֲמֵנִי (ישעיה יב, א), דווקא האיך שחשבתי עליו - בין אם הוא צרה גשמית או מצוקה רוחנית - דווקא כאן טמונה היתה כל תקוותי, דווקא זה הוא המקום הנכון שעל ידו אוכל לעבוד את ה' באמת. והישועה שחייכתי לה בצורה הגשמית שציירתי לעצמי שמא היא רק היתה מרחיקה אותי מטובתי השלימה.

את האמונה הזו שאינה תלויה בהתפתחות גשמית כזו או אחרת, שהיא תלויה אך ורק ברצונו הפשוט הבורא ומחדש את עולמו ויוצר 'ש מאין מוחלט, את האמונה הזו מנחיל הצדיק למתקרבים אליו.

הדרך לאמונה בצדיקים

אחר שנתבארה בטוב טעם ודעת תקוותי הנצחית לגאולת עולמים ולאמונה אמיתית בכח ההתקרבות לצדיקים שזכו לרוח נבואה וביורוד המדמה בשלמות צפה ועולה לה השאלה, הלוא אם ההתקרבות לצדיקים היא הדרך לזכות לאמונה, מקשה רבי נתן, אם כן כיצד נוכל לזכות להתקרב ולהאמין בצדיקים, מאחר שהאמונה תלויה בכח המדמה, ומכיוון והמדמה של בני האנוש פגום הוא ומבולבל מאד, ואם כן, כיצד ניתן לברר את המדמה ולדעת מי הוא הצדיק, ולהתקרב אליו, ולברר את המדמה על ידו, הלא בשביל להתקרב לבד, צריכים אנו לברר את המדמה שלא נשגה בדמיונות כזב, ולהתקרב למי שאינו ראוי, ואם כן כיצד נוכל לתיקונינו הנחוץ לנו לחיי עולם?!

את התשובה לשאלה מייסד מוהרנ"ת מותן דברי המדרש על קבלת התורה.

על הפסוק 'דבר צווה לאלף דור' מגלים חז"ל כי תכליתה של התורה היתה להתגלות רק אחרי שיעברו אלף דורות מברייאת העולם אך מאחר וראה הקב"ה שאין העולם מתקיים ללא התורה, הוקדמה התורה וניתנה לאחר עשרים וששה דורות בלבד, וכל אותם הדורות שהיו אמורים להיות ללא התורה הם בטבעם עזי פנים, שאינם שייכים לקדושת התורה, ואת אותם העזי פנים שהיו צריכים להיות בדורות המאוחרים פיור הבורא בדורות הבאים.

ומקשה מוהרנ"ת על דברי המדרש תמיהה עצומה: הלא התורה היא קיום העולם. ואם כן כיצד יתכן שהבריאה תחזיק מעמד אלף דורות בלי שתיתן תורה, באיזו זכות יתקיים העולם באותם זמנים?! 'אלא, מגלה רבי נתן' אלמלא הרשעים שבכל דור הרי יכולים היו כל

מחדש לעולם ובידו לחדש דבר כרצונו והוא איננו מחויב לשום מציאות טבעית. ועל ידי זה מתגלה קדושת ארץ ישראל שמתנהגת בהשגחה נפלאה, אַרְץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִּבְרָשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ (דברים יא, יב), והיא שורש חידוש העולם, וכשתתגלה אמונה זו בשלמות, אזי יתעורר שיר חדש, שיר שיתער לעתיד, כאשר כל העולם יראו כי אך ה' מנהיג ואין בלתו. אֲשֶׁר־י אֲנִיִּים שִׁשְׁמְעוּ זֹאת, אֲשֶׁר־י הַמְּחַכִּים וְהַמְּצַפִּים וְהַמְּקַוִּים לָךְ, אֲשֶׁר־י תִּבְחַר וּתִקְרַב, שִׁיזְכָּה לְהִצִּיץ מִן הַמְּחַכִּים לְרֵאשִׁית וְלִשְׁמַע מְחוּל הַצְּדִיקִים בְּעַת שִׁתְּנֶנּוּ לְפָנֶיהֶם הַשִּׁיר הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ לְעוֹלָמֵי עַד (ליקו"ת ח"ב ח).

ואורו של השיר הזה נמשך ומאיר לנו גם במעמקי הגלות ומכוחו אנו זוכים להאיר את האמונה שלעתיד, אמונת ההשגחה והנהגת העולם ברצונו הפשוט, ולהמשיך את האמונה לתוך החיים הפשוטים והמציאות היום יומית.

יש מאין ויש מיט

בספרו של התלמיד הגדול בהלכות ברכת הריח הלכה ד', צולל הוא למעמקי המים האדירים שאין להם סוף, ובכח ביטולו המוחלט לרבו הגדול מוציא הוא לאור תעלומה ומבאר ומגלה בדבריו הקדושים של הנחל נובע עיינות ותהומות המביעים עצות דרכים ונתיבות בהיכלה של האמונה, עדי תכבוש ותאיר את העולם במהרה.

כי הלוא בעולם הזה כפי הנראה לעינינו הגשמיות, ההנהגה טבעית היא הנהגה של 'יש מיט', דהיינו, בהנהגת העולם בצורה הטבעית איננו יכולים להצביע על דבר כל שהוא שנוצר מאין. אכן, אנו רואים בעינינו חידושים נוראים ונפלאים, כיצד גרעין קטן מוליד בעקבותיו עץ ענק עם מאות פירות במשך שנים, או הכוח המוטבע בשמש שניתן להפעיל על ידו מכוונות אדירות, וכהנה. אך ההנהגה הניסית של 'יש מאין, שתראה לנו כיצד נוצר הגרעין הראשון, או כיצד נוצרים בנס כוחות חדשים ויצירות שלא היו מקודם, את זה אין אנו רואים בגלות הזו עד לחידוש העולם שיתגלה לעתיד בשלמות.

ברוב החיים, תופסת האמונה של 'יש מיט' מקום עיקרי. כי בוודאי מאמינים אנו שה' יתברך הוא זה שנתן לרופא את הכח לרפא ואת הכח לגרעין להצמיח פרי, אך כפי הסתכלות שכלנו, הישועה מוגבלת היא לבוא אך ורק דרך הטבע הקיים מכבר, קשה עלינו לקוות לרפואה שתבוא מאליה או לפרנסה שתצמח מן השמים. לעיתים אף אנו מגדילים לעשות, מסדרים אנו במוחנו את צורת הישועה לה אנו מחכים, ומבקשים מיוצר הכל שרק יאשר את התוכנית שהצענו, כאילו ואין ישועה אחרת שתוכל להוציא אתנו מצרתינו.

ולמקום הזה, באה רוח הנבואה והנהגת 'חידוש העולם שלעתיד' שממשיך הצדיק הגדול לחיינו בגלות העכשווית. לתוך כל השכלים וההשגות מאירה דעת חדשה שעדיין לא התגלתה, ידיעה פשוטה

ומאידך, הדרך השנייה, החדשה והנוראה, שנמשכת מהשיר שיתעורר לעתיד לבוא, וממשיכה משם את אמונת ההשגחה של חידוש העולם, ושל הנהגת העולם בדרך של 'יש מאין', דרך זו פותחת בפנינו את ההזדמנות לטעום מהתורה והעצות הקדושות שלא יזפרו לעולם, להמשיך את קיום התורה בכל מצב שהוא, ולזכות להתגבר על המפריעים שעומדים בפנינו.

ובכן, הבה ניחל בעת הקדושה הזו לשאוב מלא חופנים של רוח נבואה שתקרב אותנו לצדיקים אמיתיים, והם, ורק הם, יהיו אלו שימשיכו לנו עצות שלמות ומתוקנות שיש להם קיום בכל מצב ובכל דרגה ואין שום מונע וחולק שיכול להפר אותם, כי כל זמן שהאדם דבק בצדיק האמת, ובכל עת הוא עוסק לחפש ולחתור אחר דעתו הקדושה, ממילא בכל ירידה וכל מחלוקת שלא תהיה עליו, בכל צרה אליה יקלע וכל דבר שלא יפגוש אותו, גם שם ובכל מקום תגיע כוחה של התורה הנצחית והאמיתית, וגם האיך הכי גרוע שבעולם יהפוך הצדיק האמת ליש' של התקרבות אמיתית.

על כגון דא הורו לנו חכמינו ז"ל 'קרא ושנה ולא שימש תלמיד חכם הרי זה עם הארץ', כי כאשר האדם סומך על התורה שהוא מקבל והוא מנסה להבין אותה בעצמו, הרי שבמוקדם או במאוחר יתגברו עליו המחלוקות והמפריעים מצד עצמו או מצד הרע שבבריאה ויכבידו עליו בקושיות והסתרות עד שלא יוכל לעמוד מפניהם מחמת כוחם הגדול.

אך כאשר כל תקוותו של האדם היא לקבל את התורה על ידי משה רבינו, וגם לאחר נתינתה להיות מתלמידיו של משה ולחפש אחר הבנתו והשגתו בתורה לכל מצב ולכל עת ממנו ומפי תלמידיו ממשיכי דרכו המורים בכל עת את המעשה אשר יעשון בעת הזאת, ממילא בכל מקום שהוא, יאיר שם אורו של השי"ת שיבידו לחדש דבר כרצונו ושם יתגלה רצון ה' האמיתי כי הוא חפץ בתשובתם של ישראל מה שיאיר לאדם את הדרך לתשובה השלימה במהרה.

התקווה העצומה הזו מונחת במקווה של שבועות. לאחר שזכינו לארבעים ותשע השערים שהם בבחינת 'נגלה' לעומת שער החמישים שהוא נעלם לגמרי, ואנו ממשיכים את שער החמישים העליון והנסתר, שהוא כביכול מעל הטבע, מעל הבריאה, ומשם אנו ממשיכים את אור ההנהגה של לעתיד לבוא בהשגחה נפלאה, אנו ממשיכים אותה לחיינו הפשוטים והנגלים, בתוך כל הטבע והנהגה היום יומית.

הסוד הזה טמון דווקא בטבילה בימים, שלעומת כל הבריאה שאותה התורה מכנה בשם 'ברא' ו'יברא', ככל הבריאה שנוצרה בבחינת 'צירת' ש'יש מיש', אך המים קדמו להם והם הבריאה הראשונה ולכן הם בבחינת 'יש מאין', ולכן בשבועות אנו טובלים בימים שהם הסוד של התקווה המופלאה שגם האין הגמור הקב"ה יהפוך אותו ליש מופלא. וגאולת עולם על ראשם במהרה בימינו אמן. ■

ישראל לקיים את התורה כמו האבות שזכו לקיים את התורה עוד בטרם ניתנו המצוות, כשעל ידי דבקותם בהשי"ת השיגו וקיימו את כל פרטיה ומצוותיה המעשיים, ואף כל ישראל היו זוכים לקיום התורה והמצוות על ידי דבקותם בצדיקים, כי הצדיקים היו זוכים לכך בשלמות כמדרגת האבות ואף כל כלל ישראל היו מקבלים מהם מהם הארה זו ועל ידי זה היה קיום לעולם. ואז, לאחר אלף דור, היו זוכים להתגלות התורה בשלמות עם כל פרטיה וסודותיה, באופן שתהיה שלמה ומושלמת שאין יכולת לבטלה ולהפירה בשום דרך, תורה שעזי הפנים אין להם אחיזה בה, ואין שום מפריע שיכול לעמוד כנגדה ולבטל אותנו מקיומה.

אך מאחר וראה הקב"ה שאין העולם מתקיים, משום שהרשעים שבדור חולקים על הצדיקים ומסתירים את אורם, וממילא לא שייך לזכות לקיום התורה, משום שמתרחקים מהצדיקים, ולכן חמל עלינו ה' יתברך והוריד לעמו חביבו את התורה הקדושה באתערותא דלעילא, והמשיך לנו בקבלת התורה את עשר הדברות, שבהם כלולים עשר מדרגות של נבואה, שעל ידם זוכים לבירור המדמה. וכך יוכלו החפצים באמת להתגבר על העזי פנים שבדור המגבירים את בלבול המדמה ומרחיקים מהצדיקים, ועל ידי בירור המדמה שזכינו במתן תורה בכך זה נזכה להתקרב לצדיקים, וממילא תתחזק אמונתנו בזכות הצדיקים, ואז אנו זוכים לבירור המדמה בדרגה יותר גבוהה, עד שנוזכה לגאולה שלמה בבי"א.

בשבועת זוכים לאמונה חדשה

לאחר ארבעים ותשע ימי הספירה זוכים אנו למתנה מופלאה. למול ההסתרה האיומה שחופפת על אורו של צדיק האמת והאמונה שהוא מבקש להנחיל לעם ישראל, אמונה שלמה, של שיר חדש, של חידוש העולם שיתגלה לעתיד. כנגד העזי פנים' המבקשים לייאש את האדם ולצמצם את תקוותו רק לפי שכלו המוגבל והבנתו הדלה, כנגד המאיימים להכריע אותו פעם אחר פעם מאחר שיהי ממילא הוא לא בדרך הנכונה, כנגד מופיעים ומאירים עשר מדרגות הנבואה, כח חדש וסיוע דלעילא להתקרב לצדיק האמת, הזדמנות לחתור מחדש אחרי תקווה אמיתית ונצחית, הנובעת מהתורה שתתגלה לעתיד, התורה שלא תופר לעולם.

ישנם שני דרכים שעומדות בפנינו, כיצד לגשת למועד הקדוש שמתרגש עלינו כעת. האחת, היא הדרך הישנה והנוחה המוכרת לנו כל כך, להמשיך לצפות לישועות של 'יש מיש', לקוות שהרופא יתן לנו את התרופה המתאימה, וההשתדלות הגשמית או הרוחנית תצליח ותניב פרי תביא שפע חיובי לחיינו. דרך זו, ששורשה הוא מהנהגה של ימנו אנו, שאיננו רואים ומשיגים בעינינו כיצד נעשה 'יש מאין', רק כל השגתנו היא בדרך של 'יש מיש', ודרך זו כביכול עלולה להיות מופרת, שכן עדיין יש בה אחיזה של העזי פנים, שהם מפריים ומפריעים בכוחם לקיים את התורה כראוי.

יתבררו
ויתלבנו

בירור וליבון דרכי עצותיו של רבינו הקדוש לעובדא ולמעשה

פְּרִיַךְ רַחֲמוֹנָא דִּי־הַב אוֹרֵי־אֵן תַּלְמֵי־תַאִי

לְכַבּוֹד חַג הַשְּׁבוּעוֹת בּו
קִיבַלְנוּ אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה,
וְאִשְׁדּ בְּלִיכּוֹ אֲנִי לְכּוּמֵדִים
תַּחֲלִילַת וְסוּף כּל סֵפֶר
מִכֹּחַ סֵפֶרֵי הַתַּנְ"ךְ, נִמְקְדֵישׁ
מֵאַמְרֵינּוּ זֶה לְעַנְיַן
לְיִמּוּד הַתַּנְ"ךְ.

בהגיענו לזמן מתן תורתנו, פינו מלא שבח והודאה להשם יתברך:

פְּרִיַךְ רַחֲמוֹנָא דִּי־הַב אוֹרֵי־אֵן תַּלְמֵי־תַאִי לְעַם תַּלְמֵי־תַאִי, עַל יְדֵי תַּלְמֵי־תַאִי, בְּיוֹם תַּלְמֵי־תַאִי, בְּיַרְחָא תַּלְמֵי־תַאִי.

(שבת פח ע"א)

ופירש רש"י:

אוֹרֵי־אֵן תַּלְמֵי־תַאִי - תוֹרָה נְבִיאִים וְקַתוּבִים.

(רש"י, שם)

התורה שקיבלנו - משולשת היא; תורה נביאים וכתובים. ועל שלשתם כאחד אנו מודים ומברכים לה; ושמונים ביום מתן תורתנו.

וְעַל כֵּן אוֹמְרִים בְּלִיל שְׁבוּעוֹת הַהַתְּחֵלָה וְהַסּוּף מִכָּל סֵפֶר מַעֲקְרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם: תַּנְ"ךְ וְשֵׁשׁ סִדְרֵי מִשְׁנָיוֹת, שְׁבָהִם בְּלֹא כָּל הַתּוֹרָה בְּלֵא פְּדוּעַ. כְּדֵי לְהַזְכִּיר לְפָנֵינוּ ה' יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל הַחֶסֶד וְהַטּוֹבָה שֶׁבָּבֶר עָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁבָּבֶר זְמִינוּ שִׁנְאַ מִבַּח אֵל הַפַּעַל תּוֹרָה קְדוּשָׁה וְקַתוּבֵי קִוְיָא. וְעַל יְדֵי זֶה אָנוּ מְקוּיִם וּמְצַפִּים גַּם עַתָּה בְּרִצּוֹן חַזֵּק וְכּוֹסִיפִים עֲצוּמִים, שְׁנוֹכָה בְּיוֹם הַמַּתְּרַת, בְּיוֹם הַשְּׁבוּעוֹת הַקְּדוּשׁ וְזֶמַן מַתַּן תּוֹרַתְנוּ, לְקַבֵּל מִתְּרַשׁ אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, בְּאַפּוֹ שְׁנוֹכָה לְקַוְיָה מַעֲתָה וְלַעֲלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא.

(ליקוטי הלכות, הכשר כלים ד, כו)

כך שהזמן גרמא להתבונן במתנה המשולשת שקיבלנו, ולבאר גודל מעלת וחובת לימוד כל התנ"ך כולו.

נתחיל בס"ד במילים קצרות על חובת לימוד התורה; ולאחר מכן נמשיך בס"ד ללימוד נביאים וכתובים.

למוד תנ"ך

לחיות עם פרשת השבוע

וזאת למודע:

פרשת השבוע אינה רק חלוקה שבועית סתמית, אלא היא זו שמחיה ומנהיגה את השבוע!

שכן, החיות של השנה כולה, היא התורה אותה אנו מסיימים מדי שנה; החיות של השבוע, היא פרשת השבוע; והחיות של כל יום, הוא החלק היומי של פרשת השבוע.

וכפי שכותב מוהרנ"ת:

וזה בחינת מה שקוראין הסדרא בקל שבוע מ"באראשית" עד "לענין קל ישראל", עד שגומרין את התורה בקל שנה. כי מבאר בהתורה הנ"ל שצריך קל אחד לקשר את עצמו להקדמה השנה ללבן בעת הזאת וכו', כי הקדמה מאירה כפי העת והיום וכו'. ועקר הקדמה הוא התורה כנ"ל, ועל כן צריכין לקרות ולגמור הסדרא בקל שבוע עד שגמורו קל התורה בקל השנה, וכן לעולם.

כי הסדרא שבקל שבוע מנהיגת קל השבוע, כי כל ימות השבוע מקבלין חיות מהקדמה שמאירה בהם על ידי קריאת אותו הסדרא, כי כפי הקדמה שצריכין לקבל באותו השבוע כן היא הסדרא שהולכת באותו השבוע, וכן מתנהג קל ימות השנה, וכן לעולם. נמצא שקל ימות השנה מקבלין חיות מהתורה שהיא קלל הקדמה. וקל שבוע ושבוע מקבלת מסדר מיוחד, וכן קל יום ויום מפרשה מיוחדת, כי שבוע פרשיות שבקל סדר הם כנגד שבועות ימי השבוע, שבקל יום ויום צריכין לקבל הקדמה מפרשה מיוחדת, וכן בקל שבוע מסדר מיוחד. וכן בקל שנה מקבל התורה שהוא קלל הקדמה, קלל השנה.

(ליקוטי הלכות, נשיאת כפים ה, כז)

ומדבריו אתה למד, שעל האדם להיות 'מוקשר' ומחובר לפרשת השבוע, אשר היא הנקודה המחיה את אותו שבוע.

ואכן:

טוב לקבלות הרבה קפרישת השבוע עם התרגום ורש"י הקדוש, שמוהרנ"ת אומר בליקוטי הלכות שהסדרה של השבוע היא הקדמה השנית ללבן בעת הזאת, שמבאי רבנו בסימן ל"ד, כי הקרי רבנו מוללים ענינים אין קץ, והמחשבות צריכות לשיטתו במשך השבוע בהסדרה של השבוע, ולהיות קצו גם בהתרגום וברש"י על קל פסוק, וידוע שתלמידו הפעל שם טוב עסקו הרבה בחפז רש"י.

(אוסף מכתבים, מכתב קס)

וכפי שאנו רואים גם במכתביו של מוהרנ"ת לבניו, שכשהוא מעורר

סיום חמשה חומשי תורה מדי שנה

המנהג בכל תפוצות ישראל לסיים את כל התורה כולה מדי שנה מושבת בראשית' עד 'שמחת תורה'. כלשון הרמב"ם:

המנהג הפשוט בקל ישראל שמשלימין את התורה בשנה אחת, מתחילין בשבת שאחר חג הסוכות וקורין בסדר בראשית, בשניה אלה תולדות [נח], בשלישית ויאמר ה' אל אברהם [לך לך], וקוראין והולכין על הסדר הזה עד שגומרין את התורה בחג הסוכות.

(רמב"ם תפילה יג, א)

ואין די במה שהאדם שומע קריאת התורה בשבת, אלא מוטלת החובה על כל יחיד ויחיד למוד מדי שבוע את הפרשה - שנים מקרא ואחד תרגום - עד שייסיים את כולה מדי שנה.

וכפי שנפסק להלכה בשולחן ערוך:

אף על פי שאדם שומע קל התורה בלח קל שבת קצבור, חייב לקרות לעצמו בקל שבוע פרשת אותו השבוע שנים מקרא ואחד תרגום אפילו עטרת ודיבן.

(שולחן ערוך, אורח חיים, סימן רפה סעיף א)

ואין להסתפק בקריאת פרשת השבוע, אלא צריך גם ללמוד ולהבין, ואכן מפני כך ראוי ללמוד את פירוש רש"י על הפרשה, כנפסק בשולחן ערוך:

ורא שמים יקרא תרגום ונב פרוש רש"י.

(שם, סעיף ב)

ובאמת כן ראוי לנהוג לקל אדם, שילמד בקל שבוע הסדרה עם פרוש רש"י, לקרי התרגום, כי יש כמה פרשיות בתורה ובפרט בחלק ויקרא שאי אפשר להבינם בקל על ידי תרגום לחוד.

(משנה ברורה, סימן רפה ס"ק ו)

ואם אינו מבין את דברי רש"י, עליו ללמוד פירושים אחרים המובנים לו היטב, כמו שכתב המשנ"ב:

מי שאינו בר הכי שיבין את פרוש רש"י, ראוי לקרות קפרישת התורה שיש בלשון אשכנזי בלשון אשכנזי, כגון ספר צאניה וקריאתו וכו' וצא בו, המבארים את הפרשה על פי פרוש רש"י ושארי חכמינו ויל הבננים על יסוד התלמוד.

(שם, ס"ק ה)

כלל הדברים:

יהודי צריך ללמוד ולסיים מדי שנה, בהבנה, את כל החמשה חומשי תורה.

א. ואף שבתחילה נהגו בני ארץ ישראל לסיים רק מדי שלש שנים, כדאיתא בכומרא: "בני מערבא דמסקי לאדורייתא בתלת שנין" (פירוש רש"י: "מסיימין חמשה חומשין פעם אחת לשלש שנים, ולא בכל שנה כמו שאנו עושין"). הרי שנתפשת המנהג כבני בבל לסיים בכל שנה.

ב. ומסיים וכותב: "ויש מי שמשלים את התורה בשלש שנים, ואינו מנהג פשוט".

ג. וגם אם נאנס וחסיר באחד מהשבועות מללמוד את פרשת השבוע, עליו להשתדל להשלימו עד לשמחת תורה, כנפסק להלכה: "מצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל בשבת, ואם לא השלים קודם אכילה שילם... עד שמיני עצרת" (דריינו בשמחת תורה, שאו משלימים הצבור" (שם, סעיף ד)).

ד. וכמה עליו להודות לה' אשר בודונו נתחדשו פירושים וביאורים נפלאים על החומש ועל פירוש רש"י, אשר על ידם יוכל כל אחד להבין את הפרשה על בוריה בבהירות נפלאה.

ה. תורה ליד בליקוטי מוהר"ן.

ו. ומן הענין לציין למש"כ במכתב אחר, דבר נפלא: "מענין חומש רש"י, סיפר לי איש אחד שפעם שאל אותו הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקיא זצ"ל, אם הוא כבר גמר את הפרשה של השבוע, והשיב לו, אכן כן סיימתי. ושוב שאלו כמה פעמים למד את הפרשה, והשיב לו: פעם אחת, כרגיל. ואמר לו הרב דושינסקיא זצ"ל על עצמו שהוא כבר גמר השבוע את כל הסדרה שמונה פעמים!"

חובת לימוד נ"ך

אחר שביארנו ענין לימוד התורה מדי שנה, נבוא לבאר בס"ד מעלת וחובת לימוד ספרי הנביאים וכתובים.

ובכן, חובת לימוד כ"ד ספרי התנ"ך, נפסקה להלכה בשולחן ערוך: **ח"ב אדם לשלש למדו, שליש בתורה שבכתב, והינו הארבעה ועשרים.** (שולחן ערוך, יורה דעה, סימן רמז ע"ד)

וכבר דרשו חכמינו ז"ל על הפסוק **"וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכֹלֹתוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ בְּהַר סִינַי שְׁנַי לַחַת הַעֲדוּת"**:

כְּכֹלֹתוֹ - כְּכֹלֹתוֹ פְּתִיחַ חֶסֶד ... מֵה פֶּלֶה מִתְקַשְׁטֵת כְּכִיד קְשׁוּטוֹ, אִף תִּלְמִיד חָכֵם צָרִיךְ לְהִיטֵב בְּכִיד סְפָרָיו. (רש"י על שמות לא, ח)

ואכן, כך עונה הרמח"ל לתלמיד ששואל "הואל נא הוודיעני איזה סדר אקח ללימודי למען אצליח":

הנה מה שצריך כל הרוצה להיות חכם בישאל לך דעת תחלה, הוא כ"ד הספרים עם באגריהם הראשיים. (דרך חכמה להרמח"ל, בסופו)

וביודאי שלמוד המקרא הוא הלמוד הראשון והעצמי לכל אשר ירצה להיות שם בעל תורה. וגם מה צריך ומה נצטרק, שאנו משליכין אחר גוינו תורתו, הדברים שיצאו מפיו ותפרו בעצם וראשונה ... ואף למי שתורתו אמינותו, או אפשר שיהיה שום למוד בעולם דומה לממרי לימוד המקרא, והינו תורה נביאים וכתובים מתחלתו ועד סופו, ושיהיה בכוונה. ועל כן אין שום טענה והתנגדות בעולם לפטר האדם עצמו מזה.

(הנהגות יש נחליך, אות מ)

והבאורים אשר אומרים פי הרפה להם ללמוד בשיבה פרישה המש עם רש"י וקפטייל נביאים וכתובים, לו חקמו וישפילו היו לומדים זה ראשונה מכל.

(פרי מגדים, אגרות, אגרת ה)

ואכן, מוהרנ"ת היה לומד תנ"ך מדי יום ביומו, עד כדי כך, שכאשר הושיבוהו בבית האסורים והשתדלו אנ"ש להעביר לו פנימה את הספרים אשר היו צריכים לו בכל יום, מופיע ספר התנ"ך בראש הרשימה...

וכמסופר:

אולם על קדושת המחשבה, הוא מדריך אותם לחשוב על פרשת השבוע

וכך הוא כותב לבנו ר' יצחק:

נצרך לה ביותר להתעבר מאד לתפס המחשבה בכתב ורקו לכל תלף לחינוח עם ושלום ... להתער לתפסה בנריות ולהטותה אל הדרך הישר להשב בתורה, כגון: איזה סדרא קורין בשבוע זאת, או איזה דבר תורה שלמדת בקמיה.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ר"ח תמוז תקצ"ט)

כך הוא כותב גם לבנו ר' דוד צבי:

ותשמר עצמך מאד מאד ממשבות רעות ובפרט מהרהורים עם ושלום, ותקשיף מחשבתך מרע לטוב, ותזכר תמיד הסדרא של אותו השבוע ומה שכתוב בה.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ג' תצא תרי"א)

מדברי מוהרנ"ת בליקוטי הלכות אנו לומדים גם, שמלבד הקשר הכללי שיש בין הפרשה לשבוע, יש גם קשר פרטי בין כל חלק משיבת חלקי הפרשה לכל יום משיבת ימי השבוע.

וכפי שכבר העתקנו את לשונו:

וכל שבוע ושבוע מקפלת מספר מיוחד, וכן כל יום ויום מפרשה מיוחדת, פי שבמה פרשיות שקבל סדר הם כגון שקבעת ימי השבוע, שקבל יום ויום צריכין לקבל התקנה מפרשה מיוחדת, וכן בכל שבוע מספר מיוחד.

(ליקוטי הלכות, נשיאת כפים ה, כז)

כך שראוי ונכון ללמוד בכל יום את החלק של פרשת השבוע השייך לאותו יום; ביום ראשון מראשון עד שני, וביום שני משני עד שלישי, וכן הלאה.

זאת מלבד קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, אשר אותה יש לקרוא ברציפות מתחילה ועד סוף ביום שיש דווקא.

פנדע מאנתרתו [של רבינו] ומאנתרת הארץ לשהתירו מאד על אודות ההקנה הזאת שמתקבת להיות ביום השישי, אם לא באגם גדול.

(חכמה ותבונה, סימן א')

כן סיפר לי האיש הנ"ל שהיה מתלמידי ישיבתו של הרב, ומה רואים כמה היראים מתדבקין בהסדרה של השבוע" (אוסף ספרים, מכתב קסד).

ז. אמנם, מעיקר הדין יציאים בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום מתחילת השבוע, כנפסק בשו"ע: "מיום ראשון ואילך חשבו עם הציבור" (סימן רפה סעיף ז), וכתב המש"ב: "חשוב עם הציבור - כמה אחרונים כתבו דמן המוכר הוא לקרותה בערב שבת ועיי"ן בשו"ע", ובספר מטה יהודה כתב דאם הוא קורא מתחילת השבוע והלאה הוא לכ בכלל מצוה מן המוכר, וכמו שכתב ב"י דמוכח מן מדברי הרמ"ם. וכן בספר מעשה רב כתב בהנהגות הגר"א שהיה נוהג תיכף אחר התפילה בכל יום לקרוא מקצת מהסדרה שנים מקרא ואחד תרגום ומסיים בערב שבת" (שם סי' ח).

ב. ועל שמי שאין באפשרותו לקרוא את הפרשה כולה שנים מקרא ואחד תרגום ביום שישי, יכול לסמוך על דעה זו. וכן כותב רבי יעקב מאיר שכטור שליט"א במכתבו לאחד: "על ידי שתעבור בכל יום פרשה חומש ותרגום - תעבור בכל שבוע את כל הסדרה ביישוב הדעת ולא יהיה עליך עול". (אוסף ספרים, מכתב קפב).

ח. עיי"ש סוד הדבר, ועיי"ן עוד בביאור הליקוטים על תורה י"ט שהעתיקו שם מתוך מכתבו שכתב: "בענין השלמת הפרשה המחויבת בדברי רד"ל, ועל פי האר"ל בערב שבת דייקא".

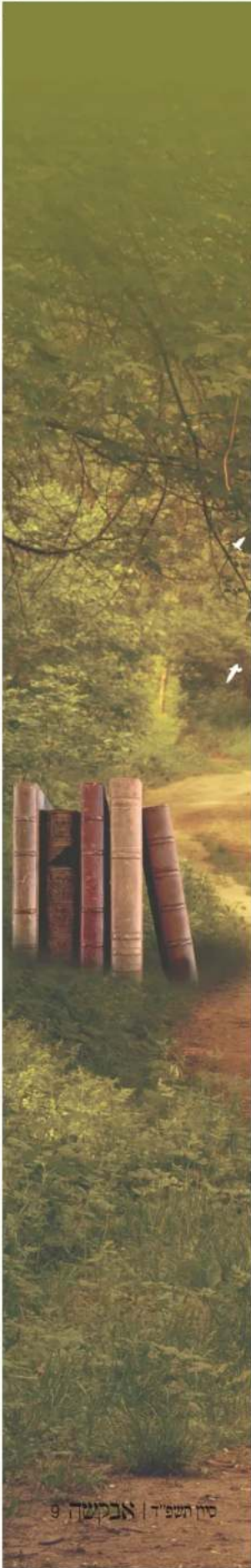
ט. אמנם, עיי"ש באריכות בדברי המחבר, והרמ"א כתב שם בסוף הסעיף: "ו"א שבתלמוד בבלי שהוא בלול במקרא במשנה וגמרא, אדם יוצא ידי חובתו בשביל הכל". וראה מה שהבאנו בזה

להלן מדברי ההגהות יש נחליך. י. ועל גודל בקיאותו של רבינו בכ"ד ספרי התנ"ך, מספר מוהרנ"ת: "והיה מתמיד בלימודו מאד, ולמד הרבה מאד, ש"ס ופוסקים ותנ"ך ועין יעקב, וספרי הוזהר ותיקונים, וכל כתבי האר"י ז"ל, ושאר ספרים הרבה מאד, וספרי מוסר הרבה מאד ... ונודל בקיאותו בכל הספרים. כפי מה שראינו בעינינו קצת, היה בלי שיעור. ובמרט בספרי תנ"ך ועין יעקב וכל כתבי האר"י, וספרי הוזהר ותיקונים, לא נמצא דוגמתו בעולם. כי כל התורה כולה היתה מוכנת לפניו ושגור בפיו כשולחן הערוך ממש דבר המונח לפני האדם לפני עינו, שיכול ליקח לעצמו מה שירצה, כן ממש היו כל הספרים הקדושים מוכנים לפני עיניו שכלו הקדוש בכל עת שרצה. וקצת מזה יכולים לראות ולהבין בספריו הקדושים" (שכ"ח ה"ד, ז).

יא. דעת לבנו נקל, שלא באנו בדברינו אלה - אשר העתקנו להלן מהרמח"ל, ההגהות יש נחליך, והפרי מגדים - להורות הלכה למעשה בסדר הלימוד (אשר כבר יש בזה אימות בספרי האחרונים, ואמלל), אלא לערוך את הלבבות על גודל מעלת לימוד תנ"ך, ודי לחכימא.

יב. ספר יש נחליך הוא צוואת אבי השילה הקדוש, ובנו - אחי השילה - רבי שעפטייל זיע"א כתב הגהות על ספר זה, הידועים בשם 'הגהות יש נחליך'.

קאפיטל ליום, אם זמורים, ואם לאו, אפילו פסוק ביום, העקר שער קבוע. ולהמשיך אפילו עשרים יום פסוק אחד ליום עד שיהיה קאפיטל. ולהבין כפי מה שאפשר. ולעבר אחר כך ענין או פסוק במחשבה, עד שהמחשבה תקלט תלמוד באיזו הבנה שתהיה, אפילו הבנה קלושה. כי אי אפשר לגמר את כל התנ"ך כי אם באופן זה. ואחר שגומרים את כל התנ"ך, נתחדש הפסח על ידי זה, ומתחילין באותו הדרך ובהבנה יתרה. (אוסף מכתבים, מכתב רלא)

מלבד הלימוד היומי בתנ"ך, מצאנו הנהגה בדברי רבינו: לסיים את התנ"ך כולו בימים הנוראים, מראש חודש אלול עד הושענא רבה¹⁰.

וכמובא בשיחותיו הקדושות:

בימי אלול ועשרת ימי תשובה וימים נוראים עד הושענא רבא, ציה לבמה אנשים לומר או כל ספרי תנ"ך מתחלתם ועד סופם, וגם הוא בעצמו נהג כך כמה פעמים.

(שיחות הר"ן, רנא)

והנהגה כך, זוכה לסיים ביום שמחת תורה - מלבד חמשה חומשי תורה, גם - את כל התנ"ך כולו!

וכפי שכותב גם רבי חיים פלאגי זיע"א:

זהר ללמוד כל הארבע ועשרים (נביאים וכתובים) בשלמות, מראש חודש אלול עד אשמורת הושענא רבא, דאז יקרא הסימן האחרון של דברי הקמים ב' ויאמר קדיש. והמשה חוקמי תורה אין צריך לקרות, דקבר קורא שנים מקרא ואחד תרגום בכל שבועי, ובתנאי שימון דעתו דאם נאנס שבוע אחד ולא קרא שנים מקרא ואחד תרגום, דישלים בעת שיהיה.

(מועד לכל חי, סימן יא סעיף יב)

כלל הדברים:

יש ללמוד תנ"ך מדי יום, ואשרי המסיימו מדי שנה.

וכבר אמרו חכמינו ז"ל:

הקדוש ברוך הוא נמן לישראל תורה נביאים וכתובים, אומר: כל מי שמתענג בהן, אין קוץ למנון שָׂכָרוֹ.

(מנורת המאור, אות צו. בשם הספרי)

¹⁰ כך הוא כותב גם בתפילתו: "ונזכה ללמוד כל ספרי תורתך הקדושה בכל יום, תנ"ך וש"ס ופוסקים ומפרשים, וכל ספרי המדרשים, וספרי הוהר הקדוש ותיקונים, וכל כתבי האר"ל, וכל ספרי הצדיקים האמתיים שבימינו, ונזכה לגורם ולחורו ולהתחילם כמה וכמה פעמים כל ימי חיינו" (ליקוטי תפילות תפילה קי).

ומן הענין לצייין לשלשן החודיא שכותב: "זהר לקרוא מקרא כל כ"ד תנ"ך חזר חלילה, והראשונים היו קורין לכ"ד מקדש י"ה" (עבודת הקודש, מורה באצבע, סימן ג' אות קח).

¹¹ כמובא בהנהגותיהם וצוואותיהם המלוכטים בספר "הנהגות צדיקים", והרי כמה מהם: הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלזטשוב זיע"א מורה בהנהגותיו (אות לו): "ללמוד בכל יום תנ"ך, הרה"ק רבי חיים חייקא מהמדורא כותב בהנהגותיו (אות ו): "גם יקבע את נעמו בכל יום ללמוד תנ"ך; והרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זיע"א כותב (אות ו): "ללמוד בכל יום תנ"ך עד שיגדל בהם". וכן עוד כמה וכמה צדיקים (בנייהם) הרה"ק רבי מנחם חנום טשענענאביל זיע"א, והרה"ק רבי מרדכי מלכוביטש זיע"א.

¹² ועצה טובה קמ"ל, שבשנים האחרונות יצא לאור "תנ"ך מבואר" המחולק באופן שלומדים בו דף ליום ומסיימים בשנה. כך שהלומד ממנו י"ב דפים ביום מסיים תוך חודש, וכן הלאה.

¹³ אמנם, יתכן שע"פ דעת רבינו יש לקרוא באלול גם חמשה חומשי תורה, גם אם כבר קרא אותם במשך השנה, כי אין זה מטעם השלמת התורה אלא מטעם הסגולה שבאמירת התנ"ך. ויתכן שאפשר לדייק כן משיחתו הקדושה, שהרי בוודאי היה קורא שמו"ת בכל שבוע, וכן תלמידיו, ואעפ"כ נהג וכן הורה להם לנהוג לומר את כל התנ"ך, ולא רק כ"ך. וצ"ב.

¹⁴ והדבר אף מסוגל לעשירות, כמו שכתב הרוקח: "וכנגד כ"ד ספרים יש פסוקים במשיל כ"ד [פעמים תיבת] עושר, ואלו הם ... כנגדם כ"ד שעות ביום

ביום ד' פרשה הנ"ל לקחו אותו להתפסקה להטורמע וענו אותו שם מאד פי הושיבו אותו בין גולגים ורוצחי נפשות, וביים הראשון היה פמעט מספן על ידי העננים שענו אותו. עד שהקמל השם ותרבה וימן אותו למן בעיני שר בית הספר והושיבו בחדר מיוחד, והיח' שימנו לו כל הספרים אשר היו צריכין לו בכל יום, היינו: תנ"ך, ואחד מהארבעה חלקי שלחן ערוך הגדולים, וגמרא, וזהר וכתבי האר"י וקרונא לברכה, וביצא עוד ספרים הן מנגלה והן מנסתר. (עלים לתרופה, הוספת המעתיק אחר המכתב של יום א' מט"מ תקצ"ה)

ואף ביומו האחרון עלי אדמות ביקש ללמוד תנ"ך, כמסופר במכתב ההסתלקות את אשר אירע בשעותיו האחרונות:

ואחר כך אמר לנחמן בן עזר, שימן לו 'כל טוב, ולא ידע מה הוא רוצה, ופרש לו: מן לי התנ"ך, זהו כל טוב!

(עלים לתרופה, מכתב ההסתלקות)

כך גם הדרך את בניו, ללמוד תנ"ך "בכל יום", כמובא בכמה ממכתביו:

נא בני תביי חזק ואמין לבך להתחיל מעתה לעסק בזה, ולקבץ עתים ושעורים על כל דבר. דהנין ללמוד פוסק בכל יום ב' או ג' דפין לפחות, וללמוד חמש ונביאים וכתובים בכל יום.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ד' עקב תר"א)

תראה מעתה על כל פנים להרגיל עצמך ללמוד יותר בכל יום תלמוד ופוסק בכל יום, וקבץ עם פרוש רש"י ונביאים וכתובים, וגם ספרי רבנו ז"ל תלמוד בכל יום למען ישיב לך לעד ולנצח.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ב' בלק תר"ב)

יש לה כמה לביות היום: בשלשה תפלות ביום, ובקלמוד שלחן ערוך, ותנ"ך, ושאר ספרים קדושים אם יהיה לה פנאי, ובפרט ספרי אדונו מורנו ורבנו וקרונא לברכה, ומה שיקנינו לחדש ולבאר בהם.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ב' קדושים תר"ד)

וכפי שגם הדריכו רבים מגדולי החסידות, ללמוד תנ"ך מדי יום ביומיו¹¹.

ומעתה, ראו ונכון לכל אחד:

ללמוד תמיד חמש ונ"ש, ושעור נביאים וכתובים, לפחות

"מנענו בניכם מן ההיגיון"

במאות השנים האחרונות, התמעט לימוד התנ"ך אצל רבים משלומי אמוני ישראל, וזאת עקב התפשטות תנועת ההשכלה האורורה, אשר עשתה שימוש בלימוד התנ"ך כקדרום להרוס את בה החינוך הטהור ואמונת ישראל סבא".

כפי שכבר מקונן חוועק מוהרר"ת בתפילות:

וּבְכֵן תִּרְחַם עֲלֵינוּ וְעַל יְרֵעֵנוּ וְעַל כָּל יוֹרֵעַ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְתִגְנוּ וְתִשְׁמַר וְתַצִּיל אֶת כָּל יְלָדֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, מִן כָּל הַבְּחִיטוֹת הַרְעוּת שֶׁל הַחֲכָמִים לְהִרְעוֹת הַמַּתְשַׁשְׂמִים עִמָּה בְּעוֹלָם בְּעוֹנֹתֵינוּ הַרְבִּים ... הַמַּתְנַבְּרִים בְּכָל עַת לְחַנֵּף זַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַרְכֵיהֶם הַרְעִים וְהַמְרִים, לְהַרְחִיקם מִלְּמֹד תוֹרָה שֶׁבִּעַל פִּיהָ, וְלִבְלִי לְלַמֵּד כִּי אִם תִּפְדֶּה עִם חֲכָמַת הַדְּקָדוּקָה, וְגַם זֶה רַק שְׁעָה מוֹעֲטַת בַּיּוֹם, וְלִבְלוֹת עֵקֶר הַנֶּזֶן עַל לְמוֹד חֲכָמֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְלִשְׁנוֹת, הַעוֹקְרִים אֶת הָאֲדָם מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, אוֹי לְעֵינַיִם שֶׁכָּה רֹאוֹת, אוֹי לְאֲזָנַיִם שֶׁכָּה שׁוֹמְעוֹת.

(ליקוטי תפילות, ז)

בתחילה העמידו פנים כחפצים בטובת ילדי ישראל, אך כוונתם הרעה הייתה לעקור מהם את האמונה בקדושת תורה שבכתב ושבשל פה.

וְאֵף עַל פִּי שֶׁהֵם רוֹצִים לְכַסּוֹת הַשֶּׁקֶר וְהַאֲפִיקוֹרְסוּת שֶׁלָּהֶם בְּאֵמֶת, הֵינֵנו שׁוֹמְרֵי הַמִּצְוָה מִטְעִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאוֹמְרִים שְׂרוּצִים לְלַמֵּד מִקְרָא הַיִּטֵּב בְּכָל הַדְּיוּק הַלְשׁוֹן, אֲבָל בְּאֵמֶת כָּל בְּנֵיהֶם לְהִרְעוֹ, וְזֶה עֵקֶר הַאֲפִיקוֹרְסוּת שֶׁלָּהֶם, שֶׁבוֹפְרִים בַּתּוֹרָה שֶׁבִּעַל פִּיהָ לְגַמְרֵי כְמוֹ הַקְּרָאִים מִמֶּנּוּ, וְכַשּׁבוֹפְרִים בַּתּוֹרָה שֶׁבִּעַל פִּיהָ אֲנִי מְמַלֵּא הֵם בּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה שֶׁמִּתְקַבֵּל, כִּי אֵין יוֹדְעִים שׁוּם דָּבָר מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב בְּלִי הַדְּבָרִי רְבוּתֵנוּ וְקְרָנֵם לְכַרְכְּהָ בְּמִקְרָא וּמִדְּרָשִׁים שֶׁהוּא תּוֹרָה שֶׁבִּעַל פִּיהָ.

(ליקוטי הלכות, תפילה ד, ז)

וְאִם בַּתְּחִלָּה מְרַמֵּים אֶת אֲבִיהֶם וְאוֹמְרִים שֶׁלִּמְדוּ עִמָּהם גַּם לְמוֹד הַתּוֹרָה, אֲבָל הַמַּל הוּא צְבִיעוּת וְשֶׁקֶר, כִּי קָעַט שְׁלוֹמֵדִים עִמָּהֶם הוּא רַק מִקְרָא עִם פְּרוֹשֵׁיהֶם וּבְאוֹרֵיהֶם הַרְעִים שֶׁצָּצְאוּ מֵאֲפִיקוֹרְסִים גְּמוּרִים מִפְּרָסְמִים, וְקִצְתָם מִהֶם הַמִּירוֹ דָּתָם וְהַקְּרוֹ בְּאוֹרִים וְתַרְגוּמִים עַל תּוֹרָה גְּבִיאִים מְתוּבָּים, מִמִּקְרָסָם כָּל זֶה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים.

(ליקוטי הלכות, פריה ורביה ה, ג)

כשכוונתם העיקרית, בכל ביאוריהם ותרגומיהם, הייתה ועודנה: לערטל את המקרא מקדושתו, ולצייר את התנ"ך כפי הבנתם המגושמת והחיצונית, ולא כפי ש'ציירו' וביארו אותה חכמינו ו"ל בתורה שבעל פה.

שָׁמְנוּ נִמְשָׁךְ כָּל הַאֲפִיקוֹרְסוֹת וְהַכְפִּירוֹת שֶׁל הַמַּחְקָרִים וְהַפִּילוֹסוֹפִים שֶׁמְהַפְּכִים דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, וְהַמְהַפְּכִים דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה לְאֲפִיקוֹרְסוֹת וּכְפִירוֹת שֶׁלָּהֶם וְחִמְקָא לְעֵלּוּ, וְעַל כֵּן הֵם רוֹצִים לְחַנֵּף אֶת הַבְּנִים בְּלִמּוּד מִקְרָא לְבָד בְּלִי פְרוּשׁ רְבוּתֵנוּ וְקְרָנֵם לְכַרְכְּהָ שֶׁבִּמְקָרָא וּמִדְּרָשִׁים וְאַגְדוֹת, כִּי הֵם רוֹצִים לְצַר חֵם וְשִׁלּוּם אוֹר הַתּוֹרָה כְּפִי כְלִיהֶם הַרְעוּת, כְּפִי מַחֲוִיהֶם הַפְּנוּמִים וְהַמְקַלְקָלִים מֵאֹד מֵאֹד עַל יְדֵי רַבֵּי תַּאֲוֹת נְאוּף שֶׁהֵם מְשַׁקְעִים בָּהּ מֵאֹד כְּמִפְרָסָם וְכֹאשֶׁר הֵם יוֹדְעִים בְּעַצְמָם, וְעַל כֵּן אֵינֶם רוֹצִים שֶׁיַּעֲקוּ בְּנֵיהֶם בְּמִקְרָא וּמִדְּרָשִׁים שֶׁל רְבוּתֵנוּ וְקְרָנֵם לְכַרְכְּהָ שֶׁכָּה הַחִיּוּת לְצַר אוֹר הַתּוֹרָה קִצְתָּ וְלִפְרָשָׁה לְמוֹבָה.

(ליקוטי הלכות, קריאת שמע ד, יב)

הן על כך כבר הזכירו רבותינו הקדושים בזמנם:

וּמִנְעוּ בְּנֵיכֶם מִן הַהִיגוֹן.

(ברכות כח ע"ב)

ופירש רש"י:

לֹא תְרַגְּלוּם בְּמִקְרָא וְיִתֵּר מִדְּאִי, מִשּׁוּם דְּמִשְׁכָּא.

(רש"י, סם)

כשעיקר הכוונה - לדברי מפרשים רבים - היא, ללימוד מקרא באופן פשטני, המביא לידי הבנה וציור לא נכון.

וכדברי המאירי:

צָרִיךְ אָדָם לְהִזָּהֵר בְּכַבּוּד חֲבֵרוֹ וּלְגַדֵּל אֶת בְּנָיו לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וְלִחְנֹכָם מִלְּדוּתָם שֶׁלֹּא לַפְתּוֹר פְּסוּקֵי צִיּוּרָתוֹ, בְּכָל דְּבָר שֶׁשְׂשׂוּטוֹ מוֹכִיחַ אֵינָהּ צַד שֶׁל כְּפִירָה, וְהוּא שֶׁנֶּאֱמַר כִּי כָאֵן מִנְעוּ בְּנֵיכֶם מִן הַהִיגוֹן, רַצְיָה לִמְדָה מִפְתָּרוֹן הַפְּסוּקִים כְּמוֹ שֶׁהוּא נִקְרָא.

(בית הבחירה למאירי, ברכות כח ע"ב)

כך שבמיחד בימינו אלה, אשר רבנו המשכילים הסכלים הרוצים לפרש את המקרא כפשוטו, ולציירו בציור מגושם, עלינו למנוע את בנינו מן ההיגיון.

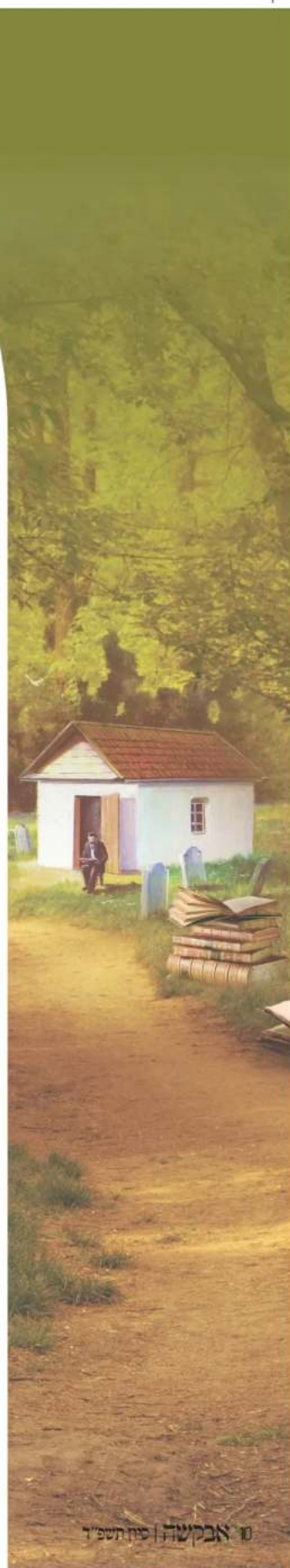
וכדברי הצ"ח:

רש"י ד"ה מההיגיון, לא תְרַגְּלוּם בְּמִקְרָא וְיִתֵּר מִדְּאִי מִשּׁוּם דְּמִשְׁכָּא, נִרְאֶה לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעִיּוֹת מִשּׁוּם שֶׁלִּמּוּד הַמִּקְרָא גַּם הַאֲפִיקוֹרְסִים לֹא מְדִים בְּשִׁבּוּל הַלְשׁוֹן כְּמוֹ שְׁלוֹמֵדִים שֶׁאֵין לְשׁוֹנוֹת, וְאִם לֹא תִשְׁנֹחַ עַל בְּנֵי בְּנִי לְדוּתוֹ רַק עַל לְמוֹד הַמִּקְרָא, יְכוּל לְהִיטֵל שֶׁתִּשְׁקַח לוֹ מִלְּמוֹד אֲחֵר מִשְׁלָלָהֶם כִּי גַם הֵם יוֹדְעִים לְלַמֵּד, וּמִתּוֹךְ כֵּן בְּנֵי הַמִּשְׁכָּל אֲחֵרֵיהֶם גַּם מְדַעִים נִפְקָדִים, וּבְפִרְטָה בּוֹמַנֵינוּ שֶׁנֶּחַפְּשׂוּ הַתְּרַגּוּם אֲשֶׁר בְּנֵינוּ וְזֶה מוֹשֶׁה לְקִרְוֹת בְּכִסְפֵי הַגּוֹיִם כְּדִי לְהִיטֵל בְּקִי בְּלִשׁוֹנָם, וְלִכֵּן הִזְהִיר מֹשֶׁה, אֲבָל תּוֹדֵךְ לְצַר

ובלילה לעסוק בכ"ד ספרים, ואז יתקיים בו 'אורך ימים בימינו ובשמאלה עושר וכבוד' (ספר ושב לבעל הרותק עמוד ססח).

ח. והדברים ארוכים ורחבים, ואין כאן המקום לסקור את כל פרשת 'ביאורי' התנ"ך שכתבו המשכילים, כמשה מנדלסון שר"י וכו"ב, ומלחמת הצדיקים במ.

ט. ה"ה בעל הנודע ביהודה, אשר יצא בחריפות נגד תרגומו של משה מנדלסון שר"י על התורה, ואשר עליו הוא מתכוון לכאורה בדבריו אלו.
כ. בענין 'מלמדים' אלו, ראה מה שכתב בעל הבני יששכר בתקנותיו (את ד') 'מלמד מקרא יהיה לימודם בפירוש רבותינו הקדושים נוחי נפש אשר כל בית ישראל נכון עליהם, כגון פירוש רש"י ורשב"ם ורד"ק וכו"ב. לאסוקי המלמד אשר נסחה כף רגלו ללמוד תנ"ך בפירושים זרים בלשונות זרים אשר נתהוו לקוץ ממאיר לבית יעקב בעוה"ר. הרחק ירחיקו המלמד הוא מאלהים, אפילו אם יקבלו עליו שלא יעמוד עוד בפירושים הללו, כי חזקה שכל מעשיו מקולקלים'.

10 אבקשה | סיון תשפ"ד

ומטעים שרועים להדריכם בדרך הנשר ללמדם חכמת הדקדוק, ולבלות ימים על חכמה זו, שאינה מוכרתת כל קנה. ומרחיקו עמך ישראל מעקר הלימוד הפדוש המקרה שהוא גמרא ופוסקים, שהם עקר ינה של תורה, שישם כלולים כל התורה שבכתב ושבעל פה. ואחר כך מוסיפים פשע על פשע, ומפתים ללמד עמקם לשונות הגוים וכתבם, עד שמכניסים אותם בחכמת האפיקורסית, ושוחטין את הילדים בידים ממש, ונחזרים ודורסים ונחזרים ועוקרים אותם משיני העלמות.

(ליקוטי תפילות ח"ב, תפילה ד)

על פי דרכי התורה והחיובים בין פרקי תלמידי חכמים, גם בגילדותם בלמדם מקרא קח לו מלמד תלמיד חכם ורגילו תקף גם במשנה וגמרא. והרבה יש להוכיח על זה בדרך שפשוטה המספחת מאד, ומן השמים ורחמו.

(צ"ח, ברכות דף כח ע"ב)

ואכן, מפני כך לא נהגו כלל ישראל בדורותינו אלה, ללמוד עם התשב"ר את כל התנ"ך, וכלשונו הזהב של בעל ה"בני יששכר"י:

וזאת לדעתי גם כן אשר מעולם תמהתי על מנהגנו משנים קדמוניות, באשר אנו מהנכים את בנינו לתורה או תקף אחר שלומדים עמקם פרוש המלות מאיה פרשיות שבתורה מתחילין ללמוד עמקם גמרא. והנה הדבר הזה בעיני לפלא, ועלה בדעתי שמהראוי ללמוד עם הנער בסדר קל התנ"ך עד גמרא עד שהיה מרגל קדם, וכאשר יתרגל בגמרא ותחילו ללמדם גמרא, והנה זה הדרך נקל להם להבין תקף המפאש ומתן של הגמרא, והנה בדעתי להתנגד בדרך הזה עם בני בהתחילם ללמוד ספר, וכן מצאתי בספר נון העמודים להגאון מויה שעפסול ז"ל, והנה למימה בעיני מנהג אחריו שבגולה.

אבל שבת וראיתי ונתלשבת בדעתי וברכתי "פרה הבוחר בישראל ובמנהגייהם", כי חז"ל אמרו מנעו בניכם מן ההגיון, על כן יש ללמד ולתפא את הנער תקף בהתחילו להצנין פרש השכל להיות בקי בשוואת החכמים ומדקדקות חז"ל בתורה שבעל פה, עד שהיה תקוע בלבו פשוטיות המקראות, ואז ידע להבין שטחיות המקראות ודברי גבואה על פי קבלת חז"ל, וזה שאמרו רבותינו ז"ל "למנעו בניכם מן ההגיון". המשפיל יבין.

(מעין גנים, פרק יב)

וזהו גם הסיבה מדוע אין אנו מרבים בלימוד חכמת הדקדוק - מפני אותם אפיקורסים המשתמשים גם בחכמה זו לעקור את החינוך הטהור.

פי בתחלה מתלבשים עמקם בגמרא, ואמרים שרועים בתקנות הנערים,

ומעתה, נלך גם אנו בדרכי אבותינו, ללמד את בנינו גמרא ופוסקים ו"מעט" מקרא, כלשון מוהרנ"ת:

אשרי מי שצוקה בדורות האלה להתחזק עצמו בה' יתברך וללמד בדרך הנשר והאמת בתמימות ובדרך השלום אשר דרכו בו אבותינו מעולם, ויחנה את בניו בתורת ה' בלימוד גמרא ופוסקים, ו"מעט מקרא", כמו שנהגו בו אבותינו מעולם, ואזי זה יהיה יתקם בידו.

ולא כמו האפיקורסים שעושין עקר מלימוד המקרא וחכמת הדקדוק, ומבטלים עקר הלימוד שהוא גמרא ופוסקים. ורבותינו וקרובם לברכה אמרו מנעו בניכם מן ההגיון, ואמרו שתלמוד בקלי בלול מהכל מקרא ומשנה וגמרא.

(ליקוטי הלכות, גביית חוב מהיתומים ג, ה)

אמנם, פשוט וברור שאין בכל זה, לבטל או להחליש חס ושלום חובת ומעלת לימוד כל התנ"ך כולו, לכל איש ישראל מגדול ועד קטן, וכפי שכבר הזהיר מוהרנ"ת עצמו את בניו להתמיד בלימוד התנ"ך בכל יום.

ואין הכוונה אלא לשים את עיקר הדגש על לימוד ש"ס ופוסקים, ולמנוע את בנינו מן ההגיון, לבל ילמדו את התנ"ך בהבנה שטחית ומגושמת ויצטיירו הדברים בעיניהם בציור מעוות רח"ל, אלא ירבו בלימוד דברי חז"ל ומתוכם ילמדו להבין נכונה את התורה שבכתב כנתינתה מסיני.

כא. הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זע"א, תלמידים של החוה מלובלין ועוד צדיקים, חי בזמנו של רבינו מוהרנ"ת ועוד חסידים וזכ"ר כח"י טבת שנת תרי"א.
 כב. וזמנו שהאריך שם בספר מעין גנים, וזה לשונו: "ויותר זה אודיע, הנה חכמת הדקדוק הוא פינה גדולה לתורה, אבל להיות שראיתי שרועים בדרך הזה שרוב הפוקרים מתחכמים לדעתם בחכמת הדקדוק, וע"ז הם מלעיבים במלאכי אלקים, הן המה חז"ל בדרשותיהם, באומרים ראה שאין הדרשה הואת מוסכמת על פי חכמת הדקדוק, והם לא ידעו ולא יבינו לא פעולת ד' שהשפיע להחכמים הקדושים שהם דושיים חסירות ויתרות ונזירות שוות המקובל להם ושאירי המלות, מילויך, וחילופי אלפי" בתורת"א, לפחות דבוקות עקמומות, הכל בכתב מיד ד' עליהם השכיל, ואין יבוא הפתי הסכל להתחכם על דבריהם בשכל האנושי המזוהם, אין להם שום מבוז בחכמות התורה וביסודותיה, ובאיוז חכמת הדקדוק שמבינים בפשוטיות כמעט קט מעליעם על דברי חז"ל המקובלים האמיתיים.

ע"כ אני אומר לך בדור הנרוע הזה מהראוי להרחיק את הבנים גם מחכמת הדקדוק, רק תיכף מעוררו ויגלוהו רק בפיות התלמוד ויסודותיו בהרי קודש, ובכל יום מעט מן המקרא וביאורים וכתובים המשמשים ומקומן, אבל בבלות ימיו בבנינים שונים שוכרו המדקדקים כולו שלא לצורך, וכן בנקודות דגש ורפה וכללותיהן מוטל על איש באשר הוא אדם ונפש חיה כתרגומו לידע... אמנם לידע כל סעיפים וסעיפים וחיצאים מן הכללים אין בבלות הזמן בהם, כי ידיעתם רבת המכבה ומעט התועלת, ויש שפרשו על זה מה שאמר ריב"ז מנעו בניכם מן ההגיון.

ג. וכאן המקום להביא את דברי בעל הישבט הלוי זצ"ל, שכתב: "קובלתי מכבודו כריכ מכתבים בענין חיזוק לימוד הנ"ך ודקדוק לשון הקודש בדורינו, ולא השבתי ע"ז מאתו טעם שכי הגר"י שפירא שליט"א כי כבר קבעו לנו גאוני צדיקים קדם דרך סלולה בזה, ופשוט להלכה דאע"פ שאמר ר"א בברכות כ"ח ע"ב מנעו בניכם מן ההגיון, שלא להרגיל במקרא יותר מדאי משום דמשכא ע"כ בפרש"י, היינו יותר מדאי, אבל רוב יסודי המקרא במידת המספיק אנו חייבים, וכבר ידוע שאע"פ שמרן החתם סופר ז"ע בדרוש המפ"פ בשלה בדרשת הח"ס מחזק מאד דרך הלימוד לעשות עיקר לימוד השי"ס ותורה שבע"פ ורק אח"כ יסודי המקרא, בכל זאת ידוע מאד שמרן ז"ע וגדולי תלמידיו היו בקיאים עצומים בתנ"ך, ובפרט גאון ישראל המהר"ם שיק ז"ע כאשר קיבלתי נאמנה, ומרן הגאון החסיד מרא דכולא תלמודא ר' שמעון הלוי מזויעליחאב ז"ע הי"ד מלובלין היה יודע כל התנ"ך בצורתו בע"פ באופן מבהיל, ומה אר"ך בדבר שמקובל אצל כל גדולי ישראל, אלא שמקצתם הסתירו ידיעתם בתנ"ך ודקדוק הנצרך ע"כ ידיעת התורה, מחשש שדבר זה יחזק האפיקורסים והמנינים שאחזו לפנים בתנ"ך ודקדוק וע"ז פקרו עוד יותר, אבל עצם הצורך גם בחלק זה של תורה לא להסכמתו צריך" (שרית שבת הלוי חלק ח סימן רז).

[עוד אתנו מקום להביא את דברי הרה"ק בעל הדברי יואל מסאטמאר זצ"ל שכתב ביסדר הנהגה למלמדים ותלמידים" (הובא בספר הנהגות צדיקים ז"ל): "בענין לימוד תנ"ך, מלבד טעם הג"ל, בהיות שהכ"ד ספרי קודש ניתנו ללמוד והוא חלק מהתורה, על כן בהכרח ללמוד עם הילדים תנ"ך, ואף שהיו צדיקים שאמרו שלא ילמדו תנ"ך באשר האפיקורסים לקחו לעצמם הדרך ללמוד תנ"ך באופן לא טוב, ע"כ אמרו לא תרגילו במקרא יותר מדאי, וכן באגדות השי"ס שיש בו הרבה פנימיות וסודות נפלאות ואי אפשר ללמוד זאת בפשטות, וכמו מעשה דראובן נקרא ולא מתרגם, לכן ייראו מה מאד שחששו שילמדו תנ"ך ולא יבנו שמה שכתבו בהפוסקים אינו כל כך בפשטות, אך עכשיו האפיקורסים אין קשרוים כלל עם התנ"ך ואינם יודעים כלל, ואפילו לשונם אינו מהתנ"ך, וכולם עמי הארץ וטועים בגמרא, על כן אין לירא מהו וכולים ללמוד עם הילדים תנ"ך".]

ואלו הם דבריו הנוקבים של אחי השליה, בהגות יש נוחלין, על אלו המתרשלים מלימוד תנ"ך:

ואם נאמר שהם תוליו עצמם במאמרים ו"ל שאמרו "העוסק במקרא מדה ואינה מדה", ואמרו עוד "מנעו בניכם מן ההגיון" ופרש רש"י ו"ל מן למוד המקרא, וכן מה שכתבו הפוסקים בשם רבנו תם ו"ל שתלמוד בקל בלא במקרא במשנה ובתלמוד ואדם יוצא בו ו"ל מקרא משנה ותלמוד, ועוד אמרו שתקנו לומר כל יום פרשת התמיד ומשניות איוהו קוקמן ובריתא דרבי ישמעאל במקום מקרא משנה תלמוד - הנה בודאי מי שירצה להסמך על אלו המאמרים כדי לקטר עצמו מלמוד המקרא, טעות הוא בידו!

בענין שהיו מספרים לפני רבנו ו"ל והיו משבחים מאד את פרוש רש"י, ושאין צריך ללמוד פרוש אחר על המקרא על פי פשוט, כי שאר הפשטנים רבם הולכים על פי דרכי החקירות וכו'. (פגנת הדברים, כי יש כמה פשטנים שהם כנגד דברי רבותינו ו"ל, והם הולכים על פי דרכי החקירה קצת בכמה מקומות, כי היו מחקרים, ואין צורך לפורטם, ואולי הפשטנים אין צריך ללמוד אותם כי אם רק פרוש רש"י ו"ל), ענה ואמר רבנו ו"ל: זה איך יודע שרש"י ו"ל הוא כמו אחיה של התורה הקדושה, כי כל תינוקות של בית רבן וכל ישראל פלם לומדים את התורה שכתב ושקעל פה עם פרוש רש"י, ומזה מוכן עצם גדלת רש"י ו"ל.

(שיחות הרין, רכג)

וכן מטו משמיה דהגר"א:

תנ"ך, ללמוד עם פרוש רש"י ומצודותיו ורד"ק, אף כל זה אינו מעב, ושלא לדרוש אחר פרושים שונים, שהם בקבל מאמר חז"ל "מנעו בניכם מן ההגיון", ושלא יהיו הם ושלום יוצא הפסוק בשכרו.

(כתר ראש, אות נח)

ואף אלו הפירושים שלא הלכו בדרכי החקירה ח"ו, אך נטו מדברי חז"ל ופירושו על פי פשוט, יש בהם סכנה בימינו. כמו שכתב בעל הבני יששכר:

כי מצאנו מאמרים נגדיים לזה, שאמרו החכמים במקום אחר שצריך אדם לשלש שנותיו, שליש היום במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד, ובהדיא אמרו ודרשו על פסוק ככלתו לדבר אתו "מה פלה מקשטת בכ"ד קשטין אף תלמוד חכם צריך להיות כפי ככל כ"ד ספרים", ומביא רש"י ו"ל בפרשת פי תשא, והנה המאור הנדול הזה בעצמו כבודו, וגם שאר המאורות הנדולים, חב"ו הגאונים שפסקו התלמוד עליהם השלום, למה הטריחו עצמם והוציאו זמנם ועשו פראשים על כל עשרים וארבעה ספרי המקרא!?

אלא בודאי הבין הוא קושטא המלתא, שהמאמרים הנזכרים מירי וקא בשאדם רוצה לעסק כל ימיו או אפילו רבן, ולקבץ רוב למודו במקרא, על זה סוכבים והולכים המאמרים הנזכרים. וכן דברי רבנו תם ו"ל הם בגנין על יסוד מאמרים ו"ל שאמרו שהאדם צריך לשלש שנותיו שליש היום במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד, על זה אמר רבנו תם ו"ל שמי שמלא פרסו מפעני המקרא וכן כ"ד ספרי הקדש ככלתו בכ"ד קשטין, אז אין צורך לעסק בכל יום שליש במקרא פי תלמוד בקל בלא מהכל, אבל שלא לשום לב על ספרי המקרא להיות כפי בכ"ד קשטין הפלה בקלות מהכל, הלילה להעלות זה על הלב ויפקר על תורה!

(הגהות יש נוחלין, אות מ)

לימוד תנ"ך ע"פ חז"ל

לא רק את בנינו עלינו למנוע מן ההגיון, אלא גם אנו עצמנו - עלינו להישמר ולהיזהר לבלי ללמוד את התנ"ך, רק עם הציור הנכון שציירו וביארו לנו חכמינו בתורה שבעל פה.

ואכן, מפני כך יש ללמוד רק את פירושו של רש"י, ולא פרשנים אחרים הנוטים מדברי חז"ל והולכים בדרכי החקירה.

כמובא בשיחותיו של רבינו הקדוש:

ועל אחת כמה וכמה שיש להתרחק בתכלית הריחוק מלימוד המפרשים ההולכים בדרך החקירה רח"ל.

ופעם אחת בראש השנה דבר רבנו זכרוננו לברכה גם בן מנה, מגדל האסור ללמוד אלו הספרים המפורשים את התורה על פי דרכי החקירות, (גון ספרי האבן עזרא, ובפרט פירוש הרע שקליו הנקרא 'מרגלית רעה', וספרי הרמב"ם שפירסם לפני מה שקראו בו כנגד התורה הקדושה, שכתב אדם לקרע קשטיוסם הם ושלום דבור אחר מדברים אלה, וליצא בזה שאר ספרים החולקים בדרך מנה) אשר כל התקדמות שלהם לקחו מאריסטו הנון ימח שמו ונמח זכרו, ושאר האפיקורסים המפורסמים

הוא, אמת, שגם בעל הבני יששכר שהובאו דבריו לעיל בהערה, כתב בתוך דבריו: "בדור הגרוע הזה מהראוי להרחיק את הבנים גם מחכמת הדקדוק, רק תיכף מנעוריו יצילוהו רק בפניעת התלמוד ויסודותיו בהררי קודש, ובכל יום מעט מן המקרא נביאים וכתובים עד שיהיה שגור בפיו כל המקרא".

די בכל זה לחכימא, לכל יטה לא לימין ולא לשמאל. כד בפטשות בא דברים אלו לבאר ולשלוש שלא יטעה הקורא שהכוונה גם על פירושים נאמנים המיוסדים על דברי חז"ל, כדוגמת המצודות דוד וכ"ר"ב (כולהו בהערה הבאה), ולכן בא לבאר שאין הכוונה אלא על הפירושים אשר הם 'נגד דברי רבותינו ו"ל והם הולכים על פי דרכי החקירה'.

כת פשוט וברור הדבר, שפירוש המצודות הוא יקר ונחמד, ולא עליו כיוון רבינו באמרו שאין ללמוד כי אם פירוש רש"י, כי לא נתחנן אלא על הפירושים ההולכים בדרך החקירה, כמבואר שם בלשוננו (בפסוק בסוגריים עייש).

וכן מצאנו פעמים הרבה שהוכיח מהר"נת דברי המצודות, והרי כמה מהם: בהלכות בכור בהמה טהורה הלכה ד' (בסוף, אור אות 12) כתב: "אחר כך מצאתי בספר 'מצודות דוד' שמפרש המקרא מעין זה, עיי שם". בהלכות אונאה הלכה ג' (אור 1) כתב: "כשהוכיח הנביא את ישראל קראם העיר היונה לשון אונאה, כמובא במצודות ציון שם, על שהגינו להונות את עצמן ולא השתדלו להינצל מאונאתו". בהלכות ג"ח מלקוחות האפותיקי הלכה ה' (אור 1) כתב: "ועיין הפירוש בפירוש רש"י ומצודות דוד שפירשו וכו'".

וכן כתב במעייני גנים (פרק י"ב): "אמרו בנינו, הגם שעד היום נתתי מקום לפירוש בעלי הפשט בפשטות הפסוקים מתנ"ך, כמו שאמרו רבותינו ו"ל אין מקרא יוצא מיד פשוט, הנה זה היום שראיתי כמה וכמה שעוריות בפירושי הרבה מהפשטנים, המשכיל על דבר לא לימוד לבנו פירושים שונים מבעלי הפשט כי אם פירוש רש"י וכדומה פירושי הקדמונים אשר בשרד דברי חז"ל פשוט הפסוקים ויפוחו בדבריהם הנעימים קרוב לפשוטו ומחכים מדרשות חז"ל בכל מקום, באומרים הדרשה תירוש כי התורה כפטיש יפוצץ סלע, אבל אלו בעלי הפשט החושבים להתחכם בחכמתם ולהוציא הפסוקים לגמרי מדברי חז"ל, הרחק תרחיקו את בניכם מזה, וזה לדעתיה מה שהזהירו רבותינו ו"ל מנעו בניכם מן ההגיון".

הנ"ל רוצים להפוך הקערה על פיה, חס ושלום, וקבר הטעו פמה נערי בני ישראל בהבליהם, ה' יתברך יציל השאר מהם ומהמזגם ומהמקום, על פי לא יכלמי להתאפק מלדבר כאן בזה קצת.

(ליקוטי הלכות, שותפים בקרקע ד, א.)

ותפח רוחם ונשמתם שמקריחים עצמם תמיד לפרש המקרא על פי דעה הפשוט היקא, בלי שום דרשה מדרשית רבותינו וקרונום לברכה, ופנימיות פונתם הרעה נפר לעין כל למי שבקי בהם קצת ובדרכיהם הרעים, שקל כונתם לפרש המקרא על פי דרכי המליצה לבד פאלו אין בה שום פנימיות חס ושלום.

(ליקוטי הלכות, תפילה ד, ז)

כך שהדרך היחידה להבין נכונה את התנ"ך, הוא רק ע"י לימוד המפרשים המיוסדים על דברי חכמינו ז"ל בתורה שבעל פה, ובראשם פירוש רש"י הקדוש, אחיה של התורה.

תנ"ך - ספר מוסר!

כהמשך לכך, עלינו לדעת ולזכור:

את התנ"ך אנו לומדים, לא לשם ידיעת העבר בלבד, אלא כדי להתעורר לתשובה וללימוד אורחות חיים בעבודת ה'.

שכן, כל נבואה ונבואה שנכתבה בתנ"ך, לא נכתבה רק לזמנה אלא לדורות עולם, ללמדנו "תשובה או הוראה".

כדתנאי: הרבה נביאים עמדו להם לישראל, כפלים כיוצא מצרים, אלא, נבואה שהצרכה לדורות - נכתבה, ושלא הצרכה - לא נכתבה.

(מגילה יד ע"א)

ופירש רש"י:

נבואה שהצרכה לדורות - ללימוד תשובה או הוראה.

(רש"י, סם)

כך שאין שום דבר בתנ"ך שלא תהיה בו לימוד והוראה לעבודת השם.

פי כל הכתוב לחיים בתנ"ך או פתרה שבעל פה הכל הוא רק ענין עבודת השם.

(ערוכי נחל, פרשת ויצא)

וכל כולו הוא "ספר מוסר" המעורר את הלב לעבודתו יתברך. וכפי שמספר רבי אברהם ב"ר נחמן:

שמעתי מאבי ז"ל ששמע מהאיש שנשלח מהרב הקדוש רבי שלום מפראבישטש ז"ל לשבות אצל רבנו ז"ל, והעיד ששמע בזה הלשון מפי רבנו ז"ל: מיון מוסר ספר איז תנ"ך = הספר מוסר ששלי הוא תנ"ך!

(כוכבי אור, שיחות וסיפורים, כא)

וכפי שניתן לראות בחוש:

שגלוי ורוע שלמוד המקרא מלבשתו לאדם הקמה ונראה גדולה והכנעה יתרה לפניו והקרה, והתורה והפחד מהענישין על עוונותיו, והתרתה הנמורה מפעשיו

שהיו קצתם קדם חכמי המלמוד וקצתם בימיהם ... ואיך יעלה על דעת מי שרוצה להיות יהודי לענין בספרים פאלו הבנויים על יסודות רעים של אפיקורסים מפרסמים שמהם נמשכין כל האפיקורסים והבופרים שבעולם.

(ח"י מוהר"ן, חי')

זכור נזכור:

אין שום אפשרות להבין את כל דברי התנ"ך על פי פשוטם לבד. שכן:

כל דבור ודבור של המקרא שבכל ספרי תנ"ך, שבנואי כלם מלאים סודות נוראות ונשגבות שאי אפשר לתפס כמות, אבל על פי פשוטו אין להם משר וחבור וסדר כלל על פי דרכי המליצה, והם מלאים פלאות ותמיהות נשגבות. ואף על פי שאמרו רבותינו וקרונום לברכה "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", הינו שבנואי פונתו מפשיטות אמת, אבל מה שאמר בלשון זה שמלא קשיות ותמיהות, זה אי אפשר לתרין בשלמות בשום אופן כי אם על ידי סודות הנשגבות והנסתרות ונעלמות בהם, בכל דבור ובכל פסוק ובכל אות ונקודה וכו'.

ואין צורך לבאר כל זה, וגם כי אין כאן מקומו, אך הכרחי לצאת מן הענין לדבר קצת מחמת כי אם תיחד בקרבי מעצם הנצח שנתפשטו עכשו על ידי פריצי בני ישראל שהם כחות האפיקורסים המצויים עכשו ביותר, שהם חותרים לפרש המקרא רק על פי פשוטו, על פי דרכי המליצה, והכל יפצה פיהם. ואם לשונם תפק בפיהם מרובי דבריהם של הכל, לא יוכלו להכניס בלב בעל שכל אמת שהמקרא מתפרש בשלמות על פי דרכי המליצה.

וכי יעלה על הדעת שמשנה רבנו עליו השלום שהיה ראש לכל הנביאים ויכל בעלי מליצה של אמת, כאשר הם בעצמם מכרחים להודות על זה ומשבחים ומפארים מאד מאד המליצה הקדושה של משה רבנו, כתב על פי דרכי המליצה, חס ושלום, בהתורה הקדושה "ששת ימים תאכל מצות", וסותר דברי עצמו שכתב כמה פעמים "שבעת ימים תאכל מצות". וכן "ובשלת ואכלת", והלא כתוב "אל תאכלו מנגו נא ובשל מבשל כי אם צלי אש" וכו'. וכן הרבה. וכן בתפאורים: למה לו להאריך לחור ולספר באריכות בזה כל דברי אליעזר עבד אברהם מה שבקר מבאר בפירוש היטב, וכן בהרבה מקומות מאריך הרבה ובכמה מקומות מקצר מאד.

וכל מקרא ומקרא מלא פלאות נשגבות אשר אי אפשר בשום אופן לתרצם בשלמות על פי פשוטו, כי אם על פי שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן שדרשו בהם רבותינו וקרונום לברכה בתלמוד, ולהאמין שיש בהם סודות נוראות ונשגבות בכל תבה ובכל אות. והנה מקרה על פי סוד לכתב "ששת ימים תאכל מצות" ולסמוך על רבותינו וקרונום לברכה שפסר להם לדרש בזה מדה משלש עשרה מדות שהוא דבר שהיה בכלל, וכן בכל התורה כלה.

וכל זה מבאר ומיסד בלב כל אחד מישראל באמנה שלמה, כי כל קיים התורה תלוי בה. אה הפמות הרעים

וצעק את אלה הדברים!

(ימי התלאות, הקדמה)

יתרה מזו:

גם כל הסיפורים שבתנ"ך, אינם רק סיפורים שאירעו בעבר, אלא הם ממשיכים וקורים עד עצם היום הזה, ועוברים על כל אחד ואחד מאתנו... שכן:

התורה היא בקל אדם ובכל זמן, וכל אחד ואחד מישראל, מי שרוצה לקנש בדרך הישראלי באמת בדרך הקדש בדרך האמת, עוברין עליו כל הגליות וכל המלקמות והספורים המבארים בקל התורה בלה ונבניאים ובתנבים. כי כל אחד מישראל פלול מכל התורה, וצריך שיעברו עליו כל המלקמות, וכל הגליות בחינת גלות מצרים וגאלתה, ושאר כל הגליות וגאלתן, ומלקמת עמלק ומלקמת ל"א מלכים ושאר כל המלקמות שהיו על ישראל המבארים בקל התנ"ך. הכל צריך לעבר על כל אחד ואחד מישראל, עד שזוכה לביחית גאלה שלמה שהיא בחינת גאלה שאין אחריה הפסק, דהיינו שזוכה לקבע עצמו בדרך הקדש בקביעות גדול בחד חזק כל ימיו לעולם, וזוכה להתקרב לה' בתורה באמת פראוי, וגאל נפשו מכל המאזות ומכל הקלי עולם הזה לגברי.

(ליקוטי הלכות, אגדה ג. א"י)

כך שמכל סיפור וסיפור בתנ"ך, ניתן ללמוד מוסר-השכל וחיוק על סיפורי ומאורעות חיינו, דהיינו הך...

ומן הענין לציין לדבריו הנפלאים של רבי אריה לייב הכהן ז"ל, שמספר על אביו החפץ חיים זיע"א:

ספר התנ"ך היה מורה דרבו, לא לבד חלק החקים והמשפטים אלא גם כל מארע ומקרה שבאו בדברי התורה והנביאים והתנבים, מהם למד אדם לבונן אורה החיים של עם ישראל. דבריהם הציגו בו אש קודש להגיד לעפנו את אשר עליהם לעשות, דברים מלהיבם כגחלי אש, ומהם שאב תנחומות אל לכל נדחה ונכה רוח, ולחזק ברפים פושלות ולצפות לישועת אלקים. והתנ"ך היה כמעט בכל ימי חיו באמתחת השלית והפילין שלו. אמנם, מעולם לא קרב דברי התורה והנביאים לשכלו הוא, ולהעמיס בהם רעיונות וחדות בדרך רבים וגם שלמים מטובי עפנו. אדרבה, קרב שכלו לשכל התורה תמיד.

(דוגמא מדרכי אבי, עמוד כח)

יזכנו ה' להתמיד "באוריין תליתא", ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה, לטוב לנו כל הימים, אמן.

הרעים ועובת התפאים והתעוררות המשוכה והרחקת העברות וריוות המעשים. ובו ישיג ויראה האדם, את לפי פשוטי הענינים, גדלת אלקינו ורב כחו ותברך ויקלתו והשגתו ומעשיו הנפלאים והעצומים בעליונים ובתחתונים, ויבולת זה מהתקומה והמוקר והמהות הטובות מה שלא ישער.

(הגהות יש נחלין, שם)

וכל דבריו ותברך מפי נביאיו שנקתבו בתנ"ך הם פועלים לדורות עולם בכל הנפשות מישראל, בכל דור ודור, להוליד בלבבם הרהורי תשובה והתעוררות לשו"ב.

(תקנת השב"ך, יב)

ומאמינים בני מאמינים אנו, שזעקתם של הנביאים, לא נזעקה רק לימיהם, אלא גם לנו ולבנינו ולבני בנינו עד סוף כל הדורות.

ומהרנ"ת ז"ל האריך בזה ואמר שזעקת גבוותא כל נביא סוכת לנפשות ישראל גם עתה.

(כוכבי אור, שיחות וסיפורים, כא)

כך שמוטלת עלינו חובה להאזין לזעקתם ונבואתם.

ולדעתי שזה גם כן נכלל בפסוק "בקולו תשמעו" שדרשו רבותינו וזכרנום לברכה "בקול הנביאים", וגם כן הוא נכלל בכלל המרעמות הגדולות שהתרגמו הנביאים ע"ה על ישראל שלא שמעו לדברי הנביאה. ואף שבעונות לעת כזאת נסתם החוץ ונעדרו המראות ואין לנו נביא וחזיה, מכל מקום אם הם מתו, דבריהם חיים ומקמים, ומתקבין אנהנו לשמוע בקול דבריהם דברי אלקים חיים, ואין הפרש בעולם אם היו הנביאים עצמם בחי חיהם ושמענו דבריהם מפייהם או אם דבריהם חיים ומקמים נאמנים ונחמדים לעד ויעולמי עולמים. ועל כן צריך אנהנו לשמוע בקולם ולדבקה בהם וליגע ולהאמין בדבריהם הנאמרים באמת, ואם כן אי לא ילמדנו וידעם ויבין מהם, היאך ישמעו בקולם וישמעו!?

(הגהות יש נחלין, שם)

ואכן, באופן כזה עלינו ללמוד תנ"ך:

שיקרא בספר תורת האלקים בשום שכל וגיבן במקרא וישום הדברים אל לבו, לא כמי שקורא בספר מספרי דברי תנאים והדו"טאים.

(שם)

וכפי שאכן מסופר על מוהרנ"ת:

כל מקרא ומקרא מדברי התנ"ך, כשהיה מוציא מפי, ממש היה נדמה להשומע קאלו הנביא בעצמו מקרא

כו. ואגב: עצם הלימוד בדברי הנביאים מסוגל לחזק את האמונה, וכמסופר על הרה"ק רבי פנחס מקארין זיע"א: "אמר לבנו שלמד נביאים, כי הנביאים הם נצח והוד, סוד רגלי, ותחזוק האמונה" (אמרי פנחס, שיעור א. אות קפב).
כז. להרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א.
כט. וכבר ידועים דבריו הנוקבים של רבי אברהם ב"ר נחמן שכתב בשם אביו זצ"ל: "כי זה כלל גדול שכל מי שלמד תורה נביאים וכו' והוא אומר שרק אז הוא מעשיות כאלה, ועכשיו לא, הוא בהמה ממש!" (כוכבי אור, שיעור ושמחה, יא).

האם חייבים ללכת למקווה!?

שמו לב שהוא הולך למקווה בטרם יענה...

עכשיו כשאתה מביא את המקורות הנפלאים הללו, אני נזכר במעשה מהברסלב'ר בטבריה שלא הסכימו לו לטבול במקווה, כיון שהיתה בצורת שפלה ולא כללו לחליף את המים, מהר מאד הוא הלך והתפלל לה' בדמעות עד שפעל בתפלתו שהחלו לרדת גשמים...

אם כבר הזכרת את 'טבריה' שבצפון הארץ הקדושה, הרי אין כמו המקווה להינצל משונאינו ואויבינו הברים מדרום וצפון גם יחד, ופ'דוע ה'נה רבי מיכל בן רבי יצחק בן מוהר"ת ז'היר מאד בטבילת מקוה, ואמר פעם בדרך רמו, שסופי תיבות: רבות רעות צדיק ומקלם יצילנו ה' הוא מ'ק'ו'ה, כל כך מועלת זכות הטבילה במקוה. (שישיק ד' תל"ד)

ישנה אף עדות מיוחדת מבתו של מוהר"ת, על כך שבשנות המחלוקת והגירוש היה הולך למקווה פעמיים ביום. הוא ראה בכך דרך להמתיק את הדינים ולצלוח את השעות הקשות. (שם ה' צ"ד)

ומה עושים כשקשה? כשקר מאד? כשעיפיים? כשהמקווה לא הכי בעולם!?

גם כאן, נתבונן במעשיהם של החסידים מהדור הקודם, שמסרו על כך את נפשם ומאודם. למשל, החסיד הדגול רבי אברהם שטרנהארץ בגיל שמונים היה הולך מקטמון ועד לשערי חסד בכל יום - מהלך של שעה עבור אדם בגילו - ולאחר מקווה שארך לו כשעה היה חוזר עוד שעת הליכה לבייתו. הכל בשביל המצוה הקדושה הזו.

כך גם היה רבי לוי יצחק בנדר ע"ה מספר על החסיד עובד ה' מופלג רבי געצי ע"ה שהיה מסיר את הכפפות מידיו בעת חוליו הקשה כדי לטבול במקווה, למרות הסבל והכאב העצום מכך שהיו ידיו זבות דם!

ולסיום, אם תוכל להזכיר לי משהו על המקווה של שבועות... אני לא יודע אם אתה זוכר, אבל מוהר"ת כתב שעם ישראל 'זכו לקבל את התורה הקדושה על ידי טבילת מקוה, כלשונו הטהורה.

עכשיו, בשבועות, זה הזמן המתאים ביותר להתחיל להתחדש בעניין של מקווה, מוהר"ת בהלכות ברכת הריח הלכה ד' מגלה כיצד דווקא במים הללו שנבראו קודם לכל והיו עוד מעת תחילת הבריאה, על ידי הטבילה בהם אנו זוכים להיכלל באורם של הצדיקים שמגלים את האמונה שכל העולם מתחדש בטובו יתברך בכל רגע, וכך זוכים לקבל מחדש את התורה ולהאמין בה' למרות כל ההסתרות הקשות.

רק נמשך ונתפלל: "תעזרנו שנוכה להמשיך עלינו קדושת המקוה הזאת בכל השנה כולה. ונזכה לטהר ולקדש עצמנו תמיד, ולצאת מהרה מחמשים שערי טומאה, ולכנס בתוך חמשים שערי קדושה במהרה", אמר!

שלום ר' יחיאל, חג השבועות כבר כאן, ואתה יודע מה... למדתי היום בתורה הזמנית, תורה נ"ו על נוראות המקווה ובפרט המקווה של שבועות, אמרתי את התפילה שעליה ותמהתי לעצמי, אם מקווה זה אכן עניין גבוה כל כך, אז מדוע אין שום חיוב ללכת למקווה כל יום, לא שמעתי על חיוב או ציווי מוהר"ת בעניין...

נו, באמת, נחמן רידי... אתה מבין בוודאי שכשמציעים לאדם מיליון דולר אין צורך 'לצוות' עליו לקחת אותם. חוץ מזה, ידוע שהטבילה היום-יומית הייתה אצל אנשי שלומינו בכל הדורות זכות שהם לא אבו להפסיד בשום צורה... וחוץ מזה, אתה צודק אולי שאין ציווי מפורש, אבל הוראה לכל מי שמחפש תקווה לחייו ישנה ועוד איך.

אתה בטח זוכר, את המסופר אודות התלמיד הגדול רבי נתן, כיצד שבועיים לפני הסתלקותו יצאה שמועה כי תקרת המקווה נפלה, והוא כלל לא התבלבל מכך ורצה לצאת לטבול במצב הקשה שלו תחת מעטה הקרח של נהר הבוג. ומה שצד את עיני וליבי הם מילותיו הקדושות של רבי נתן שאמר אחר כך, משפט נוראי שלא נאמר כמותו על עוד עניין בעולם: 'אך ורק ש'יהי נוקרים בטבילת מקוה מים, ועל ד' זה י'הי הכל על נכון, ויתקן כל מה ש'עבר עלי'... ומי ש'יהי חזק בטבילת מקוה תמיד, י'הי א'יך ש'יהי בודאי יתקן הכל! אתה שומע חבר יקר, מה הולך פה?! הבטחה שכו - בוודאי יתקן הכל, הכל!

פלאי פלאות! מעולם לא שמעתי כהנה! תמיד חשבתי שמקווה זה עוד דבר' כמו איזה מנהג, ועכשיו אני מגלה שזה דבר יסודי כל כך!

בערך שנה לאחר המעשה עליו סיפרנו מוהר"ת, התרחש מעשה דומה עם החסיד ר' לוי יצחק בנדר שכן הלך למקווה ללא תקרה... ובה סיפר, פעם כשהיה בעיירה קיבליטש גילה שתקרת המקווה נפלה והבור מלא בשלג קפוא, כנראה שזה היה ממש מצב של מסירות נפש והוא חשב לוותר על הטבילה. אך חמיו של חמיו החסיד ר' אהרן מקיבליטש סיפר לו אז בהשגחה נפלאה אודות יהודי אחד שלאחר שחלה במחלה קשה, הודיעו לו הרופאים שהוא עומד למות בקרוב אם לא יעבור ניתוח קשה ומסובך, והוא הלך לטבול במקווה למרות היסורים האיומים שהיו לו ברגלו ומאז הוא הבריא לגמרי. דא עקא, כיוון שהיה כל כך בטוח שימות הוא כבר חילק לילדיו את כל הוננו, וכבר לא נשאר לו למחיינו ולכן נאלץ להסתובב לאסוף ולקבץ צדקה. 'כשמעתי זאת, אמר ר' לוי יצחק, 'הלכתי לטבול במקווה הקפוא!'

אתה יודע מה? אני מסכים איתך שזה עניין חשוב מאד, אבל איך זוכים להרגיש את האור שבדבר? בתפילה יש מתיקות לדיבורים ובתורה יש עונג של שכל דקדושה אבל מה אמורים להרגיש במקווה?

אז כך, חוץ מהעניין הסגולי של המקווה והזכות העצומה לקיים את דברי מוהר"ת, מצאתי מקורות נפלאים, שמהם למדתי כי אפשר ממש להרגיש בחוש את פעולת המקווה על האדם מיד כשטובל. האחד, הוא בליקוטי הלכות (הכשר כ"ד) שם כתוב בפירושו: "וכמו שמרגישים על פי רוב בחוש שנמשך על האדם רוח חיים וחשק דקדושה על ידי טבילת מקוה הקדושה". כמו כן, ידוע על החסיד הקדוש ר' מיכל נבד מוהר"ת שכבר היה זקן מופלג ועל כל זאת סחב את עצמו למקווה בכל יום במסירות נפש ועקשנות דקדושה, וכששאלוהו מדוע לא יוותר על הטרחה הקשה הזו, ענה שיהיפה לא יושבת לו טוב על הראש לפני המקווה. כך גם השיחה על ר' נשקע מטולטשין שבכל עת שהיו שואלים ממנו עצה,

סיון תשפ"ד | אבנר 5

"והריקודין
 עלה כל פעם
 בהתלהבות יותר,
 עד שהאבק כיסה
 את כולנו כמו
 בתוך מראה הענן
 של קבלת התורה"

התיאור המלא של חגיגת הדפסת
 הספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן'
 במהדורה השביעית, בבית
 החסידים דברסלב בוורשה בל"ג
 בעומר תרפ"ד - מתוך חיבורו
 של החסיד ר' יצחק מאיר קורמן
 'ליקוט הליקוטים'

בית הגנזים

מאמרים
 אגרות ומכתבים
 וחיידושי תורה
 בלתי ידועים

דוד דגן

הדפסת

הספר ליקוטי מוהר"ן משנת תרפ"ד - התחיל עוד לסדר בלובלין על ידי הר' יהודא לייב

רוזנפלד נ"י (הנקרא ר' לייבלי פראמפאלער) הגר בירושלים - (אשר הוא היה משתל ועוסק הרבה שנים בהדפסת ספרי רבינו הק' וכו' עוד משנת תר"ע. והפסיק כמה פעמים לאיזה זמן ארוך - כאשר יבואר מזה במקום הצריך לענין) - וסידר החמש בויגע' הראשונים במאטריצע' - והפסיק - על כן הם משובשים מאד כי לא נגהה בהגהה מדויקת.

ואחר זה עבר כל סדר הדפסת הספר ליקוטי מוהר"ן הזה להר' אהרן לייב ציגעלמאן ז"ל מורשה - והוא גמר הכל עד גמירה במסירת נפש גדול ועצום מאד מאד בגוף ונפש וממון. בשלימות כל - הקמא והתנינא עם ההוספות - בהידור הכי יפה ונפלא מאד - וגם הוסיף את השער הראשון שער מיוחד בציוור עץ נפלא צבע ירוק וספוקים שונים - וגם התמונה של הציוון רבינו הק' מאומאן - וכדרכו תמיד מן שנת תרע"ו עסק בהדפסת כל ספרי רבינו הק' ותלמידיו הק' - עד היום האחרון שעלה נשמתו ונשמת כל אנשי ביתו למעלה מתוך כבשן האש וזה ביחד עם כל כלל ישראל השש מליונים רח"ל בקדושת העשרה הרוגי מלכות וכו' - בערך בשנות תש"א-תש"ו.

וארשום כאן הרשימה מכל מספר סכום איזה הספרים שנדפסו על ידו דייקא - שעל ידי זה זכותו ישרא לזכרון בספר כתוב לנצח - בתוספת מרבית מכתבים לכמה מאות כתב ידו - שנמצאים תחת יד' המלקט - אשר כולם יצטרפו לספר ליקוטי הליקוטים הזה - ויסודרו כל אחד ואחד במקום והענין השייך לכל תורה ומאמר שבספרי רבינו הק' וספרי תלמידיו הק'. וכן לענין הדפסת ספרים כאזהרת וצוואת רבינו הק' ומוהרנ"ת הק' זצ"ל זיע"א - וגמר של הדפסת הספר הזה נחגגה חגיגה מפוארת בעיר ורשה בליל של ל"ג בעומר תרפ"ד, בקיבוץ גדול והתאספות של רוב חסידים ברסלב מכל אתר ואתר העיירות שבפולין, לבית החסידים דברסלב ברחוב דושלנה מספר 43.

והרשמה היתה לפי הסדר הזה:

א. תפילת ערבית בכוונה בהתקשרות לרבינו הק' כמו ליל הראש השנה ויום כיפור.

ב. בקול רם את ברכת ה' שהחיינו' על ידי הר' אהרן לייב ציגעלמן ז"ל שהיה מלוכב אז בבגד חדש של משי וספר הליקוטי מוהר"ן בידו ועמד במקום גבוה שיהיה נראה לעין כל - אשר נשמע כרעם את ענינת "אמן" מכל הקהל, אשר היה בוקע רקיעים.

ג. ואחר זה התחיל החזן בקולו הנעים של שיר וזמרה כדרכו הק' הר' שלמה יהודא הופמן ז"ל מורשה (חסיד ברסלב ותיק ומובהק ועסקן כללי - ובעל תפילת שחרית תמיד בכל ראש השנה בקיבוץ הק' בלובלין - אשר נאסף גם כן בכבשן האש רח"ל) את אמירת "אתה הראת לדעת" וכו', כמו בשמחת תורה, פסוק בפסוק וכל הקהל אחריו - ואחר זה הוציא את כל הספרי תורות מארון הקודש ונעשה סיבוב כל הר' הקפות מסביב הבימה - מי בידו ספר תורה ביחד עם ספר ליקוטי מוהר"ן - ומי בספר ליקוטי מוהר"ן לבד בידו - ואפילו לילד קטן היה בידו

הספר ליקוטי מוהר"ן. וכולם היו מכורכים בכריכה הכי יפה ונאה ביותר - וכל הידיים היו שלובי יד ביד חברו דבוק. והשיר והניגון הידוע "בך רבינו נגילה ונשמחה בך" - בלי הפסק נשימה של שתי שעות.

והריקודין עלה כל פעם בהתלהבות יותר, עד שהאבק כיסה את כלולו כמו בתוך מראה הענן של קבלת התורה ממש. אשרינו שזכינו לכל זה ברגעים אלו - להרגיש את נועם מתיקות עריבות הדביקות בו יתברך וברבינו הקדוש - אשר אי אפשר לי למפרש בשפתי חדוה דלכאי בזה בזכרי זאת היום.

ד. ואחר כך נטלנו דינו לסעודת מצוה - שהיה מוכן מכל טוב בגשמיות כסעודת שלמה המלך בשעתו - וברוחניות טעמנו בכל, טעם גן עדן טעם מן, לחם מן השמים - בפרט שהזכרנו שעכשיו הוא החתונה העליונה של הילדים בקבלת התורה, כמבואר בהמעשה של הר' בעטלערס מהקיבוץ והכינוס לכל הבעטלערס ביחד עם הר' בעטלערס הק' שבאו גם כן על החתונה עם הברכה והדרשה גישאנק.

ה. בין מאכל למאכל נאמו ודיברו חידושי תורה חשובי חסידים ברסלב, זיכרונות שונות, זיכרון בספר, התורות העמוקות, שיחות, וסיפורים שונים - מגודל מעלת הדפסת ספרים הק' אלו - ומגודל חובת לימוד בספר שיעורים - ביחיד, וברבים - להפיץ אור פנימיות עמקות כל תורה ומאמר לכל בן אדם, לבל להיות עץ יבש וכו' וכו'. ברוך ה' אשר גם אני המלקט זכיתי לשיח ולספר ולבאר בפרוטרוט הרבה הרבה שיחות נפלאות ומאמרים וסיפורים שונים. ובפרט מכל פרוט דבר כל עיקר הענין של רצון רבינו הק' מאתנו לנצח - להיות תלמיד ותיק - ומשרת נאמן - וציר זרזי - ולא רוע מזל, שקורין שלימזלניק. להכניע כל האיברים לשרת את כל השארת רבינו הק' שאמר "מיין פייערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען".

ובפרט כשזכיתי להוציא הגה מפי מגודל מעלת רבינו הק' כזה אשר היה לנו ואשר יש עוד לנו לנצח - ומכל פרטיותיו מיום ויאתו לעולם הזה עם כל הקדושות של עולם העליון ודבר תיקון כל נשמות ישראל אשר ישנו פה ואשר איננו פה, אשר על ידי זה זכה לגלות לנו כל כך תורות ושיחות וסיפורים - ולגנוז - ולשרוף - ולהסתיר סודות הרבה וסיפורים רבים ולהזהיר לבלי לגלות לזרים וכדומה - וגם להצפין אפילו בתוך כל ספריו הק' בעמקות כזה - אשר לכל אחד ואחד נתגלה חידוש ופירוש נפלאה, כל חד לפי דמשער בליבו. ולהבין ולהרגיש את הטעם הטוב והמתוק והנועם העליון בספריו הק' ומתלמידיו הק' שהיה יחד אתנו בחיים חיותו - עד ימינו אלו אשר זכינו להתוודע ממנו בדרך נס אחר יותר ממאה שנים של הסתלקותו הק' אשר לא חלם לנו כזאת - ובפרט זכינו לטעום מטעם התפילה ושיחה בינו לבין קונו והתבודדות כל יום ואמירת תהלים הרבה - וכן להיות בשמחה תמיד ולהחיות את עצמינו עם נקודות טובות - שלא עשני גוי - בהתקרבות לתורה ולמצות וכו' - ובפרט שזכינו להתקרב ולהישען עליו זצ"ל - אשר הוא יתקן את כולנו, כמו שאמר "דיפיט אויף מיר - איך גיאי פאר

א. גליזות

ב. לוחות

ג. מכתב ר' אהרן לייב ציגעלמן מיום ט' למספר בני ישראל תרפ"ד: "וברוך ה' התחלתי בהצקת הפלאין [=לוחות] וגם ברוך ה' קניתי נייר - יהי רצון שאזכה להוציא לאור עולם בשלימות ובהידור וכן דקדושה במהרה, יראו עינינו וישמח לבנו והנה רצוני וכוספי חזק שנוכל לעשות יום חגיגה של סיום הספר אם ירצה ה' בל"ג בעומר ביום הילולא דרש"י זיע"א אשר אמר 'בוהור דא יפקון מן גלותא ורבינו הקדוש ז"ל גם כן אמר על ספרו שהוא אתחלתא גואלה והיינו הך כמובן"

ד. מכתב "פה ווארשע בבית החסידים דברסלב אור ליום ד' חול המועד פסח תרפ"ד: "וליתר שאת ולטובה, אות להראות חיבתנו ואהבתנו לידידנו הר' אהרן יהודא נ"י הנ"ל הוסכם אצלנו לעשות לו בלי נדר בגד משי (אטל"ס) לכבוד חגיגת יום אשר יזכה להוציא לאור עולם הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן בקרוב"

ה. ח"י מוהר"ן שו: "שמעתי מאיש אחד ששמע מרבינו ז"ל שאמר בה"ל: מיין פייערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען [האש שלי תוקד עד שיבוא משיח]"

ו. 'עלים לתרופה' מכתב מיום ב' שלח תר"ג: "ועל כולם כוחו הגדול שאינו נפסק לעולם, שאמר בפירוש להישען על כוחו, דופיט אויף מיין כח"

הציון של חברי הציון החדש, חיי מוהר"ן זצ"ל בברסלב, בברוקלין.

ציון של ציון רבינו לצד עמוד השער

מודעה שפרסם ר' אהרן לייב ציגלמן על הדפסת הספר

אי"ן" (סימכו על כוח, אני הולך לפניכם), אשר על ידו זכינו להרבה הרבה דברים שהתורה נקנית בהן, אשר לא יספיקו כל אילי נביות...

והיה אז קול ישר - וקול חוזר - בכל און השומע - ונתעורר כל לב אז ב"קיימו וקיבלו מחדש" - לקבל על שכמו להיות ברסלבר חסיד כרצונו זצ"ל בלב שלם - ובתורה וקול שיר של מחיאת כפיים ושמחת רב הריקודין נתעלה ונתרומם השמחה עד קרוב לאור הבוקר בלי הפסק בדרך הפלא ופלא - אשר כדאי להרשים לי זאת בזיכרון לנצח, את השמחה השלמה הזו. עם השתתפות השמחה רצנו בוריות למקוה להכנת תפילת שחרית תפילת ותיקין - והתפילה נתקיים בצעקה בקול רם ובמחיאת כף אל כף - ובסוף התפילה נאמר העשרה מזמורי תהלים תיקון הכללי בצוותא חדא יחד - וכל הנ"ל היה הכל בהתקשרות לרבינו הק' זצ"ל. והשלמה היה בריקודין רבים עד אין מספר כמעט כל היום כנהוג בינינו חסידי ברסלב - כי מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד כאוהרתו זצ"ל, ובפרט בימי דפגרא וקדוש כזה, ביום הילולא של רבן שמעון בר יוחאי זצ"ל - אשר יש לו שייכות גדול לרבינו הק"י

***

דבר אלו הפרענומראנטען - היה עיקר הסיוע בכסף נדבת לב מאנשי שלומינו חסידי ברסלב ז"ל מפולין אשר נרשמו שמותיהם גם בשם אמם - בכוונה שידעו להתפלל אחד בעד חבירו בתמידיות -

ורק למיעוט היה נדבות קטנות מאנשים יחידים הנרשמים גם בפרענומראנטען - שרצו גם כן לזכות באיזה סיוע לספר הזה - כמו עיר ראונגע וכדומה אשר אני (המלקט) הייתי כל המשתדל בזה בנסיעה מיוחדת - (וא"א להאריך כל פרט זה). ואודות שחשבנו להשתדל בשביל לאסוף כסף מעמינו בני ישראל, קבלנו שני תעודות בגין זה. (א) מהרה"ג וכו' הר' יחיאל מאיר ז"ל הרב דעיר אוסטרובצה. (ב) מהרה"ג וכו' הר' אליהו קלצקין ז"ל הרב דעיר לובלין. אשר מנוחתו כבוד בעיה"ק ירושלים על הר הזיתים - ואני (המלקט) הייתי כל המשתדל בזה אצל הרב מלובלין - וכתב כתב הדר במליצה נוראה מאד. ולבש עצמו בתוך ענוה ויראה גדולה - ורק מה שהיה כל סמיכתו היה על הגאון הגדול וכו' מו"ה אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מבראד - כי הוא בעצמו אין לו שום ידיעה בזה הספר - ועיקר עדותו היה מה שהעיד עלי המשתדל

בוה ולהבדל"ח - על חברי הר' אהרן לייב ז"ל - ועל מכירו את יראי ה' חסידי ברסלב בלובלין - וכשמסר לידי את התעודה הלז - ישבו אז הבית דין שלו שלשה רבנים ז"ל. שנים היו פרושים - ואחד היה איש חסידי ממקורבי אדמו"ר הר' צדוק הכהן ז"ל מלובלין. איש זקן ושמו ר' ישעיה צלניקר ז"ל. שאל בזה"ל בפני להרב ר' אליהו ז"ל - למה לא סמך על הרבי מלובלין שגם הוא נתן הסכמה על הספר ליקוטי מוהר"ן. ענה ואמר למו"ץ הנ"ל בתמימות ובפשיטות - בזה"ל - גם אין לי ידיעה ברבי החוזה מלובלין - כי אני גדלתי בין הגאונים וכו' - אז נתפלאו כל העומדים שם בשמעם מפיו את גודל מדרגת העניויות שלו שלא בוש לומר שאין לו ידיעה בצדיקים - ורק כל סמיכתו על דברי הגאונים והגדולים הקודמים מתוך כבוד הגדול ודרך ארץ רב. אבל לעומת זה התעודה של הרב מאוסטרובצה - היה נכתבה

ז. אלה אוכרה" מאת אוד מוצל מאש ר' בירך רובעוון, בליקוטי מוהר"ן הוצאת משך הנחל תשמ"ו: "ואני משתף בזכותי את כל אלפי חסידי ברסלב מפולניה ובפרט אותם שמסרו נפשם להדפסת הליקוטי מוהר"ן בפולניה בשנת תרפ"ד ע"י הרה"ח ר' אהרן לייב ציגלמן הי"ד, כי היה להם חסרון כים גדול ונורא, וזוכר אני את השמחה שהיתה לכל אנשי כסגמרו הדפסתו. עד שהלכו בבגדי שבת ויום-טוב לגודל השמחה"
 ח. לשון ר' ישראל קרדונר במכתבו לר' יצחק מאיר קורמן: "וכפרט שבפה בצפת"ו יש מעלה יתירה מכל א"י שפה טמון אור הגנוז והנעלם הוא התנא אלוקי רשב"י שיש שייכות גדול לרביה"ק כידוע למחצדי חקלא שבין אנשי" (אמונת אומן, לא)
 ט. רשימת נותני מעות קדימה שנדפסה בסוף הליקוטי מוהר"ן
 י. הרה"ק ר' מאיר יחיאל האלשטוק, רב ואדמו"ר באוסטרובצה שבפולין

השער השני

שער 'ליקוטי מוהר"ן' מהדורת חודשה תרס"ד

ובקי בכל חדרי התורה כולה וכו'. אחד מהכי חשובי חסידי ברסלב שבאוסטרובצה - ומאריך באריכות בעניני הנוגע להחזקת הדפסת הספר הק' הזה. כל התעודה זו נכתבה רבי-שדיק".

השני התעודות האלו היה נמצא אצל הר' אהרן לייב צינגלמאן (ז"ל) בורשה. וחבל על דאבדין ולא משתכחין ביחד עם כל שאר כתבי יד הרבה. ועם הרבה ספרי דפוס. וכל המסדרת והאותיות של הוצאת ברסלב. ויותר מכמה אלפים נפשות אנשי שלומינו חסידי ברסלב המסולאים בפז וכו' הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם וכו' יהי זכרם ברוך לנצח. יה"ר שיחזיר לנו כל האבירות שבכתב ובנפש כמאמר חז"ל (שבת קה) נוטריקון "אנכי" - אנא נפשי כתבית יבית - וכמבואר בספר ליקוטי מוהר"ן קמא סימן קע"ג אכ"ר. (המלקט)

מתוך יראת הכבוד הכי גדול - ובהתרוממות הגדלות - על הני תרי הצדיקים החווה מלובלין והמגיד מקאזניץ (ז"ע) שמעידים על הספר ליקוטי מוהר"ן - ומי כמוהם - וכן כתב איך שגם הגאונים הכי גדולים זכו להכיר את חשיבות הצדיק מוהר"ן ז"ל ז"ע - אשר נתנו הסכמות על ספרו הק' - והוא מחבב את הספר ליקוטי מוהר"ן לספר עליון וגבוה מאד מאד - וגם הוא מפאר מאד את כל תלמידיו שהיו למוהר"ן זצ"ל אשר עד היום עסקו לנצח להוציא נפשות מנוקבא דתהומא רבה להכניסם תחת צל כנפי השכינה - וגם מה שהוא פותח שער ופתח פתוח להראות לגדולים תלמידי חכמים ויראי ה' - את זוהר זיו אור לימוד הקבלה לעובדה ולמעשה - והוא גם שמח מאד אשר יש לו קשר עם המקורבים למוהר"ן זצ"ל בעירו אוסטרובצה - ובפרט עם שאר בשרו הרה"ג וכו' והדרשן המופלג ברבים בבית המדרש "דמאראוצשיק" זצ"ל - ביומי דשבת ויום טוב קודש - וגם זכה להעמיד תלמידים רבים גדולים בתורה וכו' - ה"ה מו"ה אברהם יצחק ווייסזאנד (ול אשר לידו מסר את התעודה זו - ואשר גם הוא נאסף רחל בכבשן האש בלודז בשנות הפרעות של היטלר ימ"ש. יהיה זכרו ברוך). אשר הוא מפארו לחסיד ועניו ויראת ה' תאיר פניו זוכה ומזכה

יא. בסגנון אדמו"רי

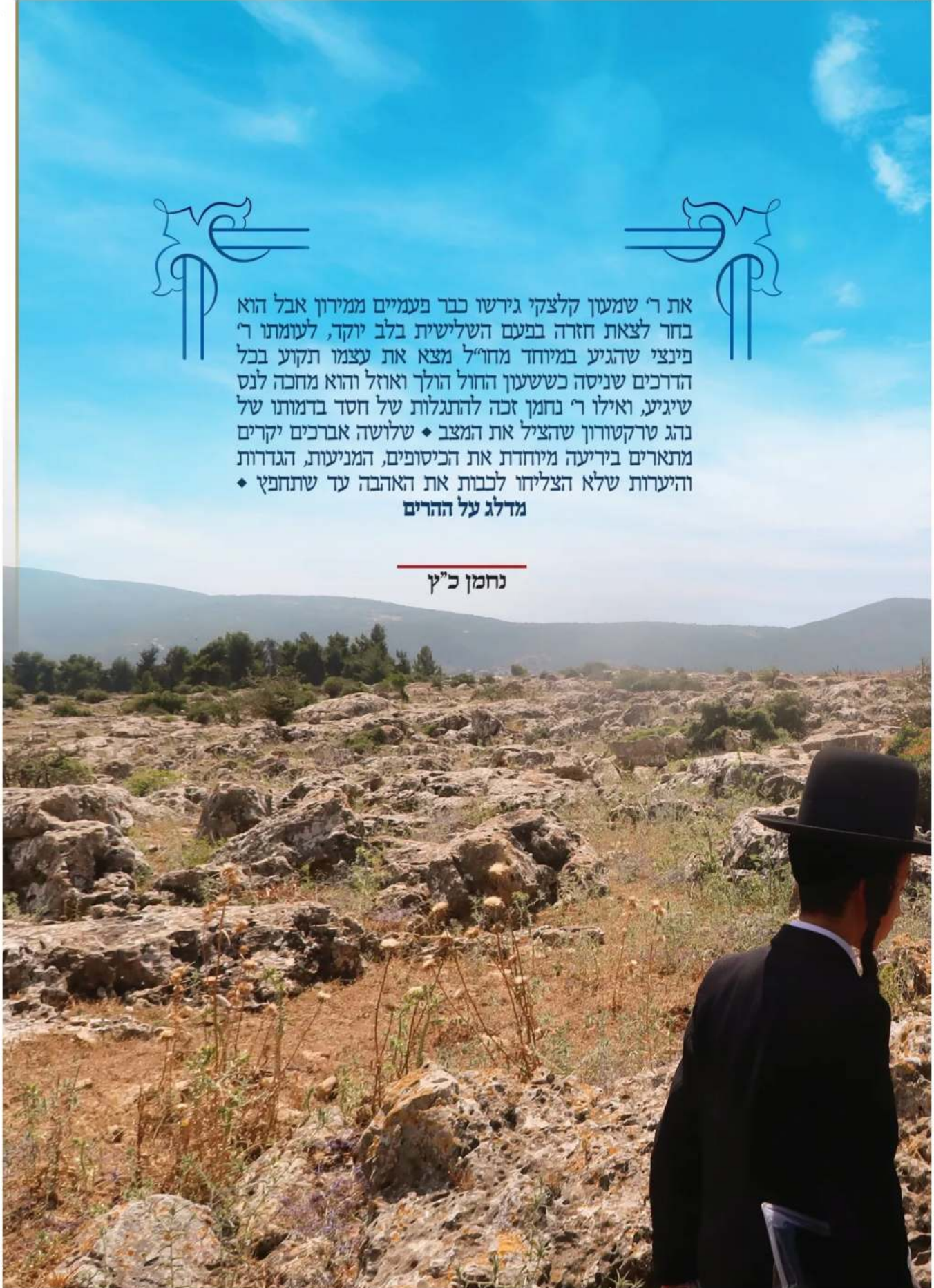

את ר' שמעון קלצקי גירשו כבר פעמיים ממירון אבל הוא
 בחר לצאת חזרה בפעם השלישית בלב יוקד, לעומתו ר'
 פינצי שהגיע במיוחד מחו"ל מצא את עצמו תקוע בכל
 הדרכים שניסה כששמעון החול הולך ואזל והוא מחכה לנס
 שיגיע, ואילו ר' נחמן זכה להתגלות של חסד בדמותו של
 נהג טרקטורון שהציל את המצב ♦ שלושה אברכים יקרים
 מתארים ביריעה מיוחדת את הכיסופים, המניעות, הגדרות
 והיערות שלא הצליחו לכבות את האהבה עד שתחפץ ♦
מדלג על ההרים

נחמן כ"ץ

בשנה שאחרי האסון שהיה סגור, ורק לבעלי כרטיסים נתנו להיכנס, הצלחתי להגיע בדרך לא דרך. לכן, גם השנה בחרתי לצאת לדרך ויהי מה...

המניעות מתבטלות

השנה - תשפ"ד, הייתה קבוצת אברכים בליקווד שרצו לנסוע ואני בתוכם, אבל המניעות היו נראות גדולות מכדי לשברם, מחסור בממון, הסגר הצפוי, ועוד קשיים שונים אימו לייאש אותי. אך אז, כחסידי ברסלב, הדבר הראשון שעשיתי היה להתבודד על זה ולבקש מהש"ת שאזכה לעבור על כל המניעות ולהגיע לרבי שמעון, באותו זמן התפרסמה במערכת ברסלב, שיחה חזקה מהרה"ר ר' יעקב נתן אנשין שליטי"א, על כך שגם מחו"ל יש לנסות ולעשות כל מה שאפשר לעשות בכדי להגיע ל"ג בעומר לארץ ישראל, אף שאני עצמי לא שמעתי את השיחה אבל זה עשה 'מצב' שכולם רצו לנסוע, והדליק אצל רבים את הרצון לנסוע ולעשות מה שאפשר, וגם אני הושפעתי מכך.

אך עדיין עמדו מולי שתי מניעות לא פשוטות. האחת, ביום ל"ג בעומר הייתי אמור להתחיל עבודה חדשה ולא יכולתי להפסיד אותה. והשנייה, מניעת הממון, זו המוכרת היטב לרבים מאיתנו.

המשכתי להתפלל למרות המחסומים שעמדו מולי, ובאורח פלא, התבטלה המניעה הראשונה. בעל הבית שמע שאני רוצה לנסוע ובנס הציע לדחות את תחילת העבודה בשבוע ימים, לא האמנתי למשמע אחזני ופניתי להתמודד עם המניעה הבאה. גם מניעת הממון החלה כבר להיפתר בצורה מופלאה. מישוה התקשר והציע לי לנסוע עם בנו לארץ ישראל ל"ג בעומר, הוא הציע לי את ההוצאות ועוד סכום נכבד ועמדתי נדהם אל מול ההשגחה שהתגלתה בפניי.

הבעיה כעת הייתה, שבתאריכים בהם רציתי לטוס לארץ ישראל, המחזירים היו יקרים מאד והכרטיסים עלו כמה אלפי דולרים מה שלא היה 'כדי שיעשה'. לא ידעתי מה לעשות... ולפתע, כמו הזמנה שמגיעה הישר מרשב"י, מתקשר אלי חבר ומציע לי כרטיס בפחות מאלף דולר 'תן לי דרכון ואשראי והכרטיס סגור... לא האמנתי למשמע אחזני... אך הוא מצא כרטיס כזה?! ראתי בחוש את ההשגחה, העסק הלך והתקדם.

למרות ששמעתי מכמה וכמה חברים כאן בארץ ישראל, שכדאי לנסוע מוקדם ורבים אף נסעו כבר ביום רביעי מהפחד שיסגרו את הציון, חשבתי לעצמי שאני חייב יישוב הדעת ולכן את השבת עשיתי בירושלים. הייתי

שמונה עשרה שנה רצוף - סיפורו של ר' פנחס רובינסון

סיפורו של הר"ר פנחס רובינסון מאנשי שלומינו שבארה"ב ומנכ"דו של החסיד ר' בייך רובינסון שמסר נפשו למען רבינו הקדוש והפצת אורו באמריקה שלאחר השואה, הוא סיפור יוצא דופן בשנה זו, בה רוב ככל תושבי חו"ל המגיעים בדרך כלל בהמוניהם להילולא קדישא, העדיפו להישאר בביתם ולא לצאת

בחלונותיהם של בני
העיר צפת ועל גגות
הבתים של סמסומה
עמדו להם אנשים
והתבוננו, צמאים,
משתוקקים, מביטים
בערגה אל המבנים
הקטנים של מירון
שנראים בינות להרי
הענק, אם רק היו יכולים
- היו מורשים כנביהם

ועפים היישר לשם, מי
יתן לי אבר כיונה אעובה
אשכונה

להרפתקה שכזו.

תמיהה זו אנו מעלים בפני ר' פנחס מיד בתחילת סיפורו כיצד זכה למרות כל המניעות הגדולות להגיע לציון הקדוש ב"ג בעומר.

ר' פנחס, רוב חבריך מחו"ל לא הגיעו השנה בגלל המצב המיוחד, מה מביא אותך כן להחליט למרות הכל לנסוע, וזאת על אף שאתה יודע שיכול להיות שלא תזכה להגיע לציון ואולי אפילו תחווה כמה דברים לא נעימים בכלל בדרך?

תשובתו אופיינית לחסידי ברסלב האמונים על המסירות נפש לנסיעה לצדיק בכל מצב וזמן "אני נוסע כבר מזה 18 שנה לציון הקדוש על ל"ג בעומר, חוץ משתי שנים, האחד - שנת הקורונה שסגרו את ארץ ישראל לגמרי אין יוצא ואין בא, ובשנה של האסון הנורא, שעדיין לא פתחו את השערים מחמת הקורונה. אבל חוץ מזה זיתי להגיע כל שנה, ואף

ל"ג בעומר תשפ"ד.

מראות ראש השנה תש"פ חזרו אל רבבות חסידי ברסלב במלא העוצמה, המניעות הגשמיות לנסוע לצדיקים שוב מתגברים, ואיתם יחד מניעות המוח, מה יהיה ומה יקרה? האם אזכה להגיע או לא? אולי יתפסו אותי ואני אצטרך לעשות את היום הגדול באיזה פינה שכוחה ברחבי ארץ ישראל...

הנסיעה לצדיקים ולקברי צדיקים, ובפרט על ציונו של אחד מיחיד הדורות, ובפרט ביומא דהילולא דיליה, גדלה מעלתה מאד. ומה גם שכבר זכינו להתגלות הנוראה של רבי אברהם בן רבי נחמן שבה הוא כותב שההשאה העיקרית של יחיד הדורות - שבהם מתגלית נשמת משה רביא מהימנא - היא מהרבי ורבי שמעון גם יחד.

כל אנשי שלומינו נהגו ונוהגים מאד ימות רבינו הק' ועד ימינו אנו, להסתופף רבות בצילו של הרשב"י עליו השלום, וכוספים ועורגים לזכות לקדושה ולתיקונים הנפלאים הנעשים בכל שעה ושעה בציונו הקדוש.

בשנים האחרונות כידוע, גברו המניעות, וידו פרש צר, ובכל פעם באמתלא אחרת, נתלה לו הבעל דבר לבטל את הבאים לעלות ולשמוח עם רשב"י ביום שמחתו, מניעות רבות ומגוונות אשר הצד השווה שבהן שדרכן להזיק ולסתור את התפילה ואת השמחה אצל הצדיק על ציונו הקדוש ביומא דיליה, ומניעת תיקון העולם בעצם ההגעה אליו.

השנה הזו גמרו אומר רבבות חסידי ברסלב, כמו אלפים רבים אחרים שאינם חסידי ברסלב למסור את הנפש כפשוטו, ולעשות כל מאמץ שידרש כדי להגיע לציון הקדוש ביום הגדול.

כך ראינו כולנו את המראות הנפלאים שלבטח ייחרטו בלב כל אחד ואחד מאלו שהתאמצו, לראות משפחות משפחות, אברכים וצעירים, זקנים עם נערים, אנשים נשים וטף, וכמובן ילדי החלאקה החינניים עושים את דרכם ברחבי ההר, כששום דבר אינו עוצר אותם, לא הסלעים והבורות, לא השמש הקודחת ביום והקור העז בלילה, לא בני אדם ולא גדרות תיל... נוסעים והולכים לרבי שמעון... "לראות את פני האדון - דא רבי שמעון".

לפניכם מעט מזעיר סיפורם של כמה מאנשי שלומינו היקרים שזכו להגיע לציון הקדוש למרות המניעות שעברו עליהם, הר"ר פנחס רובינסון שהגיע במיוחד מארה"ב למירון, הר"ר שמעון קלצקי שגורש פעמיים מהציון וזכה להגיע בפעם השלישית, וסיפורו של סופר 'אבקשה' על נסיעה קשה במיוחד עם ילד חלאקה ומשפחה שלימה שנשרכת מאחור.

שלא הבינו להיכן הם הגיעו. הנהג פתח את החלון וצעק להם, 'ש פה משטרה', 'תעברו מהר לצד השני'. ואז הוא פנה אלי: אתה רוצה להגיע לרבי שמעון?! לך איתם! אני אומר לך, כך תגיע!

בלי לחשוב פעמיים יצאתי החוצה והצטרפתי אליהם. רצנו כולנו, עברנו עוד גדר ועוד גדר ורצנו. מייד ססימתי לעבור את הגדר, הגיעה קבוצה חדשה של שוטרים אל המקום בו היינו. תיכף כולנו נשכבנו על הרצפה כדי להסתתר. אך בדיוק יצא אלינו מישהו עם רמקול ואמר לנו: 'הגעתם! הגעתם!' זה מושב מירון, הוא כנראה היה ברסלבר. היה לו הכנסת אורחים, וישבנו באוהל שלו עם מוזיקה והיה ממש נפלא. שם גם אכלנו והשבענו את נפשינו.

לאחר המתנה קצרה, התחלתי לומר תיקון הכללי, בעודי פוסע לעבר הציון. וכך, בהשגחה של ממש, הגעתי לחצר הציון דקות ספורות לפני מוצאי ל"ג בעומר לפי שיטת רבינו תם. אין לי איך לתאר ולהסביר את השמחה וההתרגשות שהייתה כשהגענו לשם, שזכינו להגיע לציון הקדוש לל"ג בעומר.

בשעתיים הקרובות לא הייתי מסוגל לעשות שום דבר מלבד לרקוד. הייתה שם כוז שמחה, ברען וחיות, ואני בעצמי כיונתי להודות לה' שריחם עלי וזיכה אותי להגיע. עד שלוש לפנות בוקר הייתי שם על הציון בשמחה גדולה יחד עם רבבות יהודים ובפרט אנשי שלומינו. המציאות הזו החזירה אותנו ארבע

כך עשינו - הלכנו והסתכנונו, לפה ולשם. כחצי שעה לפני השקיעה, הגענו לשביל שליד המושב, ולפתע אני שומע צעקות בקרבת מקום. התקרבותי, והנה מולי היו כמה בחורים שנתפסו ע"י המשטרה. חבר שהיה איתי הזהיר אותי: 'אל תלך!' אבל אני בחרתי כך לצאת. בסוף, חברי שהיה עמי הגיע למירון אחרי, הייתה זו הדרך שבה בחרו עבורי משמים לבוא אל הצדיק.

למעשה, נקלעתי לתסבוכת, השוטרים שהיו במקום החזירו את הרכב שתפסו לעבר צפת, ואני כדי שלא להיעצר, הצגתי את עצמי כאחד מהנוסעים, והנה, עוד רגע ואני מוצא את עצמי בחזרה לצפת...

צער עמוק מילא את ליבי. סברתי כי עוד מעט אני כבר ממש בציון, ופתאום אנחנו לא מצליחים להגיע, בבחינת "מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבא" ח"ו, התפללתי להשם ממעמקי הלב שיעזור לי.

נהג הרכב שיצא את הדרך צפתה ניסה למצוא שביל אחר שיחזיר אותנו למירון, אך עד מהרה הופיעה נידדת מהעבר השני והורתה לו לחזור לכיוון צפת, כך, מוקפים מכל עבר הבנו כי כלתה אלינו הרעה.

אין גיבור כמתיאש - אצל רבי שמעון

הרכב אך נסע כמה מטרים, והנה מתוך היער הגיחה לפתע קבוצת בחורים ענקית

בהדלקה בירושלים והנה לאחר כמה שעות אני מוצא את עצמי יחד עם עוד כמה חברים בדרך לצפת.

אין שום ייאוש

בתחילה אמרנו לעצמינו שניסע קודם לציון רבי עקיבא בטבריה, אלא שבדרך לשם היה מחסום משטרה והם כמוכן אמרו לנו לחזור. ניסינו דרך אחרת ועוד דרך, ובכל פעם עצרו אותנו במחסום ואמר לנו לחזור לאיפה שבאנו, בין לבין נכנסו לכל מיני כפריים ערביים, ממש פחד פחדים, הנהגים היו ערביים והם נכנסו לכל מיני מקומות שלא הכרנו.

בדרך לא דרך, לאחר שבע שעות נסיעה הגענו לצפת כמה שעות לפני השקיעה, חיכינו לגיפ שיבוא לאסוף אותנו, אלא שבדיוק אז השוטרים תפשו את הנהג של הגיפ והיינו צריכים פתרון אחר. מאן דהו הציע לי לבוא ברכב עמו אבל כשהגעתי ראיתי שלא נותר לי מקום שם. בקיצור, כבר לא ידעתי מה לעשות והנה עוד מעט שקיעה... בינתיים, הגיע אוטובוס עם מלא בחורים שאמרו שהכל סגור ומסוגר ואין מה לדבר על כניסה למירון.

בתוך כך, ישבתי שם בצפת ואמרתי לעצמי: הנה, אני רואה את מירון, עשיתי מה שיכולתי ומה שה' רוצה וזהו, מה עוד אני יכול לעשות. ב"ה שזכיתי לפחות להגיע עד כאן...

באותו שלב שכמעט והתייאשתי, החליט מישהו בבית הכנסת שבו ישבתי שחייבים

לדאוג לי, כיוון שהגעתי מחו"ל וכך, אחרי כמה דקות הוא קורא לי ואומר: הנה מגיע טנדר, תעלה, עד למירון... נסענו שלושת רבעי שעה, וכמעט עברנו את כל המחסומים, כך הכל היינו כמה טנדרים בשיירה והגענו ליד גוש חלב, שם עצרו אותנו המשטרה והורידו את כולם, אנשים נשים וטף, משם ירד שביל שהיה קשה ללכת בו, אבל... אפשר להגיע לר' שמעון.

הבעיה הייתה שלא ידענו את הדרך, ניסינו מפה ומשם, אך ללא הצלחה. חישבנו לפרוש ולעזוב חזרה, עד שלפתע מצאנו אחד, חסיד ברסלב, שהגיע משמים וכיון אותנו למקום הנכון. המשכנו והלכנו עד שהגענו לספסופה, ושם, כמה תושבים עשו מאיתנו 'צחוק' 'תלכו מפה', 'תלכו משם', הם אמרו לנו. ואכן,

הציון החלו הקשיים, השוטרים הקשו מדוע משאית שמיועדת למושב עולה להר, ואכן אחרי שהוצאנו את רוב המשטחים החרימה המשטרה את השאר. אך גם זה היה לטובה. כל כמיות הרוגאליך שהוחרמו שוחררו לידנו יום למחרת ל"ג בעומר ואז היה צורך דחוף בהם. כל הסחורה שהוכנה לל"ג בעומר

שנים אחורה אל האומן ראש השנה' בשנת הקורונה, גם אז זכיתי להגיע בדרך לא דרך, וכל אחד שהגיע - זה היה שמחה גדולה ממשי!!!

מסירות נפש גם בדור ירוד שכזה

אני רוצה להדגיש שתי נקודות של התחזקות מהמסע שעברתי:

הראשונה, מה שהרבי גילה על הפסוק 'כי לא תשכח מפי זרעו' ומה שרבי שמעון אומר 'עולו ואתכנסו', ורואים בכך את כוח הצדיק, איך שמכל השכבות הגיעו במסירות נפש, אחרי הצהריים הגיעו אלפי אנשים בדרכים לא דרכים וכל הדרכים היו מלאים במאות אנשים, וזה רואים אפילו באחרית הימים שאנחנו בכזה דור ירוד, ויש כזאת מסירות נפש.

הנקודה השנייה. ראיתי שזה לא היה תלוי בהשתדלות! למרות שודאי שצריך לעשות מה שאפשר, אבל אני אישית בכלל לא אחד כזה שילחם בשוטרים, אני אפילו לא יודע לצעוק, אלא רק להתפלל על זה להיות מקושר לצדיק, רבי שמעון. לפני ל"ג בעומר אמרתי הרבה פעמים את התפילה של מוהרנ"ת בתחינה גדולה שאזכה להיות על הציון הקדוש. ועל זה נאמר 'לא עליך המלאכה לגמור', אתה תתפלל, וזה תפקידך, לעשות כל מה שאתה יכול כדי להגיע לרבי שמעון, ומה שהקב"ה רוצה - יהיה, והשי"ת יעזור שבמהרה נראה איך הכל מסתדר, אבל העניין הוא להיות מקושר לצדיק, ואז זוכים להגיע לצדיק עד הסוף, והעניין העיקרי הוא להגיע לפנימיות של רבי שמעון ושל רבינו הקדוש, לזכות להיות מחובר אליהם באמת.

זכות הכנסת אורחים - סיפורו של ר' שמעון קלצקי

זכיתי להיות מנכ"דו של הרה"ח ר' חיים ליברמנט שליט"א לרפ"ש, שזוכה מזה עשרים שנה להפעיל הכנסת אורחים במירון בל"ג בעומר, בחדר 14 שמעל לציון. גם השנה, למרות שנראה היה שהכל היה סגור, נכנסתי לעבודה במלוא המרץ והרצון. כבר מיום רביעי שהיתי במקום, וגם השנה, כמו תמיד הבאנו סחורה בשווי עשרות אלפי שקלים. בכל שלב ראינו ממש ניסים מעל הטבע, למרות כל המניעות הצלחנו להכניס את המשאית לשער המושב בחסות יהודי מתושבי המקום שעזר לנו. אך משעלתה המשאית לכיוון

וצאים בכרמים | י. הכהן |

בינות לשורות הגפנים שבכרמי 'אור הגנוז' התגלה לאיטה שיירה מרגשת במיוחד, מחזה הוד השמור עללייה לרגל לבית המקדש ולעת הגאולה שתגיע במהרה, כמותו לא ראו מימות עולם אשכולות הקברנה העסיסיים שהיו תלויים על הענפים הרכים.

מלפנים אבות לבושים בבגדי שבת מכל הסוגים ועל כתפיהם ילדי חלאקה שזופי שמש ומאחור שירכו נשים צדקניות. כך, על השבילים הילכו ובינות לעצים טיפסו, ממש באותם המקומות בהם עסקו התנאים הקדושים לגלות את המאמרים הנוראים שבוהר הקדוש.

דווקא באותו דור אחרון עליו נאמר 'עתידה תורה שתשכח' חלילה, 'הסתר פנים' נורא כל כך, נפשות שעוברות גלות נפש קשה כל כך, דווקא אז עלתה פורחת אהבת נצחים למעיינות הצדיקים האמיתיים.

לא רק הכרמים צפו במחזה, מארבע קצוות הארץ הגיעו לבבות יוקדים ובינות לכל הגאיות והעמקים שסביב למושב הקטנה, צעדו, פסעו להם יהודים תמימים ופשוטים, מביטים ממרחק, מתרגשים: הנה, כבר ניתן לראות את הכיפה שעל הציון... אלו הם האורות של הכפר, אולי אפילו של חצר המערה...

בחלונותיהם של בתי העיר צפת ועל גגות הבתים של ספסופה עמדו להם אנשים והתבוננו, צמאים, משתוקקים, מביטים בערגה אל המבנים הקטנים של מירון שנראים בינות להרי הענק, אם רק היו יכולים - היו פורשים כנפיהם ועפים היישר לשם, מי יתן לי אבר כיונה אשכונה.

בל"ג בעומר תשפ"ד הדהדה בחלל העולם מחדש הבטחתו הנצחית של רבי שמעון בר יוחאי, 'ואף על פי כן - לא תשכח מפי זרעו', הנבואה הקדושה התגלתה בצורה מוחשית וחיה, כאשר למרות האפרוריות המכסה את הלב ולמרות הבלי העולם המגבירים את השכחה, התפרצה כלבת אש אהבת עולמים לצדיקי הדורות והוציאה אנשים ממקומם אל בינות לקוצים וסלעים בלי להבין למה ומדוע, בבחינת 'חולת אהבה', רק כדי להתקרב עוד קמעא אל ציון המצוינת.

זוהי תקוותנו לקבל את התורה מחדש בחג השבועות הקרב ובא, כי למרות שכבר עברו אלפי שנים מעת נתינתה בסיני, עדיין 'לא תשכח'! גם כעת היא חדשה ממש ותוסיף לחדש את ליבותינו לאהבתה ולקיומה בתכלית, עד שתמלא את הארץ מתוך התחדשות אמיתית שתביאנו אל הגאולה במהרה.

בצמנו אולה. הכל קרה ברגע הנכון בחסדי ה'.

יומיים תמימים בלינו בעבודת ה' ללא הפרעה, כליל שישי הגיעו כוחות בפעם הראשונה ליד הציון, ובמשך הלילה הם

פינו את המתפללים מהאיזור, אבל עדיין היו תפילות מנחה מעריב בציון.

גם החרדים שמעל לציון זכו לפינוי, כל מי ששהה באיזור פונה, וכך גם בניו של החסיד רבי שמואל שפירא זצ"ל ששהו בחדרו, פני זקנים לא נהדרו, כולם הוצאו.

בבוקר ניסיתי לצאת כדי להגיע לציון, אך עמד שם שוטר ואמר שאין מעבר, ניסיתי עוד פעם, עד שבסוף נצמדתי ל"גבאי" יהודי מבוגר שעבר במחסום, כיון שראיתי שלמבוגרים הם כן נותנים לעבור. ב"ה, התפללתי בציון שחרית יחד עם עוד רבים שכאמור, רובם היו מבוגרים עם זקנים לבנים, אני הייתי הצעיר היחיד כמעט ביניהם. לקראת הצהריים החלו שוב הגירויים לכרמיאל ולצפת, ב"ה מהם הצלחתי

להתחמק.

השבת עברה בצורה נפלאה ביותר, בליל שבת התאספו פתאום מאות ואלפי אנשים, הם ממש הופיעו מכל הכיוונים ומכל הצדדים, לא האמנתי שיש כבר כזה ציבור ענק על ההר, ביניהם היו רבים שממש מסרו את נפשם וישנו בשדות. כל השבת התנהלה כרגיל והצלחנו להתפלל בשמחה גדולה ובהתלהבות בצילו של התנא הקדוש.

הגלייה ראשונה וחזרה לציון

במוצאי שבת לאחר הדלקת מדורה וריקודים סוערים שהתקיימו במקום החל פינוי הציון

הספקתי אותו בשלמותו.

מאז החלה מסכת ארוכה ומיוחדת של תיקונים ומניעות. נלקחנו לאוטובוסים, וברחנו, נתפסנו ושוב ברחנו. באמצע הדרך הייתה יד נעלמת שפתחה את הדלתות והזריזים הצליחו להימלט בחזרה למירון, אך אני נותרתי במקומי. בסופו של מסע, הגענו לכרמיאל ושם מצאנו את עצמנו בתחנה המרכזית עם בגדי שבת, ללא כרטיס נסיעה וללא טלפון נייד כלל, אך היינו מלאי שמחה והשתוקקות לאורו של רשבי"י.

בכרמיאל עלינו מיד על אוטובוס לצפת, משם מצאנו 'טרמפ' עד בריה לציון הקדוש של רבי יהודה בר אלעאי, שם התפללתי ממעמקי ליבי שאזכה להגיע בחזרה לרבי שמעון ובכלל לנסוע לצדיקים ולהיכלל באורם הקדוש. אחרי התפילה בציון התחלנו ללכת יחד בקבוצה גדולה, וחזקתי את עצמי שבזכות ההכנסת אורחים אזכה עוד להגיע לציון בעזרת השי"ת. התחלנו ללכת מבלי לדעת להיכן אנו הולכים ומיד כשיצאנו משם, מצאנו בס"ד בחור שידע את הכיוון למירון, וכך הלכנו יחד. כל זה התרחש במוצאי שבת, בשעה שתיים עשרה בלילה בערך.

שעה לאחר מכן כבר הגענו למירון בחזרה, עברנו את עין זיתים, וכל הזמן הלכנו ביערות ובין אבנים וסלעים, פסענו ליד הגדרות ובשדות הצמודים כדי שלא ניתפס חלילה. כשעלינו על דרך המלך, מצאתי אחד עם טלפון נייד והתקשרתי הביתה... לראשונה מאז מוצאי שבת.

באותו זמן ממש התרחש עם סבי ר' חיים ליברמנט שליט"א לרפ"ש נס תחיית המתים ממש. המודים נפלו וכבר היו מי שחשבו להתארגן ללוויה, אך לאחר מכן

הוא שב להכרה, ייתכן שהיה זה בזכות אותם רצונות שהקדשתי לזכותו.

לאליפלט וחזור

בלילה ישנתי במירון ובבוקר שוב נתפסתי והפעם לאחר שזכיתי לשבירת עצמות כהוגן, לקחו אותי באוטובוס לאליפלט, שם המתינו לנו כוחות גדולים. כשירדתי מהאוטובוס, התקשיתי ללכת מחמת המכות החזקות שקיבלתי ברגליי, אך למרות הקושי הרגשתי את הבעירה בליבי, את הרצון העז לחזור שוב לציון, לחוג את יומו הגדול של רשבי"י בציון. מהר מאד מצאנו קו אוטובוס שהביא אותנו לצפת ושם חיפשנו עלות על אוטובוסים לכיוון צומת מירון, אך כמוכן שלא היו כאלו.

הקדוש, שורש חיותם של רבבות אלפי ישראל. למרות ניסיון העבר כשידעתי שאוכל לברוח ולהינצל מפינוי, לא רציתי שהציון יישאר חלילה ריק בשום פנים ואופן, לכן נשארתי שם ולא היה אכפת לי כלל מה שייעשה עמי.

קודם כל הוציאו את כולם למרפסת הכהנים, ועדיין, בזמן הפינוי אמרתי במהירות את התיקון הכללי בשלימותו כדי שאזכה לפחות להגיד תיקון הכללי אחד אצל רבי שמעון בל"ג בעומר. ובי"ה

עם סנדל מאחד מערי הצפון לכיוון מירון, כשאנו תוקעים את מבטחינו בהשם יתברך, שיעזור לנו בזכות כל הצדיקים ובפרט רבי שמעון בר יוחאי לעבור על כל המניעות, ולהגיע בזמן בלי טלטולים מיותרים.

את הדרך עשינו דרך משעולי העיר ראש פינה שהובילה אותנו אל תוככי העיר צפת, כרוב רובם של העולים, ומשם בנסיעה לכיוון יער ביריה הסמוך, כששלטי 52 המעטרים את הדרך הם הסימון המהווה אישור לכך שאנו בדרך הנכונה.

בתוך כך, בכל הזמן הזה אנו ממלמלים פסוקי תהלים, כמו כן הצטיידתי בשמות הצדיקים שעל זה אומר רבינו הקדוש בספר המידות שזה מסוגל לשנות את הטבע, וקיימתי לה' שיעורנו, לאחר מכן אכן התברר עד כמה לא היה 'טבע' בכל מהלך הנסיעה, וכפי שאספר בהמשך את הניסים הגדולים שגמל עמנו השי"ת בחסדו וברחמיו.

בערך בשעה ארבע אחר הצהרים, לאחר סיבובים רבים ואחרי הטיפוס לראש פינה, הגענו לחלק השני של יער ביריה, שם עמד רכב משטרה שלא נתן לנו להמשיך בנסיעה, אך בחסד ה' לא מנע מאיתנו להמשיך וללכת ברגל, לכל הפחות.

מאן דהו בקבוצה שהיה "מומחה" גדול, סיפר לנו כי בפנינו אך הליכה מועטה ותיכף נגיע. בהמשך הבנו כי היה זה חסד גדול כי אלמלא היינו יודעים מראש על הדרך הארוכה שלפנינו,

בנימה אישית: הייתי שם - סיפורו של ר' נחמן

כשהחלו הדיבורים זו הפעם החמישית בשנים האחרונות על סגירת הציון הקדוש בל"ג בעומר, חששתי והתחלתי להתפלל, בני נולד לפני שלוש שנים במוצאי ל"ג בעומר, מה שהפך את עניין החלאקה במירון בל"ג בעומר להרבה יותר דחוף בעיניי.

ככל שחלפו הימים, הבנתי שאנחנו צריכים לרחמי שמים מרובים ועצומים כדי להצליח ולזכות להגיע יחד עם ילד חלאקה ויחד עם בני ביתי שרצו גם הם להשתתף בשמחה העצומה ובקיום המנהג הקדוש עוד מימי האר"י הקדוש בציון רשב"י זיע"א, שהרי לא הרי אדם צעיר ויחיד שיכול ללכת מהר והרבה זמן בשבילים וביערות, ואולי גם לברוח כשצריך, כהרי אדם שהולך עם משפחה ובהם ילד בן שלוש.

מבחינת, 'פרוייקט ל"ג בעומר' החל כבר תקופה ארוכה קודם לכן. התפללתי על העניין בכל תפילה ובכל התבודדות, כדי שאזכה לקיים את ההנהגה הקדושה מאבותינו ורבותינו בלי מניעות.

ביום ל"ג בעומר בשעות לפני הצהרים יצאנו

באחת מהתחנות, ראיתי בשלט מידע על אוטובוס שמתקרב והבנתי שהוא יוכל לקדם אותי בדרכי. בתחנה פגשתי גם באברך ליטאי שהיה נראה יהודי מכובד, והחלטנו שנלך יחדיו. מהאוטובוס ירדנו בצומת עין זיתים, אותה הכרתי מיום האתמול. משם, יצאנו לדרך רגלית בין ההרים למרות שלא ידענו את הדרך, אמרתי לעצמי: כל מקום שאני הולך, אני הולך לרבי שמעון!

הדרך הלכה והסתבכה. במקום לראות את עצמנו תוך שעה בציון, כפי שהיה ביום האתמול, התחלנו להסתובב באפיסת כוחות בין הרים וסלעים, לפתע מצאנו את עצמנו בציון הקדוש של רבי בנאה, אשר מעולם לא זכיתי להיות בו. ניצלנו יחד את ההזדמנות והתפללנו בהרגשות על ציון הצדיק, ומלבד זאת, הייתה לנו כעת נקודת ציון, וכבר יכולנו להרים טלפון ולברר על הדרך הלאה.

מתברר כי ישנם לפנינו לפחות עוד ארבעים דקות של דרך קשה כדי להגיע. אינני יודע מהיכן לקחתי כוחות להמשיך כך, אך לבסוף לאחר עוד ועוד טלטולים זכיתי להגיע אל הציון שכבר הספיק להיפתח ושם זכיתי לרקוד ולהתפלל יחד עם אלפי העולים. כמובן, מהר מאד עליתי לחדר ההכנסת אורחים, שם פתחנו את החלון והתחלנו להוציא סחורה לציבור העי"ף, אשרינו שזכינו!

משם, יצאנו והמשכנו, הלכנו והסתכנונו. בין שיחים קוצניים, שבילים מתפתלים המשכנו לאט לאט. יהודים יקרים החזירו אותנו לרכים והפרצות הנכונות, דרכן יכולנו להמשיך עוד קטע ועוד שדה. בין כרמים ומטעים עשינו את קטע הדרך האחרון, כשכל העת הלב גואה למראה בתי הכפר שמביטים ממרחק, כשהגענו לשביל הירידה למושב, ראינו מולנו שוטרם, אך לא היה לנו כח לברוח. המשכנו ללכת עד שמאן דהו הושיב אותנו למנוחה על ספסל צדדי.

אין גיבור כמתייאש

בשלב הזה יצאו כמאה חמישים איש מהדירה ליד, והחלו ללכת. אין גיבור כמתייאש, השעה הייתה דחוקה - שעה לפני השקיעה וכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק, ולאחר נסיעה קצרה ברכב של יהודי גומל חסדים הגענו לאזור הציון. בחצר בניין הכנסת האורחים של 'טרדי' ישבתי עם בניי על הספסל ולא האמנתי שאני כבר נמצא פה ליד הציון הקדוש, לאחר כל כך הרבה שעות ומסע משבר עצמות, קראתי לכמה אנשים שהכרתי במירון ובני משפחה שיגזו את שערות ראשו של הילד ולאחר מכן עשיתי לו תספורת, ומה אומר ועמה אדבר שזכיתי ברחמי ובישועתו יתברך לעשות את זה כחשי לפני השקיעה מה שלא זכו רבים בשנה זו. לא אוכל לתאר את ההתרגשות להרים את הילד על הכתפיים כשהפיאות בצדעיו ליד הציון של רבי שמעון וגם בעת שכזו לרקוד עמו במעגל ולשיר את השירים הנוראים על רבי שמעון בר יוחאי. לחשתי 'מומור לתודה' בעיניים דומעות... מי היה מאמין... זה היה נראה כל כך רחוק... אבל ביה' זה קרה!

המנצח האמיתי

הזוהר הקדוש אומר 'מאן נצח? מאן דאחיד מאנא קרבא בידוי' - המנצח הוא לא מי שדווקא ביצע את המטרה, אלא מי שאחוז וממשיך לאחוז בכל עת את כלי המלחמה וממשיך ללחום, וכך זה היה, מי שנלחם ומי שהשתדל וודאי ובוודאי זכה להגיע, גם אם לא בגוף, אז ברוח ובנפש, וכמו שרבינו הק' מלמד אותנו שעל הנסיעה לצדיק שהוא דבר שכל יהודו תלוי בוה - יש הרבה מניעות - אולם לא עליך המלאכה לגמור, ואי אתה בן חורין ליבטל ממנה. לא הרגשתי הרגשה של ניצחון, הרגשתי שנלחמתי, ואני ממשיך להילחם, כמו שרבינו מלמד אותנו כל ימי חייו. ה' יעזור שנוכה כל עם ישראל לנסוע ולהתקרב לצדיקים האמיתיים בכל עת ללא קשיים ומניעות, ואף לנסוע אליהם בחיים חיותם בביאת משיח צדקינו ובתחיית המתים, אמן ואמן. ■

של מושב 'אור הגנוז' (כלומר עד הכניסה מהצד המרוחק ממירון). היה זה הרכב הראשון וההצלה הראשונה כדי שנוכל להמשיך את המסע המפרך שכמעט בלתי נגמר. התחלנו ללכת את 'אור הגנוז', בתחושה שעוד קצת ואנחנו נמצאים בפנים אצל הצדיק, מסתופפים בצילו, מוגנים מהעולם הזה, תרתי משמע.

בהמשך, עצר לנו רכב ובו יהודי יקר שקירב אותנו לכניסה למושב. יהודי של חסד ומסירות

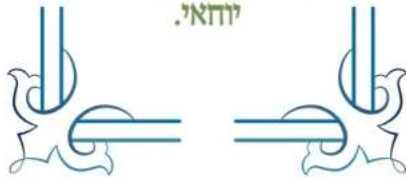
כנראה שהיינו מוותרים, 'נצא לדרך' אמרנו לעצמנו, 'ה' יהיה בעזרנו'. כך התחלנו ללכת. איתי ילד קטן בן שלוש שנים ועוד אחד, קצת יותר גדול. לא היה זה כביש סלול, הצטרכנו לדלג על בורות וסלעים, קוצים ודרדרים, כשכל העת קפחה השמש בעוז מעל ראשינו. מדי פעם נצרכנו לעצור בפינה כדי ללגום ממעט המים שהיו עמנו, אבל הכל התגמד לעומת הרצון והידיעה שאנחנו בדרך לרבי שמעון, וזו הייתה שמחה גדולה. בנוסף, היינו בטוחים שהנה הנה אנחנו כבר מגיעים, ואל רבי שמעון נכנסים.

טרקטון באמצע היער!

באותו העת זלגו השמועות על כך שבינתיים הציון עדיין סגור, ומי שמגיע למושב מגורש מיד, אם לצפת, ובמקרה יותר גרוע, אף לכרמיאל. אבל זה לא שבר אותנו. 'אנחנו נעשה את שלנו, החלטנו. לא עליך המלאכה לגמור, אך עדיין, אי אתה בן חורין להיבטל ממנה. בשלב מסוים הרגשנו שנגמרו לנו הכוחות, מעט השתיה שלקחנו כבר התחממה ולא ידענו איך נמשיך כך. בדיוק אז שלח לנו השי"ת שליח בדמות טרקטורון קטן עם ספסל ריק, ובתוכו ישב אדם שעוד לא זכה להכיר את היהדות, אך כנראה שהניצוץ היהודי פעם בו, והוא לא יכול היה לראות משפחה שנרכת בדרך האיומה הזו. בחסדי ה' יתברך הוא לקח אותנו עד הכניסה

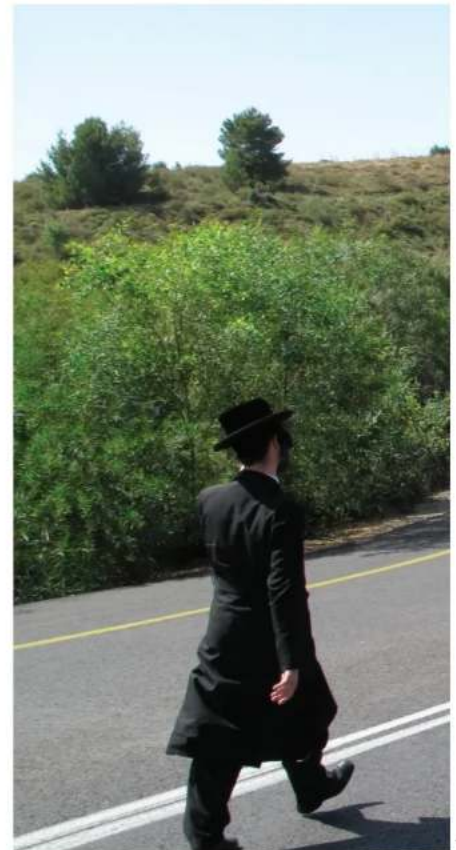
לא אוכל לתאר את ההתרגשות להרים את הילד על הכתפיים כשהפיאות בצדעיו ליד הציון של רבי שמעון וגם בעת שכזו לרקוד עמו במעגל ולשיר את השירים הנוראים על רבי שמעון בר יוחאי.

נפש שהפך עצמו לנהג שאטלים' במשך כל היום, לכבוד רשב"י.

ביציאה מהמושב, עמד יהודי שכיוון אותי ואמר: 'תלך לצד ימין'. שאלתי אותו: 'אבל כולם הולכים לצד שמאל?' אז הוא חזר ואמר לי 'כולם חוזרים משם, תלך מצד ימין'. והקשבתי לעצתו. בין השיחים צמוד לשער המושב ספסופה, נכנסנו לקוצים, למקום שאין בכלל דרך אפילו לא שביל, היו שם בורות גבוהים, וזה לא היה פשוט בכלל אבל ידענו שרק כך מגיעים לרבי שמעון, רק ככה נזכה בעזרת השי"ת להתגבר על כל המניעות.

עברנו את הכביש והתחלנו ללכת בניחותא את הדרך מעל המושב ביער שם. כשלפחות שם הגנו עלינו העצים הגבוהים מחום השמש הקופחת, התחלתי לשיר עם בניי את שירי ל"ג בעומר, 'בר יוחאי' וזמרתם כה לחי' בשמחה גדולה שהביאה את השתוקקות הנפש שלנו לגנהים, כשאנו הולכים ומתקרבים למקום אש להבת שלהבת.

מעבור

למסך
הברזל

לגדול בתקופת
 הדמדומים של יהדות
 הדממה ולהתקרב
 מחדש ביתר שאת להר
 סיני - סיפורו המאלף
 של הר"ר שמואל לייב
 מרגוליס שעשה כברת
 דרך לבדו מקייב שתחת
 הפטיש והמגל, ועד
 להיכלו של מלך

מ. לבבי

בניו (ר' יעקב מיטין ור' נחום משמאל) בראיון 'אבקשה'. קרידיט: נעימות ברסלב

הם קיבלו כרטיסי נסיעה ברכבת, אך הרכבות היו עמוסות בפליטים נמלטים. עד כדי כך שהיו צריכים להשליך את אבי מעל ראשי האנשים כדי להכניסו לרכבת. כך הם נדדו כל העת. תחנתם האחרונה היתה בכפר טראטוב שבצפון רוסיה. הם 'התגוררו' בצריף קטן שנועד לשופכין. בתנאים הירודים ביותר שניתן להעלות על הדעת. מי שזוכר את הנסיעות הראשונות לאומן בשנות התש"ן, יודע במה מדובר. הבור כוסה בלוח עץ ושם התגוררה משפחה בת שש נפשות. ילד, אבא ואמא, סבא וסבתא ודודה. אבא סיפר שמבעד לסדקי הצריף ראו את הבוקי ההפצצות על סטאלינגרד. אך זה כבר היה נחשב מקום בטוח לעומת המקומות שהם עזבו וברחו מהם.

אבא לא סיפר הרבה. הוא היה תכליתי וגם כשסיפר, זה היה תמיד לצורך העברת מסר מסוים. הוא סיפר למשל שבכל משך זמן המלחמה שרר רעב כבד והוא נאלץ לדפוק על דלתות של גויים שייתנו להם קצת לחם, בכך רצה ללמד אותנו לא להשחית אוכל. הוא העריך מאוד מה זה כל פירור לחם.

תפילת וותיקין לצד הגורן

ר' יעקב: סבו השני שהיה במלחמה יחד עם שני נכדים בכפר מסוים, שם עבד כשומר על

בנס, ללא שאכל כדרך כל התינוקות. המשפחה היתה מרקע חסידי, הסבים נקראו על שם אדמו"רי בית רוז'ין. אולם הקשר ליהדות היה קלוש ביותר. צריך להבין שבאותה תקופה שמירת מצוות היתה כמעט בלתי אפשרית. גם מה שכן הצליחו לשמור, היה תחת פחד גדול. הם זכרו שהם יהודים, אבל לא הרבה מעבר לכך. אבינו סיפר שהוא זכר את ליל הסדר אצל הסבא-רבא שלו ר' יעקב, שהיה יהודי חסידי והיתה לו משפחה גדולה בת עשרה ילדים. ליל הסדר הזה נחקק מאוד בזיכרונו והיה גורם משפיע על המשך חייו מלאי התהפוכות.

הבריחה מפני הפולש הגרמני

אבא היה בן שש בלבד כשמלחמת העולם השנייה הגיעה לאוקראינה, לאחר שבחודש סיון תש"א פלשו במפתיע לרוסיה כארבעה מיליון חיילים של גרמניה ובנות בריתה. כל הצעירים גויסו לצבא הרוסי, ביניהם קרובי משפחתו. רובם לא שרדו. אביו של אבא, סבא נחום, ניצל מגיוס בזכות העובדה שהיה עובד נחוץ בתעשיית חלקי חילוף לטנקים, הצבא הרוסי היה זקוק לו והוא נע כל הזמן יחד עם המפעל מזרחה, כשאליו מצורפים גם בני משפחתו וחמיו וחמותו.

יש אנשים שכמו נולדו לתוך דרך סלולה ומסודרת, וכל שנתר להם הוא רק לצעוד בה בבטחה. אולם יש כאלו שקנו בעמל וביזע את הקשר להקב"ה, צעד אחר צעד כבשו את דרכם העולה בית ה', ושום דבר לא היה אצלם מובן מאליו.

יושבים אנו עם שני בניו של הר"ר שמואל לייב מרגוליס ז"ל, הר"ר נחום שיחי והר"ר יעקב שיחי, שניהם ממזכי הרבים בקהילת קודש צפת, ומאזינים לסיפורו המפעים של אביהם.

בצל רדיפת היהדות

ר' נחום: אבא נולד בשנת תרצ"ה בקייב. מקור המשפחה בעיירה רוז'ין. בשנת תרפ"ט הם עוד התגוררו שם, אך היות והמצב שם נעשה קשה יותר ויותר בגשמיות ורוחניות, הם עברו להתגורר בקייב. התקופה בה נולד אבא היתה מהקשות ביותר, היו אלו השנים של שיא הרדיפות מצד שלטון סטאלין.

אבא היה בן יחיד להוריו. ע"פ הטבע הוא לא היה אמור להיוולד, בשל בעיות שהתגלו קודם לכן. אביה של סבתי לקח אותה בדרכים עקלקלות ובשבילים צדדיים לכפר כלשהו באזור קייב, לצדיק נסתר שהם קראו לו 'הצדיק מסאנדיגורא' (לא זה הידוע), הוא נתן לה לעקאח ובראפן (עונת ומשקה), ולאחר מכן הילד, אבא, נולד חוץ מדרך הטבע. גם לאחר מכן הוא גדל

גורן בשדה תבואה. אחרי המלחמה נפגש אבא עם שני בני דודיו ששרדו אף הם, והם סיפרו לו שבתור ילדים ביקשו "סבא, תן לנו להתגנב ולקחת קצת גרגרי חיטה מהגורן" אבל הוא לא הסכים בשום אופן. "לא. אסור לגנוב" ענה בתוקף.

באחת הנסיעות לאומן, פגשנו את אחד מבני דודיו של אבא, והוא סיפר שסבא היה שומר כל הלילה על הגורן, לילה אחד הוא התגנב לשדה לפני שעלה הבוקר, וראה את סבא מניח תפילין ומתפלל. אבא כל כך התרגש לשמוע זאת. הוא עצמו נהג תמיד להתפלל ב'ויתיקין' וכעת התמלא התרגשות "גם סבא שלי התפלל וויתיקין".

ר' נחום: הרעב הביא בעקבותיו מחלות, וגם סבא (חמי) חלה ונפטר לעולמו. הוא נקבר בקבורה יהודית, אך לא ידוע היכן.

אחרי המלחמה חזר אבא עם הוריו וסבתו לקיבו. היתה זו תקופה בה הפחד לגלות שייכות כלשהי ליהדות היה כה מצמית, שלא רק לדבר על יהדות היה אסור, אלא אפילו לספר שיש לך קרובי משפחה יהודיים. אבא היה מתאונן על שבעקבות כך הידע שלו על הסבים של סבו היה דל מאוד.

למרות שגדל בסביבה מנוכרת לכל גילוי דת, סבתו מלכה ע"ה, אם אמו, החדירה בו את האמונה בה. מאוחר יותר היא כמעט והצליחה לעלות לארץ, היא כבר קיבלה את כל הרישיונות אך נפטרה לפני העלייה, בגיל 93, ונקברה בבית העלמין היהודי בקיבו. הם ביקשו לעכב את הנסיעה כדי להקים מצבה על קברה במלאות השלושים. ונתנו להם הארכה לשם כך.

ר' יעקב: היא היתה מלאת אמונה. הוא היה בא לפעמים לבקרה ולהביא לה ארוחות. פעם כשבא אליה ראה שהמקרר ריק ואין שום אוכל בבית, השתומם ושאל אותה: "סבתא, אם לא הייתי בא, מה היית עושה?" בתשובה אמרה לו: "אתה מביא לי לאכול?! הוא מביא לי!" והצביעה כלפי מעלה. בתור ילד היה אבא חוזר לפעמים מוכה וחבול ממכות שספג מה'שקצים', וסבתא היתה אומרת לו: "לייבלה, אנחנו שייכים לעם עם עבר והיסטוריה מפוארת, אנחנו נישאר הרבה אחריהם ועוד נחזור לארץ ישראל". לא היה מי שיספר לו את העובדה הפשוטה שהוא יהודי, מלבד הסבתא. אנשים רבים באותו דור לא ידעו כלום על היהדות.

הבריאה זועקת כבוד א-ל

ר' נחום: אבא סיפר, שאת החיזוק הסופי לאמונה בה' הוא קיבל דווקא מעיסוקו בתור מדען לאלקטרוניקה, תחום שרק החל אז להיחקר. בברית-המועצות כל מדען היה חייב לעבור קורס חובה 'אתאיזם מדעי',

קורס לכפירה. ואילו הוא היה מתפעל כל פעם מחדש מגדולת הבורא דווקא מלימודי המדע, "כזה דיוק, כזה בריאה מופלאה, זוהי עדות מוכחת על הבורא". הוא ראה בכך חיזוק לאמונה בבורא שהשרישה בו הסבתא.

בשנים הראשונות לכוואנו ארצה, הוא היה אומר לעמיתיו המדענים: "המדע צועק שיש בורא לעולם". פעם ביקר בביתנו מדען יהודי שעלה אף הוא באותה תקופה מבריה"מ, אבא שאל אותו "איך התחזקת באמונה?" הלה ענה לו "מה הפירוש, עשיתי את הדוקטורט, והבנתי שיש בורא לעולם". אבא חיך ואמר "אף אני כן".

בשל היותו יהודי דחו אותו ולא קיבלו אותו ללימודים אלו באוניברסיטה בקיבו בה גר, והוא היה צריך להרחיק למקום אחר ושם ללמוד.

כאמור הוא חי בסביבה לא מאמינה, ובכל זאת ידע שהוא יהודי והאמין בה, מעבר לכך לא ידע כמעט דבר. אחרי שעלינו ארצה, הוא נדהם ואמר "לא ידענו כמה לא ידענו". יחסית לאחרים, הוא ידע הרבה בבריה"מ, אבל ה'הרבה' שלהם היה מעט שבמעט.

בתקופה בה עבד אביו במפעל מטעם הצבא הרוסי, יום אחד הוא הלך למניין תפילה ואמר קדיש, למחרת אמר לו מנהל העבודה: "אם תלך שוב לתפילה, תפוטר".

העלייה לארץ ישראל

ר' נחום: כשהוא הכיר את אמנו (אמא באה מרקע שונה, ופחות ידעה על יהדות), הם סיכמו ביניהם מיד אחרי החתונה, שהילד הראשון שלהם ייוולד בארץ ישראל. אך לקומוניסטים היו תוכניות אחרות...

מיד לאחר החתונה הם החלו להגיש בקשות ליציאה מרוסיה, אך לא הצליחו לממש את שאיפתם, ואני נולדתי בקיבו.

מבחינת הרוסים מי שרוצה לעזוב את ה'גן עדן הסובייטי' הוא משוגע. הם השקיעו בתעמולה כדי להוכיח שליהודים טוב ונפלא בברית המועצות. אבא נהג לספר בדיחה לפיה פעם נתנו ליהודי לדבר שעה בתקשורת על מצב היהודים בבריה"מ, אותו יהודי הכין נאום ארוך עם סקירה על המצב הקשה, יום לפני השידור אמרו לו שבגלל אילוץ שונים הזמן שלו קוצר להצי שעה. בבוקר שוב טלפנו אליו שתינתן לו רק רבע שעה. כך שוב ושוב. וכשבא לבסוף לאולפן אמרו לו "יש לך רק מילה אחת לומר". היהודי ניגש למיקרופון ופתח בזעקה: "ג-ו-ו-א-ל-ל-ד-ד-!!!..."

בשנות התשל' המוקדמות בעקבות הפגנות שנערכו מחוץ לרוסיה וגם פעילויות חבלה נגד מטוסים רוסיים, התרככו הרוסים והתאפשרה יציאה מרוסיה במסגרת 'איחוד משפחות',

העלייה

העלייה

אבא כל כך התרגש לשמוע זאת. הוא עצמו נהג תמיד להתפלל ב'ויתיקין' וכעת התמלא התרגשות "גם סבא שלי התפלל וויתיקין!"

מה התיקון שלך. בית הכנסת אלשיך בצפת

בגבעת טרשים באמצע יער בגליל. המושב טל א-ל כיום

בתנאים לא הכי נוחים. היו כאלו שהתלוננו, גם ההורים שלנו ידעו להתאונן על מס הכנסה וכו' אבל על עצם המגורים בארץ הקדושה מעולם הם לא התלוננו ואף לא יכלו לשמוע מישהו המשמיע ביקורת כזו. כאב להם לשמוע על מישהו שנוסע מהארץ, הם אהבו את א"י וידעו שהיא נקנית בייסורים. בהתחלה גרו בנתניה כמה שנים, שם התגוררה אחות אמא. ומיד אבא החליט לקנות דירה עם התחייבות ושעבוד רב שנים במטרה להשתקע. הוא היה בטוח בה' שיסתדר ויצליח. הוא רצה ליישב את א"י, בתחילה חשב להתגורר בשומרון, בסוף החליט על יישוב חדש שקם אז בגבעת טרשים באמצע יער בגליל, מוקף כפרים ערבים. המקום יושב ביצאי ברית-המועצות. הוא נקרא כיום 'טל אל'. זה היה בתש"מ.

אין איך לחמם מים, והם מעלים חבית מים לגג כדי שיתחממו מקרני השמש... על ההמצאה שהמציאו כאן בארץ 'דוד שמש', הם לא שמעו...

לכן היה ברור לאבא שהוא נוסע למדבר שממה. חבריו נתנו לו במתנה לפני הנסיעה מקדחה, "כדי שיהיה לך איך להתקין בין האוהלים כבלי חשמל"...

רק ארץ ישראל

זה היה בתשל"ז. הם עזבו סוף סוף את ברית המועצות ויצאו לדרך. תחנת המעבר היתה וינה. רוב הנוסעים פנו משם לאמריקה והם שאלו אותו: "מה לך שם, בוא איתנו לאמריקה" אבל הוא ואמא באחת: "רק ארץ ישראל". אז עלו הרבה משפחות ושיכנו אותם

מדובר היה בקרובים ממדרגה ראשונה, כמו אח, אחות, אב וכו'. הקרוב היה צריך לשלוח הזמנה לקרובו בברוסיה, ובמקביל כל הקרובים של מבקש העלייה המתגוררים ברוסיה היו צריכים לחתום שהם מסכימים לעלייתו.

ואז החלה להתפתח תעשייה שלמה של 'קרובים'. לאחות אמי קראו סגל, מצאו מישהו בארץ עם שם משפחה זהה, ואותו סגל שלח טפסים ומסמכים שהוא מחפש את אחיו... כמוכן שאסור היה לבקש במכתב מאותו קרוב שיזמין אותך. הכל היה צריך להתנהל בתחכום, ברמיזים ובוהירות רבה. וכל הקרובים היו צריכים לחתום, אולם סבא חשש לחתום שמא הדבר יזמין עליו צרות. עד כדי כך היה הפחד מוחשי.

לפי החוק, מי שיציאתו סורבה, פוטר באופן אוטומטי מהעבודה ונתרו בידו רק שתי אפשרויות עבודה: שומר לילה, או עובד אשפה. שתי העבודות הכי בזויות.

ולכן היה חשש גדול, כי אבי היה מדען והם עלולים להחליט לסרב לו לצאת, ואז יישאר בנוסף בלי עבודה. בכל זאת הוא נטל את הסיכון. אולם חלף זמן רב ושום מכתב בענין אינו מגיע. התברר שאת כל המכתבים פשוט לא העבירו לתעודתם. הם הרי פתחו את כל המכתבים.

הם מחכים ומחכים ואין זכר למכתב מהארץ. בסוף עלה בלבו של אבא רעיון, הוא אמר לקרובת המשפחה שתשלח זאת לשגרירות ההולנדית בבריה"מ, ולמה לשם? כי דואר שנשלח לשם לא נפתח כי מדובר בשגרירות. לשגרירות ההולנדית היתה נשלחת אשרת היציאה הסופית למבקשי עלייה לא"י. כך זה התנהל אז.

היא שלחה זאת לשם. במקביל אבא חיפש יהודי שיסכים להיכנס לשגרירות ההולנדית במוסקבה, היות והיה בכך סיכון וזה היה עלול להיגרם רע. בנוסף היה צריך סייעתא דשמיא כדי למצוא בין הררי המסמכים את המכתב הממוען למר מרגוליס העלום מקייב... הוא באמת מצא מישהו כזה. היו אלו נסים גלויים. הראשונים שקיבלו אשרות יציאה היו הסכתא המבוגרת, והדודה המבוגרת אף היא יחסית. אבא עמל רבות כדי לשכנע לעלות כשהוא מבטיח לדאוג לפרנסתו בארץ. הוא היה צריך לדאוג לכולם. הוא היה אדם חזק וחסון בגופו ובנפשו.

אבא ידע שהמצב בארץ "נורא", משום שהיתה תעמולה מיוחדת שהמצב כאן גרוע מכל הבחינות. אמנו סיפרה שכשנהרגו פעם במלחמת תשכ"ז 270 איש, דיווחו ברוסיה שנהרגו 270,000... כמו כן סיפרו שהשכם והערב סיפורי בדים על המצוקה הכלכלית בארץ. חלק נכע פשוט מבורות. הגיעו סוכני קג"ב לארץ כדי לרחרח, וכשחזרו סיפרו שלאנשים

חיינו לאשרה לארץ ישראל. בנין הקנב ברוחב לובליניאח במוסקבה

מילא

התורה למסל

מסע של התקרבות

בישוב החדש הוא החל להתקרב ברצינות ליהדות, שם החל החיפוש הרוחני שלו. יהודי בגיל ארבעים שאינו יודע כמעט מילה בלשון הקודש מתחיל את מסע התקרבות שלו. הוא לא הלך לסמינר או משהו כזה. הכל מתוך חיפוש עצמי. ביום כיפור הראשון הוא הלך לביהכ"ס כל מבלי שיידע כיצד מתפללים, הוא צם ונשאר בביהכ"ס כל העת. כשאמא שאלה אותו לאחר מכן "מה עשית שם?" הוא ענה "דיברתי עם ה' קצת"... היה לו חבר בעבודה שהניח תפילין, הוא פנה אליו וביקש ממנו שילמד אותו להניח גם כן, כך התקדם צעד אחרי צעד.

בשלב מסוים הוא הגיע לחב"ד, אליהם היה קשור כמה שנים. כולם הכירו ואהבו אותו, רבני חב"ד בכל הגליל והקריות, עכו וכו'. במיוחד חיבבוהו תושבי 'טל אל' עצמה. הוא היה שומר המצוות היחיד שהיה מעוטר בזקן, ולמרות זאת סמכו עליו ומינו אותו ליו"ר ועד המושב, כי ידעו שיבצע את המשימות במסירות.

אבא החל להתעניין בלימוד קבלה והתקרב לחצר אשלג, לבנו בכורו של בעל ה'סולם' רבי ברוך שלום אשלג זצ"ל המכונה 'הרב'ש' והיה נוסע אליו תכופות. באותה תקופה בנה לעצמו בחצר מקווה-טהרה, שהרי אם הוא לומד קבלה עליו לטבול קודם לכן. זה היה יוצא דופן בהחלט, משום שעולה מברית-המועצות אינו יודע הרבה בנגלה. ובכל זאת הוא נמשך מאוד לקבלה, במקביל ללימודיו בנגלה. בהיותו מורה לאלקטרוניקה בבי"ס לקציני-ים סידר את הדברים כך שיוכל לשמוע שיעורי תורה ולנסוע את נסיעותיו ללימודי קבלה.

ההתקרבות לברסלב

אחרי כמה שנים הוא גילה שתי תגליות שהשפיעו

עמוקות על חייו. האחת - המקובל רבי דניאל פריש זצ"ל בעל 'מתוק מדבש' על הזוהר הקדוש, הוא התחבר מאוד לביאוריו ומאז למד לפי שיטתו. במקביל גילה את הספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן'. הוא יצא מגדרו מהתפעלות כל פעם מחדש כשהיה לומד בספר, והיה אומר "ראו מה יש כאן, בקטע קטן זה יש סודי סודות התורה!"

ההיכרות עם ברסלב נוצרה באופן כאילו אקראי, על ידי אדם מהיישוב 'טל אל' שהכיר יהודי מצפת בשם ר' אלון טבריס, אף הוא מעולי ברית המועצות שהתקרב לברסלב, אבא התחבר עמו וכך הכיר את ספרי ברסלב. ר' אלון נתן לו 'ליקוטי מוהר"ן' ולקח אותו ליער להתבודדות.

בנסיעה הראשונה שלו לאומן בתשנ"א, הוא נסע עם פחדים לא רגילים, כי אנחנו נחשבנו הרי ל'בוגדים', בצאתנו מבריה"מ החתימו את הדרכון שלנו בחותמת שחורה, לאמור: "אתה לפה לא חוזר". הוא אמר על הרוסים "אני לא מאמין להם לכלום, לא כדאי לקנות כאן שום נכסים, הם מסוגלים ברגע אחד להפוך את היצרות..."

שיעורים בתורתו של הרבי

ר' נחום: מהרגע שאבא התוודע לברסלב, התקרב בכל נפשו. הוא לקח אותנו כילדים למירון ושם ביקש מהרה"ח ר' שמואל צ'צ'יק זצ"ל שיברך אותנו. כן נסע במיוחד לירושלים לקנות את כל הקלטות של הרה"ח ר' משה קרמר שליט"א על 'ליקוטי מוהר"ן', כמאתיים קלטות שהיו אז, העתיק אותם והחזיר. הוא עשה לו מנהג לקחת את המשפחה בכל פעם לשבות בעיר אחרת בה קיים ריכוז של שומרי תורה ומצוות. פעם בבני ברק, פעם בצפת וכו'. נשארנו להתגורר ב'טל אל' תקופה ניכרת מפני שהיתה לאבא עבודה באזור, וגם מפני שהיה לו יער צמוד לבית,

לפי החוק, מי שיציאתו סורבה, פוטר באופן אוטומטי מהעבודה ונותרו בידו רק שתי אפשרויות עבודה: שומר לילה, או עובד אשפה. שתי העבודות הכי בזויות...

מלאכה

התפילה למסך

יום אחד הוא הלך למניין תפילה ואמר קדיש, למחרת אמר לו מנהל העבודה הרוסי: 'אם תלך שוב לתפילה, תפוטרי!'

באלול תשפ"ב שאל: "אם ארצה לנסוע לאומן, תיקחו אותי?" וזה כאשר ההליכה מביתו לבית הכנסת, שבימים כתיקונם ארכה לו דקה, לקחה לו באותה תקופה 40 דקות!

לאחר פטירתו, כל הרחוב בא לנחם ב'שבעה', הכל הכירוהו כ'יהודי הזקן שבא לביהכנ"ס'. וזאת למרות שמרוב חולשתו היה צריך לנוח בין כל פעולה ופעולה. בחור צעיר שגר בשכנות אמר שבזכותו הוא מרגיש קשר לבית הכנסת, "ראו על אביכם בבית הכנסת שהוא מדבר לה, הוא לא נכנס אליו כמי שנכנס למקום סתמי, אלא לבית ה'".

ברוך ה', הוא זכה עד ימיו האחרונים ליישוב וצלילות הדעת, התפלל שחרית לאחר שהנחת לו תפילין, ואחר כך שאל "מה עם תפילין דרבנו תם?" אחר כך למדנו יחד.

למרות שהפריעה לו ההמולה הגדולה באומן בר"ה, הוא תמיד היה אומר: "תראו איך הרבי גדול, איך כל אחד ואחד בא אליו ומוצא את תיקונו, מהצדיקים שומרי העניינים, ועד הכי בלגניסטים... תראו את גדולת הצדיק, כל אחד מוצא את מקומו ומה שהוא צריך אצל הרבי".

אבא מעולם לא התבייש לשכנע מישהו לאמת. בתקופת העלייה הגדולה מבריה"מ התאכסנו אצלו בבית המוני אנשים, ועם כולם דיבר ישירות מהתכלית, ויש הרבה שבעקבות כך התחזקו ושבו. כך הוא היה תמיד. בתקופה האחרונה לחייו סעד אותו מטפל אחד, קיבוצניק במקורו, הוא היה אתו בסך הכל חודש אחד, ואמר לנו "מאביכם למדתי אמונה! אף שלא דיבר הרבה!" ■

ריקוד בחתונת בנו עם המוחות הרב פרידמן תשסד

אליו היה יוצא להתבודד כל העת. הוא חש קשר חזק לאדמת ארץ הקודש. שתל בעצמו את העצים ובנה במו ידיו את הבית.

הוא נקשר מאוד ליישוב. גם בהמשך, כשעברנו לצפת בתשנ"א בהתחלה כדירת אירוח לשבתות ואחר כך כמגורי קבע, הוא חשב כל הזמן על פיתוח 'טל אל' מבחינה רוחנית, מנייני תפילה וכו'.

אבא היה מאוד עמקן ויסודי. הספרים שלמד היו מלאים בהגהותיו, הוא 'הלך' עם הדברים וחשב עליהם המון. היו לו סימונים היכן שלא הבין בלימודו, והרבה להתמיד ולעיין. במשך כמה שנים 'שב' על תורה אחת בליקוטי מוהר"ן.

באחד מביקוריו הראשונים בצפת, ראה בביהכנ"ס על שם האלשיך הקדוש, יהודי זקן יושב ולומד קבלה, הוא ניגש אליו וביקש שיברך אותו, לאחר מכן שאל אותו "איפה יש אדם כיום כהאר"י הקדוש, שיידע להגיד לאדם עבור מה הוא הגיע לכאן ומה התיקון שלו?" הזקן ניסה להסביר לו את מה שידוע מהספרים, שמצוה שאדם נמשך אליה את הוא כי היא תיקונו בעולם. אבל הוא רצה לדעת בוודאות מה תיקונו וייעודו בהאי עלמא. הוא היה הפוך מכל אלה שנולדו 'עם כפית בפה'. הכל בא לו בעמל, מתוך חיפוש, יגיעה וחתירה לאמת בעקשנות.

בערוב ימיו נחלשה ראייתו עד שכמעט ולא ראה כלום, בתקופה ההיא הוא האזין הרבה לשיעורי תורה. יום אחד כשישבתני ולמדתי אתו יחד, הוא אומר לי לפתע: "אבל היכן יש היום צדיק כמו האריז"ל, שיוכל לומר לאדם בשביל מה בא לעולם?" ואז הבנתי שהעניין הזה ליווה אותו במשך ארבעים שנה.

האמונה מדור לדור

אבא חי בתחושת אחריות גבוהה להמשך הדורות היהודיים. מכיון שלאחר מלחמת העולם השניה התברר שמכל משפחתו הענפה, נותרו רק הוא ועוד שני בני דודים שלו, שגם הם היו בנים יחידים להוריהם. אולם הם ניהלו אורח חיים רחוק מאוד מיהדות. לכן הרגיש שעל כתפיו מונחת הדאגה לרצף הדורות היהודיים, לגדל צאצאים הנאמנים לבורא יתברך ולתורתו הקדושה.

לקיבוץ הקדוש באומן הוא נסע עד הקורונה, חוץ משנה אחת בה היה במירון.

אוצר של יראת שמים

אחרי עשרים וחמש אלף סטים של ליקוטי הלכות ויצירת פאר מופלאה שמחולקת לכל דורש אנחנו מקבלים הצצה מיוחדת לפרויקט הענק של מכון 'תורת הנצח' להדפסת 'אוצר היראה השלם' ביומי ופאר שלא נראה כמותו מעולם • הרה"ח ר' נתן בורשטיין שליט"א בשיחה מיוחדת מספר על השכלולים והחידושים במהדורה החדשה ועל הספר שלא מש משולחנם של חסידי ברסלב בכל הדורות • יראה עילאה

נחמן גלינסקי

את הסט המרהיב של סדרת כרכי 'ליקוטי הלכות' של מכון תורת הנצח, אין מי שלא מכיר. הסט המפואר שהודפס בהדפסה משובחת ובעיבוד מרהיב עיניים, הפך לנכס צאן ברזל בבתייהם של אלפי חסידים ברסלב שהספיקו לרכוש את הסט לפני שהמהדורה אזלה, כמו גם בבתייהם של אלפים אחרים שהמתינו בכליון עיניים למהדורות הנוספות שיצאו כעבור זמן קצר ונחטפו גם הם.

מכון 'תורת הנצח', מיסודו של הרה"ח ר' נתן נפתלי בורשטיין שליט"א עוסק כבר מעל ארבעים שנים בהפצה, אך השיא היה בעשרה בטבת האחרון אז הופיע הסט החדש של ליקוטי הלכות, עליו שקדו חברי המכון במשך שנים ארוכות, כאשר כל אלף הסטים שהודפסו במהדורה הראשונה נרכשו תוך שעות ספורות ממת ההדפסה, בנקודות שונות ברחבי העולם. מאז, הספיקו במכון להדפיס עוד שש מהדורות ליקוטי הלכות, בשלושה גדלים, ענק, כיס ורגיל, ובנוסף, הציגו במכון בשורה שכמוה לא נראה מעולם. הטקסט היקר, שבו הושקעו עשרות אלפי שקלים ואלפי שעות עבודה, עד שהגיע לצורתו הנוכחית כסולת נקיה מהודרת וברורה - מחולק חיים אין כסף לכל מדפיס החפץ בכך.

מאז יום הילולת מוהרנ"ת באי שתא, הודפסו מהטקסט של מכון תורת הנצח - עשרים וחמישה אלף סטים של ליקוטי הלכות, אשר זכויותיהם העצומות נזקפות לזכות מוסרי הנפש היקרים שהביאונו עד הלום! כפי הנראה, מעולם לא הודפסה כמות גדולה שכזו בזמן כה קצר!

בנוסף לאיכות המיוחדת של הקנקן המשובח ליין הישן, שמים במכון דגש מיוחד על כך שהספרים ימכרו במחיר זול מאוד, כדי שכל מי שחפץ חיים יבוא ויטול והמניעה הכספית לא תהווה חלילה מניעה וחציצה מול המעיין היוצא מביתו.

לא פלא, אם כן, שהציבור עט על הסטים הללו. כשגם התוכן מושלם וגם המחיר זול - מי יותר על מתנה כזו?

זכות המחיר הזול וההשקעה המרובה נזקפת כולה לשירי האלפים, אלו הם אברכים חמים וברי לבב שחסכו מפיתם ונתנו כל אחד אלף ש"ח. רק בזכות כספם זכה המכון להשקיע כל כך הרבה הן בהגשת הטקסט - בגופן המיוחד של האותיות, בכותרות, בהגהה המדוקדקת, ועוד ועוד, והן במחיר הזול שאפשר לכל

מבקש ה' לשאת את הברכה אל ביתו.

ואם חשבנו שהחידוש הגדול כבר מאחורינו, מתברר כי ב'תורת הנצח' לא חדלים למעמול על פרויקטים שיחדשו ויפארו את 'ארון הספרים הברסלבי' ובימים הקרובים הם מתעתדים להוציא לאור עולם את 'האוצר היראה השלם' של הרב מטשעהרין - הגאון הקדוש רבי נחמן גולדשטיין זצ"ל, בהוצאה חדשה ומהודרת שלא נראה כמוה מימות עולם.

בהוצאה זו, בנוסף על העימוד מאיר העיניים, ההגהה המדוייקת, והניקוד המדוקדק - יופיעו בעז"ה גם כותרות תמצות הנתונות הצצה לתוכן הקטע ומאפשרות לחזור במהירות עצומה על דפים שלמים - ובדומה לכותרות שהוכנסו בליקוטי הלכות של המכון.

כמו כן, מושקעת עבודה רבה בחלוקת החומר לקטעים ופיסוק הטקסט כולו בצורה מקצועית ואיכותית, כדי שהלימוד יהיה קל, מאיר עיניים ומשובח נפש.

גם את הסט של 'האוצר היראה' החדש, מתכננים במכון תורת הנצח למכור במחיר זול מאוד, כך שתהיה לכל אחד האפשרות לקנות את הספרים ולהגות בהם.

במכון תורת הנצח בטוחים כי גם כעת, בזכותם של שרי האלפים - יזכו אלפי חסידים לרכוש את סדרת ספרי אוצר היראה ולבשם את נפשם מההגשה המיוחדת והתוכן המזוקק שבו, וכהתבטאותו של הגה"ח ר' משה קרמר שליט"א כשנחשף לקובץ הראשוני של 'אוצר היראה השלם', עם העימוד המהודר של מהדורת תורת הנצח: 'מעשיו, כבר לא יהיו תירוצים! יהיו חייבים ללמוד בזה הרבה!'

בשיחה הקצרה שערכנו עם הרה"ח ר' נתן נפתלי בורשטיין י"ד מכון 'תורת הנצח' נדהמנו לקבל פרטים חדשים ומיוחדים על הפרויקט, והתרגשנו לשמוע מכלי ראשון, עד כמה מדובר בבשורה היסטורית ומיוחדת, שכל אחד מאיתנו יכול להיות חלק ממנו.

ר' נתן. מה כל כך מיוחד בסט החדש של אוצר היראה? על מה הרעש הגדול?

כדי להבין כמה ניתן לחדש, עלינו לחזור לספר שמכון תורת הנצח כבר זכה לעשות, והוא סדרת ספרי ליקוטי הלכות.

לאחר שנבחין במעלות המיוחדות של הסט ליקוטי הלכות שיצא לאור על ידינו והמעלות המיוחדות שבו, ניתן יהיה להקיש מכך גם על

המעלות המיוחדות של סדרת ספרי אוצר היראה.

המעלות של הליקוטי הלכות שזכינו להוציא מתחלקות לשני חלקים. האחד הוא חלק התוכן וההגשה המושקעים, והשני הוא בשורת המחיר המוזל.

חלק ההגשה עצמו מתחלק לכמה וכמה חלקים. קודם כל, העימוד אותו בחרנו הינו עימוד מיוחד ומאיר עיניים, כשכלל לא היה מדובר במלאכה קלה. צורת הדף של הליקוטי הלכות היא צפופה מאוד ומכילה מילים רבות, כדי להוציא דבר מושלם מתחת ידינו עמלנו רבות במאמץ רב. התמקדנו גם בגודל האותיות, ברווח שבין השורות, ועוד, והכל כדי לוודא שתישאר צורת הדף המקורית.

בנוסף, 'הפונט' (גופן וצורת האות) אותו בחרנו הוא פונט מיוחד במינו, אותו בחרנו לאחר סינון קפדני מתוך שלושים סוגי אותיות שנמצאו מתאימים, כדי שיהיה באמת הגופן הכי קריא, ושהעיניים יוכלו לרוץ בין השורות ולהתענג על נועם צוף אמריו של מוהרנ"ת.

בנוסף לכך, ישנם הכותרות - הכותרות המתומצמות בצד כל קטע וקטע, נותנות הצצה מהירה לתוכן הקטע, ומאפשרות חזרה מהירה לאחר הלימוד למען יעמדו הדברים ימים רבים. התגובות הרבות והגלהבות שקיבלנו על חידוש מיוחד זה מעידות עד כמה הדבר מועיל לעשרות אלפי הלומדים בצורה מיוחדת.

החלק השני הינו עינין הממון. מכון תורת הנצח הציב בראש מעייניו את צוואת מוהרנ"ת להפיץ את המעינות חוצה, ולכן משתדל בכל דרך לסבסד את הספרים בסכסוד יסודי ומשמעותי שיש בו ממש ויותר מכך. הדבר מתאפשר אודות לשותפים היקרים הנותנים מהונם למען דבר נשגב זה וכך יכול כל אחד לרכוש את הסט במחיר שווה לכל נפש. משכך, לא פלא שכל מהדורה שיוצאת לאור נחטפת מיד.

רק אתמול סיפר לי המפיץ שמהמהדורה האחרונה שהודפסה לאחר חג הפסח כבר נקנו שני משטחים שלמים שהם מאתיים סטים. בסייעתא דשמיא!

המחיר הזול כל כך גרם שאנשים היו מסוגלים לרכוש את הסט הרחב אפילו בתור מתנה לחתני בר מצוות, ונפשות רכות אלו יזכו להגות בתוכן קדוש זה ולהרוות את נפשם הצעירה והצמאה כבר מגיל צעיר.

ומכאן, אנו מגיעים למעלות המיוחדות של האוצר היראה החדש שעומד לראות אור בהוצאתינו. כל החידושים שמנינו לגבי הליקוטי הלכות, אמורים גם כלפי האוצר

ר' נתן בורשטיין מצביע על טיוטת האוצר היראה החדש והמפואר

לליקוטי מוהר"ן. כך ניתן לעבור על הלכות שלמות בליקוטי הלכות ולהבין מהם הדרכה ישירה הלכה למעשה.

וכידוע, הספרים 'השתפכות הנפש' ומשיבת נפש' אשר עוררו וקירבו אלפי נפשות לאורו של הרבי, הם ליקוט מתוך ערך 'התחזקות' ו'תפילה' שבאוצר היראה.

בנוסף, כפי שהעיד הגה"ח ר' משה קרמר שליט"א, לפעמים יש דברים שלא ניתן להבין בליקוטי הלכות, ורק על ידי הלימוד בספר אוצר היראה, כשרואים כיצד הבין הרב מטשעהרין את הדברים - ניתן להבין לאשורם את דבריו של מוהר"ן.

גם הגה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א הביע את התפעלותו הרבה מדפי הספר המפוארים שהצגתי בפניו: איזה הידור! איזה פאר! לאחר מכן הוא בירכני בחמימות, שאזכה להוציא הכל מכח אל הפועל במהרה.

הספרים הקדושים מלאים בכל כך הרבה התחזקות ופנינים יקרים היכולים להחיות כל אדם ולהעלותו מעמקי שאלו אל רום גבהי מרומים ולנטוע בקרבו חיות והתחדשות עצומה ורעננה לעבודת ה'.

מסופר על החסיד ר' נחמן קנלסקי ע"ה המכונה ר' נחמן רושינער, שהיה ירא ה' ועבד את בוראו בפשטות ובתמימות יתירה, שהתבטא פעם לעת זקנותו, שבלימוד ליקוטי

המקצועי, שחברו יחדיו בחמשת הכרכים של הסט המפואר, אשר יהפכו את הלימוד למאיר ומעורר במיוחד, בעזרתו יתברך.

יש ברוך ה' המון ספרי ברסלב, מדוע בחרתם להשקיע דיוקא באוצר היראה?

כאן המקום לציין את דבריו של המחבר הקדוש, הרב מטשעהרין, בהקדמת הספר: "כי בחיבור הזה ימצא המעיין החפץ באמת מרגוע לנפשו, ועל ידו יראו ויתבוננו כל בני אדם את כל האוצרות היקרים והנפלאים ונוראים מאד והסגולות החמודות והגנוזות והעצות הנפלאות והתמימות והקדושות מאד הנמצאים בספרי 'ליקוטי הלכות' הקדושים, בכל פרט ופרט מענייני העולם העוברים על כל אחד מישראל, בכל עת, ויהיו הדברים האלה הנמצאים בחיבור זה לכל החפצים לשמוע דבר ה' באמת, כמים קרים על נפש עייפה".

לכד מהעניין שספר זה הוא מספרי היסוד של ברסלב, יש בו כמה וכמה מעלות שבזכותם התמקדנו בהדרת ספר מיוחד זה.

מעלת ספרי ליקוטי הלכות ידועה לכל, ההתחזקות העצומה והרעיונות העמוקים שמוהר"ן מביא מחיים כל נפש. ספר אוצר היראה הוא כעין 'סיכום' ו'תמצית' של הלכות נפלאות אלו, וכעין קיצור ליקוטי מוהר"ן ביחס

היראה.

גם ההגשה, הכוללת את העימוד, הפונט, וכמובן גם הכותרות. ואף המחיר הזול - שכדי לאפשר אותו אנו פונים כעת לכלל אנ"ש ונותנים להם את ההזדמנות להיות חלק מדבר זה ולסייע בסבסוד המהדורה למחיר זול, השווה לכל נפש.

הסט מכונה 'אוצר היראה השלם'. כמה הסט מושלם יותר מהמהדורות שיצאו עד כה?

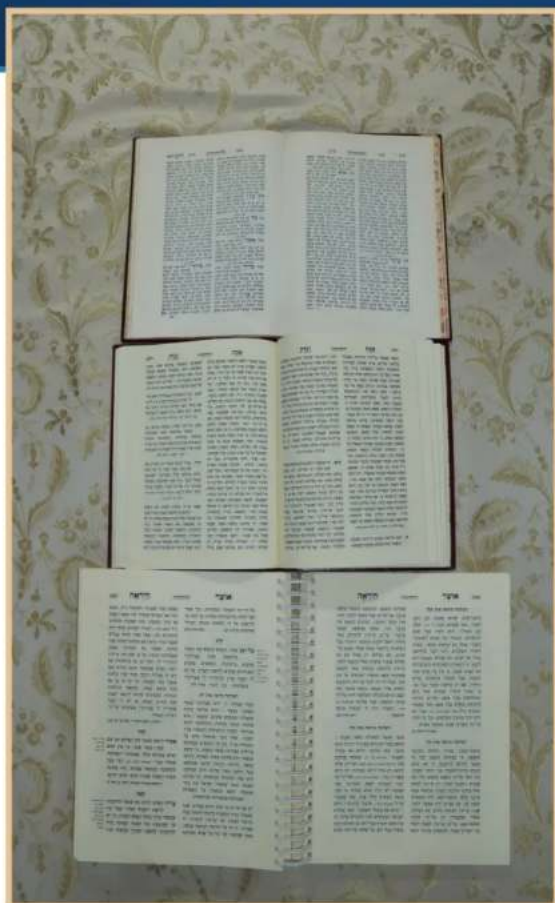
שאלתך מובילה אותנו לעוד מעלה מיוחדת אותה לא הזכרתי, בניגוד זכה הסט לכינוי 'אוצר היראה השלם'. דרכו של הרב מטשעהרין, שפעמים רבות הוא מציין לעיין במקומות אחרים שם הוא מרחיב בעניין המדובר, אך דרכו של עולם קשה ללכת ולפתוח כרך אחר ולעיין היכן שהוא מציין וממילא מפסידים רוחים עצומים, וחבל.

במהדורה הנוכחית, בהמלצת חשובי אנ"ש, בכל מקום שצויין לעיין במקום פלוני, השתדלנו להביא את כל הנוגע לעניין המדובר כדי שלא יהיה צורך לדפדף ולעיין בכמה מקומות. מאחר שאין צורת הדף באוצר היראה הוקלה עלינו המלאכה, ובחרנו בשני גדלים של אותיות שיצינו את ההבדל בין גוף הדברים לבין דברים שהבאנו ממקומות אחרים.

אם שייך להציין מעט אל מאחורי הקלעים. כמה זמן נמשכת העבודה על סדרת ספרי אוצר היראה?

העבודה נמשכת כבר מעל לשנתיים ומחצה, ומשולבת מאין ספור שעות עבודה מאומצות של אברכים יראי ה' וברי לבב והן מהמון המון תפילה והתבודדות שנוכה להוציא מתחת ידינו דבר נאה, שלם ומתוקן.

בנוסף על המעלות המיוחדות שפירטנו לעיל, שוקדים במכון על הגשת התוכן בספרים הקדושים הללו בצורה ברורה ונהירה, ולראשונה מימות עולם הדברים יהיו מחולקים לקטעים קצרים וברורים שיקלו במאוד מאוד על הלימוד. זאת בנוסף לפיסוק והניקוד

ר' נתן בורשטיין מצביע על סיוטת האוצר היראה החדש והמפואר

בהזדמנות זו חשוב לציין שוב פעם, כי מי שהיה משרי האלפים שזכו ונטלו את חלקם בהדפסת הליקוטי הלכות, יש לו חלק בעשרות אלפי סטים שהודפסו על ידי מכון תורת הנצח ומכונים רבים נוספים שקיבלו את החומר חינם אין כסף, ובאלפים שרכשו את הסט ממכון תורת הנצח במחיר השווה לכל נפש.

כמו גם במאות אלפי הלומדים בספרים אלו שרבים מהם נמצאים בספריות ציבוריות כבתי כנסת וישיבות וכדומה, ושיעורים רבים נמסרים בהם בפני ציבור גדול, ואף נודע לנו על כמה מקורבים טריים שגילו את האור דרך אלו הספרים.

זה מה שהולך להיות באוצר היראה גם כן בעז"ה, מי שישכיל להשקיע בעת הזריעה, בזמן הקמת היסודות, יהיה אחראי אחר כך לאלפי ורבות זכויות הדפסה שיוקפו לזכותו בוודאי. זוהי זכות חד-פעמית שלא כדאי לפספס אותה!

בסכום סמלי תוכלו להיות חלק מדבר גדול כל כך שוודאי יפיץ את תורתו של רבינו הקדוש ויקרב את גאולתנו השלימה. ובכך נזכה ליטול חלק בקיום צוואתו הקדושה של מוהרנ"ת: היו חזקים ברצון, בממון ובטרחא. ■

שכל העבודה תתבצע אך ורק על ידי אברכים יראי ה' וחושבי שמו, ופשוט וברור שספר קודש שיוצא לאור בצורה כזו זוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת.

אילו עוד פרויקטים קיימים כעת במכון?

חברי המכון עובדים כעת על מפתח מפורט על ספרי ליקוטי הלכות. זה יהיה בעזרת השם משהו שלא היה עד היום, ועל ידו יזכו כלל חסידי ברסלב למצוא את כל מבוקשם במרחבי ליקוטי הלכות במהירות יתירה וללא שום קושי. המפתח הנפלא יקיף את כל הנושאים בליקוטי הלכות לפרטי פרטים, ויסייע מאוד לכל מי שמחפש משהו מסויים, מה שעד היום היה קשה מאוד ולפעמים היה ניתן לחפש שעות ולא למצוא - ומעתה ואילך יהיה זה דבר קל ומהיר.

את מעלת ההשקעה ושכלול ספרי רבינו הקדוש, אנו מוצאים בלשונו הזהב של מוהרנ"ת בעלים לתרופה (ק"א): "הנה דעתי נוחה מאד ממה שאתה עוסק בכתיבת המפתחות, כי הוא הצלחה נפלאה ונצחית כשאנו זוכים לעסוק בספרי אדמו"ר ז"ל, ובפרט לעשות בהם איוה תיקונים, שהם זכות הרבים לדורות ואי אפשר לבאר גודל העסק הזה!" בנוסף, אנו עוסקים בימים אלו בכמה פרויקטים נוספים, וצפויים בס"ד הפתעות שיפארו וייקרו את שמו של רבינו הקדוש.

אם אני רוצה לזכות להיות משרי האלף בפרויקט נשגב זה, איך ניתן לעשות זאת?

ניתן לפנות אלי בטלפון 0504128290 ולהרים את נדבת ה'. ניתן גם לקנות הנצחות שונות כגון כרך שלם וכדומה, לזכות או לעילוי נשמת וכדומה, וזכות הרבים תהיה תלויה במצדיק הרבים.

הלכות קשה לו - מפאת גילו ומצבו - לעקוב אחר מהלך הדברים המורכב, אך באוצר היראה שם הדברים פשוטים וברורים בתכלית, בהירים ושמחים כנתינתם מסיני.

ובוודאי נכון הדבר גם לבחורים צעירים או מקורבים חדשים שעדיין לא נכנסו עמוק לשערי אוצרותיו של מוהרנ"ת, אשר בעזרת הספרים הללו יקבלו גישה אל אוצרותיו הבלתי נדלים של התלמיד הגדול, אף בטרם ישכילו להבין את עומק דבריו בליקוטי הלכות.

מה אגתנו יודעים על המחבר הקדוש של הספר 'אוצר היראה'?

אכן, בבואנו לספר על מעלת הספר, בוודאי כאן המקום להזכיר בסילודין את דמותו הקדושה של מחבר היצירה הקדושה הזו. הלא הוא הרב הקדוש רבי נחמן מטשעהרין זצ"ל.

ישנה שיחה נוראה ממוהרנ"ת שהתבטא פעם באומרו לרבי נחמן מטשעהרין: אולי כל מה שהתכוון רבינו הקדוש כשטרח כל כך לקרב את סביך הרה"ק רבי אהרן ולמנות אותו לרב בבירסלב, הייתה כוונתו אליך, לקרב אותך, שאתה תתקרב, ואתה עומד מן הצד?! (טעם זקנים יוצא תש"ה)

כמו כן ידוע כי מוהרנ"ת אמר שהוא לא כותב את ספריו למי שלא חושב על יומו האחרון, ואף הרב מטשעהרין התבטא בלשון דומה, כששאלו אותו פעם מדוע אינו מחבר ספר של שו"ת כדרכם של גדולי ישראל, ענה שהוא גם כן עוסק בכך לחבר שו"ת - לתוך הקבר, דהיינו, שהוא מכין את הלומד בו לעולם הנצחי שכולו טוב.

גם מבין שורות צוואתו המיוחדת והנוראה של הרב מטשעהרין נשקפת גדולתו העצומה, ופשוט וברור שמי שזוכה להגות בספריו המיוסדים על אדני פז - רבינו הקדוש ותלמידו מוהרנ"ת זוכה להגות בתורה מזוקקת וטהורה.

מה סוד הסייעתא דשמיא המיוחדת לה זכו ספרי ליקוטי הלכות של תורת הנצח?

כאמור, הן ההגשה המצוינת ואף המחיר הנוח עליהם הרחבנו לעיל בוודאי מוסיפים רבות לביקוש האדיר להם זוכים הספרים. אך בנוסף, ללא ספק יש כאן עניין סגולי ולכאורה דבר זה תלוי בהקפדה מיוחדת שהייתה לנו בעת העבודה על הליקוטי הלכות. כל התוכן כולו הוגה אך ורק על ידי אברכים יראים ושלמים, טהורים ושמורים. לא הסכמנו בשום אופן לקחת מגיהים מן הרחוב, והקפדנו

את שאהבה
נפשי

סיפורי
התקרבות
מעוררים

אם רבי נחמך אכזר...

הוא נולד בבית ליטאי מכובד ולמד בישיבות הקדושות,
אך נפשו כמחה למושגו יותר 'חי' ויותר משתוקק, יותר
מעמיק ♦ הוא זוכה להכיר את עצת ההתבודדות ומשם
הרבי מושך אותה בכל הכוחות אצלו ♦ האמונה בתמימות
בדברי רבינו להגיע אליו לראש השנה וההארץ פנים
באומן ♦ הרה"ח ר' אליעזר שטרנבוך נכדו של הגאון
הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א בסיפור התקרבות
בפרסום ראשון

אז למדתי בישיבת קמניץ, וכמו כולם רציתי להיות 'מוצלח' אך לא הרגשתי שאני בכיוון הנכון. המקום בו אני נמצא לא מסתדר עם השאיפות שלי, התובענות והשאיפה לשלמות, הייתה נראית לי רחוקה מהשגתי.

תקופה לאחר מכן 'סחבתי' אותי כמה חברים, לשיעוריו של המשפיע החסידי הנוודע רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א, ואצלו בפעם הראשונה שמעתי שיעורים של התחזקות, סגנון אחר מההתעוררות שיש בעולם המוסר הליטאי, פתאום שמעתי שאני חשוב לה' יתברך, ואני יכול, ואף אצלי. הדיבורים הללו כבר פתחו לי את הראש, ואף החלו לשנות לי את ההסתכלות על המושג 'חסידות'.

רבי צבי מאיר מכניס הרבה בשיעוריו את הנקודה של התבודדות, כמוכן, הוא אומר זאת כעוד עצה בין העצות שהוא מביא מהרבה צדיקים, אך אני התחברתי במיוחד לנקודה זו, לעובדה שאני יכול לדבר עם השם יתברך תמיד ובכל מצב.

במשך כמה שנים התענגתי על קרבתו, ההתחזקות שהוא 'מכר' חסרה הייתה לי כאוויר לנשימה ואף עצת ההתבודדות בה החלתי, פתחה את ליבי לקשר אחר עם בורא עולם.

בשנים מאוחרות יותר עברתי לישיבה גדולה בבני ברק, וגם שם הייתי נוסע מדי לילה עם בחורי ישיבת ברסלב לשדה, אמנם, לא היה לי שום קשר איתם, ולא דיברתי עם אף אחד מהם, אבל זה 'עשה לי טוב', ואהבתי מאד להתבודד ולדבר עם השם, ייתכן שאף רקדתי איתם לאחר מכן, כך הייתי מתבודד תמיד.

"באשר שאינו מרגיש טעם בעבודתו, וחסר לו, ואינו יודע מהו..."

נולדתי בבית ליטאי רגיל, לא היה לנו שום קשר עם חסידות בכלל וברסלב בפרט, למדתי בישיבות ליטאיות. בבית לא הייתה התנגדות לחסידות, אבי שיחיה תמיד חינך אותנו שמכל אחד צריך ללמוד את הנקודות הטובות, וכמובן שזה יהיה במסגרת המשפחתית הליטאית. גם סבי [הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך] אינו מתנגד לחסידות, הוא אף מכיר באופן אישי אדמו"רים רבים, אמנם אורחות חייו הם לפי שיטת הגר"א, אבל הוא לא התנגד אף פעם. אבי היה מספר הרבה סיפורי צדיקים ובין השאר היה מספר גם על אדמו"רים חסידיים ידועים.

אבי שיחיה ברצונו לתאר לנו מהי חמימות בעבודת ה', היה מתאר לנו על יהודי בבני ברק שכל פעם שהיה מברך "שלא עשני גוי" היה קופץ בשמחה גדולה, אבי סיפר את זה בהתפעלות מיוחדת. ליהודי הזה קראו הרה"ח רבי זאב ליברמנש זצ"ל, אביו של הרה"ח רבי נתן ליברמנש שליט"א.

כמו שסיפרתי כבר, בילדותי ובבחרותי לא היה לי שום קשר לברסלב, עד שהגיעה תקופה בישיבה קטנה שראיתי שאני לא 'מוצא את עצמי', כלומר, לא הרגשתי שום התחדשות בעבודת ה', לא הרגשתי שחסר לי משהו, אבל חיפשתי משהו נוסף, שיעורר אותי וייתן לי חיות וטעם מחדש בחיים.

אולי יהיה לי את הכסף, כמוכן שהשגתי סכום של קרוב לאלף שקל, כשכרטיסי הטיסה באותו זמן עלו כמעט שבע מאות דולר. אני בתמימות ידעתי בטוח שאני נוסע, והיה ברור לי שאני בראש השנה באומן, הרבי פשוט שם אותי בתוך אווירה של בטחון מופלג, למרות שעדיין אין לי דרכון...

אל הרבי עם רצונות, ותמימות ופשיטות

ראש השנה של אותה שנה חל כמו השנה, חמישי שישי שבת, והנה מגיע יום שלישי, כ"ח אלול - ואני אומר לעצמי: 'אני נוסע!' עדיין אין לי דרכון ואין כלום, אבל 'אני נוסע!' החלטתי להכניס לתיק כמה בגדים, חפצים, כמה חלות, כלל לא ידעתי איפה אני הולך לאכול באומן, ויצאתי לבני ברק.

ברגע שנכנסתי לביתו של החבר, הוא מזדעק לעומתי: 'איפה אתה?! אני מחפש אותך כבר כמה שעות! עכשיו הגיע הדרכון'. היה זה נס של ממש בזכותו של הצדיק יסוד עולם. החבר נרתם מייד לפעולה והוא אומר לי: עכשיו, לך תקנה כרטיס... עיתני לו שיש לי רק אלף שקל, הוא מסתכל עלי כאילו נחתתי מהירח עכשיו ותמה: 'אלף שקל?!' ייאמר לשבחו, שהוא הוציא מהמגירה שלו שמונה מאות דולרים מגוהצים, והלווה לי אותם, למרות שהיה לי ספק גדול האם לקחת את הכסף, (במאמר המוסגר, אין ללמוד ממעשה זה הוראה למעשה, רק שבגלל שראיתי שכל פעולה שעשיתי מייד מצליחה הייתי בטוח גם עכשיו שאני 'תאמץ וה' יעזור) ענית בחיוב, והוא בודק בחברת 'דרך צדיקים' האם יש עוד סיכוי לקבל כרטיס טיסה מייד. למרבה התדהמה, הם עונים לו שיש כרטיס שבוטל הרגע, וזהו למעשה הכרטיס האחרון...

הוא מיד מבקש מהם לשמור לי את הכרטיס, ומביטו יצאתי למשרד הנסיעות, והנה אני קונה את הכרטיס האחרון שנשאר, אולי אפילו המקום האחרון שהיה זמין לנסיעה לראש השנה באותה שנה. לאחר שרכשתי את הכרטיס, הם מזהירים אותי: 'קח עכשיו מוגית לשדה התעופה, כדי שתספיק את הטיסה'. והנה, אני מוצא את עצמי בשדה שם הריקודים והמחזאות כפים בעת ההמראה מרקיעים שחקים, כפשוטו. מסיביר שרים את הניגונים המוכרים, והם מסעירים את נשמתו. אני חש שמשוהו גדול ביותר קורה איתי, כל האומן הזה, התחלתי להיכנס לאווירה יותר ויותר.

בדיוק בשבילי סובבה ההשגחה שלידי כמטוס יישב בחור מישיבת 'בית מדרש עליון' הליטאית, עד שנדמה היה לי שיכל עם ישראל נוסע...

הארת פנים מהרבי

בהגיעי לאומן לא ידעתי להיכן לפנות, כאמור לעיל, לא הכרתי איש, והייתי מבולבל מאד. דבר ראשון, התפללתי שחרי, ואחר כך ביקשתי טלפון מאחד שפגשתי כדי להגיד להורים שנה טובה, וכך היה. ב"ה שבדיוק באותה העת היתה שמחה במשפחה וכולם היו עסוקים מאד, הם קיצרו בדברים ולא קלטו שאני לא בישיבה, כמוכן, בישיבה חשבו שאני בבית.

מיד שאלתי את אותו יהודי האם הוא יודע איפה אני יכול להשיג מיטה, ולשבחו ייאמר שהוא הציע לי מיטה במקום שבו הוא עצמו שהה, היה זה עוד אחד משרשרת הנסים המופלאה שסובב אותי השי"ת כדי שאוכל למצוא את עצמי בתוך הקדושה הנפלאה הזו והבלאגן שמסביב. הוא גם לא הסכים לקחת על זה תשלום בשום אופן, כך היתה לי מיטה מסודרת ומקום לשים את הדברים. ראיתי בכך הארת פנים מיוחדת של הרבי אליי, הנה, הוא 'קיבל' אותי בצורה כה יפה. התבוננתי לאחור, והמסע שעברתי הוציא אותי מהתפעלות, כיצד

גם במשפחתו כבר הבינו שאני נמשך מעט לחסידות, וזו כבר לא הייתה 'דעיית אדמה', מבחינתם, אם אני נהנה אז זה בסדר.

"...בכך הוא רוצה לנסוע לאותו צדיק"

בגיל שבע עשרה עברתי לישיבה בנתיבות ושם נכנסה במוחי מחשבה - שאם אני מאמין שרבי נחמן היה צדיק אז צריך לשמוע לו ולנסוע לראש השנה לאומן. אולי זה היה בהשפעת ה'כרוזים' שהופצו בצמתיים השונים, בכל אופן, הרעיון לא מש ממחשבותי.

בנוקדה הוא אני מוכרח לציין, שהרצון לנסוע כלל לא הגיע מקריאה בספרים או חיבור לענייניו של הרבי - אז לא ידעתי כלום מברסלב, התבודדות ותו לא! השי"ת ברחמי רצה לקרבני שאזכה לתיקוני הנצחי אצל הצדיק האמת, והמחשבה לנסוע הייתה תקועה אצלי בחוץ.

אמרתי לעצמי כך: או שהוא צדיק ואז צריך להקשיב לו ולעשות כל מה שהוא אומר. או שאני לא מאמין למה שהוא אומר בכלל ואז אני לא חייב לעשות כלום, ח"ו. משכך הייתה בעיני תמיהה גדולה על שאר החסידים שאינם מציינים לדבריו ועצותיו. מילא הליטאים לא חונכו בדרך זו, אבל החסידים, אלו שכבר כן מדברים ממנו, איך ניתן לעבור על הציווי שלו כצדיק ולא לבוא אליו?!

הקושיא הזו הובילה אותי להחלטה שאני חייב לבא לראש השנה, לא היה ברור לי אם בכל ראש השנה אני צריך לבא, אבל פעם אחת היה ברור לי שאני חייב לעשות את זה. אינני יכול להתעלם. הלא הגמרא אומרת 'גברא רבא קאמר מילתא, אם אני מאמין שיש כזה צדיק אני צריך לעשות את מה שהוא אומר.

כצעד ראשון, התחלתי להתפלל להשם שלא יודע דבר נסיעתי, לא למשפחה ולא לישיבה, לא רציתי שיידעו כמוכן, כי ידעתי שהם לא יראו זאת בעין יפה. עד לשלב הזה, הם כלל לא התנגדו להתקרבותי לדעות החסידים, הם לא ראו בכך דבר בעייתי, למרות שהם כלל לא הבינו למה אני צריך את זה. אבל נסיעה לאומן ועוד על ראש השנה, זה היה עלול להפוך לפרשייה מיוחדת.

נקבע בדעתי שאני אסע ויהי מה. מה שלמדתי מזה למפרע, שכשאדם הולך עם עצה של הרבי אפילו שהוא לא מכיר כלום ולא קרא כלום ואין לו שום ידיעה, הרבי כבר מושך אותו אליו בכל כוחו.

אני נוסע ויהי מה...

לפני שאני ממשך, אני מוכרח לציין שמהרגע שהחלטתי לנסוע החלה שרשרת ניסים מופלאה שהובילה אותי לאומן מעל לדרך הטבע, למרות לוח הזמנים הקצר והעובדה שלא היה לי את הממון הדרוש. היה זה מעשה נפלא ומופלא, שמלא בהשגחה גלויה, הכל כדי לקרבני לאור האורות רבינו הקדוש זיע"א.

נחזור לסיפורינו, התאריך היה ט"ז באלול תשע"ד, שבועיים לפני ראש השנה תשע"ה.

כאמור, לא היה לי כסף להוצאות הרבות, אבי היה נותן לי מדי פעם 'דמי כיס', אבל זה לא היה מספיק, בירתתי אצל אנשים, מה עושים? אמרו לי חברים, תיגש לקהילה הברסלבית ליד הישיבה, ותבקש מהרב שם שיעזור לך. זה מה שעשיתי.

ניגשתי אליו ושאלתי אותו מה הוא יכול לעזור לי, והוא אמר לי בהחלטיות, דבר ראשון 'לך תעשה דרכון, הקשבת לעצות ההגיונית וביירתית במהירות היכן אוכל לעשות דרכון דחוף, שלחו אותי לבאר שבע, שם נתתי כתובת למשלוח של אברך שגר בבני ברק וביקשתי שייצוו שזה דחוף, כל זאת שבועיים בלבד לפני ראש השנה.

בשבועיים הללו, התחלתי לאסוף כסף על ידי מחברים ומכרים,

למשפחה ליטאית מן השורה.

אמנם, כבר ב'תנאים' הגיע סבי הגדול רבי משה שליט"א ואמר ש"ידוע שהחתן שלנו מחפש עבודת ה'", והוא אמר שם את הווארט הידוע, שאמרו על המתנגדים "שאי אפשר להעניש אותם כי הם היו גדולים מאד, אבל בכל זאת הם חלקו על הבעש"ט הק' ותלמידיו, אז 'עונשים' הוא שהצאצאים שלהם יהיו חסידים". אז התחיל להתפרסם דבר התקרבותי.

ככלל, סבי לא התייחס לזה כאל דבר שלילי, להיפך, שני הדברים שכן שמעתי ממנו ביחס לברסלב היו חיוביים, כל פעם שאני מגיע אליו הוא מכנה אותי 'דער ברסלבי' בחיבה, והיה מציין בהתפעלות את התפארותו של רבינו (בשבחי הר"ן) בעוצם קדושתו הנוראה, והיה אומר עליו א' הייליגער איד' - יהודי קדוש!

כמו כן הוא סיפר לי שכשהוא היה אצל המשגיח מפונוביז' רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל הוא ראה אותו לומד בספרי רבינו הקדוש והוגה בהם רבות (בספרו "מכתב מאלה" הוא מצטט את רבינו הקדוש כמה וכמה פעמים נב.).

ישועה על טבעית בכוח התפילה

בשביל להשלים את היריעה על העניין של תפילה, אני חייב לספר שאחרי החתונה לא זכיתי לנסוע לרבי לראש השנה שני פעמים, לצערי הרב, כי הייתי עריק, וזה דבר שאי אפשר לסדר אותו בדרך הטבע. אבל אחרי שנתיים, נזכרתי שבעצם אני צריך לעשות את שלי, ולהתפלל ולזעוק אל ה' שאני רוצה מאד מאד לנסוע לרבי ושהבעיה תיפתר, זאת למרות שמחינה טבעית אין סיכוי לכך. לאחר תקופה התקשרתי גם לרשות האוכלוסין, וגם לרשויות הצבא בעצמן, ונדהמתי לשמוע מהם שבכלל יש לי פטור! היה זה נס גלוי. וממנו למדתי עד היכן כוח התפילה ושפאשר לפעול עמה את כל מבוקשי ואף יותר מכך.

בשביל לחיות כחסיד ברסלב אמיתי יש להסתובב בין חסידים ברסלב!

אחרי החתונה עברתי להר יונה, ושם התחלתי להסתובב בבית הכנסת של אנ"ש ואז יותר ויותר התחלתי להתקרב ממש, ולקבל רצונות ולדעת מהעצות, וכפי שכבר אמרתי, שקשה מאד להיות באמת חסיד ברסלב אמיתי ללא ההווייה של מקום אנשי שלומינו, לדבר איתם, להתחזק איתם, לחיות את החיים כחסיד ברסלב. שם התחלתי ללמוד את הספרים הקדושים, ובפרט התחברתי לספר הקדוש של הרבי 'סיפורי מעשיות' שמלבד הסודות העצומים הגנוזים בהם, אפשר להתעורר מאד לעבודת ה' באמת ובתמים, וזה דבר נפלא ביותר לעורר אותנו.

לאחר מכן עברתי לגור בצפת, בימים ההם הר יונה לא הייתה מפותחת כמו היום, היא הייתה רק בראשיתה, ולא יכולנו להסתדר שם, וגם פה בצפת אני זוכה ב"ה להיות בין אנשי שלומינו ולהתחזק באור הצדיק.

לסיום, אני רוצה שוב לחזור ולהגיד: **הכל התחיל מכך שהאמנתי שאם הרבי הוא צדיק או צריך להקשיב לו ולהאמין בכל מה שהוא אומר.** ה' יעוררו שנזכה להתקרב להצדיק האמת, להתפלל עם אנ"ש, להיות עם אנ"ש, לחיות עם אנ"ש, ואז נהפכים לחסידים ברסלב אמיתיים.

בתוך שבועיים, יש לי דרכון, כסף, כרטיס 'אחרון', מיטה, ראיתי בזה הארה שמימית ממש, שהשם יתברך רוצה שאני יתקרב לאמת הזו.

את האמת אומר, אינני זוכר כלל את הפעם הראשונה שנכנסתי לציון, בוודאי שאמרתי תיקון הכללי ונתתי פרוטה לצדקה, אבל מה **שתפס אותי היו דווקא התפילות בקלויז, השירה ההמונית, התפילה הענקית ביחד, ובפרט הניגון, הריקודים והקפיצות של 'ויאתיו כל לעבדך', זה היה שיא השיאים.**

כמובן, באומן כבר שמעתי את האנשים מדברים מהספרים של רבינו ומהדיבורים והעצות, הייתי ממש 'בעננים' שם באומן, זה היה דבר שונה כל כך בשבילי. אך למרות זאת כשחזרתי לארץ, לא התחלתי לחפש משפיעים או ספרים, אלא המשכתי הלאה בחיי.

כוח התפילה הוא עצום

כאן המקום לציין את כח התפילה שראיתי בעיני, מה שהרבי מכניס בנו כל הזמן, שהתפילה מועילה באמת. כשחזרתי ואף לקחתי זאת בחשבון כשיצאתי, הייתי בטוח שהדבר יודע לסביבתי, אך הנה, ראו זה פלא, אף אחד סביבי לא ידע על כך, לא בישיבה ולא בבית. אני תולה זאת רק בכוח התפילה. כפי שראיתי אך כמה חודשים לאחר מכן, מה קרה כשלא השקעתי בתפילה...

באמצע החורף הקרוב, הציע לי גבאי של אדמו"ר אחד לבא וללוות אותם לנסיעה לקברי צדיקים באוקראינה, אמרתי לו שאין לי כסף, אז הוא אמר לי אל תדאג, דבר ראשון תבוא, ואחר כך נדבר, כמובן שקפצתי על המציאה לנסוע שוב לרבינו, וכך זכיתי להגיע עוד פעם לציון המצוינת.

דא עקא, אז לא התפללתי שלא יודע הדבר לרבים, והאדמו"ר וחבורתו עשו תמונות בכל מקום בואם, כך אירע, שכשהגעתי חזרה לארץ ישראל, "תתהום כל העיר", אבי מיד שאל אותי מה עשיתי באומן, ענית לו, שלא תכננתי, אבל ביקשו ממני לבוא, אז נסעתי. 'ככה זה עובד', הוא מסיים. 'שום דבר לא מובן מאליו. אם אתה מתפלל - זה הולך, ולא, זה לא הולך'.

בכל מקרה דווקא הסיפור הזה שה' סיבב שיתגלה הדבר הקל עליי מאד. מעתה, כבר לא הייתי צריך להסתיר דבר. יכולתי ללמוד את הספרים, ולדבר על זה עם חברים באתגלייא.

אנשי הצדיק

כאן עובר ר' אליעזר לדבר על נושא חשוב, ומספר על מה שקירב אותו באופן סופי לאורו של הרבי: "מה שקירב אותי באמת, לגמרי, היה דווקא הקשר שלי עם אנשי הצדיק. יכול אדם להתבודד, ואפילו לנסוע לאומן, לעשות הרבה דברים טובים, אבל **בשביל לחיות את הקשר עם הרבי ועם ברסלב כל אחד חייב להיות עם אנ"ש, לדבר עם אנ"ש, להתפלל עם אנ"ש. גם אצלי, זה הדבר שגרם לי בסופו של עניין להחליט שאני "חסיד ברסלב".**

השידוך שלי גם הוא התנהל בסיעתא דשמיא מופלאה, חמי הרה"ג ר' בצלאל גלינסקי שליט"א לא ידע שאני חסיד ברסלב, ואחרי החתונה, באמצע השבע ברכות, כשהוא שמע שטסתי כבר כמה פעמים הוא התרגש מאד מכך, הוא לא חשב על כך מראש... וכך גם להיפך. אבי שליט"א כלל לא ידע שר' בצלאל הוא חסיד ברסלב נלהב וכבר טס לאומן כבר למעלה מעשרים וחמש שנה, משפחתו דמתה בעיניו

הקשבה וציזת במושנתם של הרב והתלמיד – חלק א'

הבלטת הרע או כאינטרס מסויים של האב לצורך עצמו אך לא כרצון להיטיב לבן.

ביחס לחלק הראשון, זוהי עבודת הסבלנות של האב, לצמצם את עצמו ולנסות לרדת למדרגת הבן וקטנות דעתו, קוצר רוח יכול לגרום לאב שירצה שיבינו אותו מהר כאשר פעמים רבות הוא מדלג על עיקרים חשובים שמעולם לא נתן את הדעת להבינם לבנו, נוח לו לדבר בשפה של 'קודים' ולהתפתות לחשוב שמסתמא הבן מבין אותו.

נקח לדוגמא, אבא המדבר עם בנו על הצורך להתייחס יפה לשאר בני הבית ולא לריב עמם, בדרך כלל נוסח הדבור הוא 'תפסיק לריב עם פלוני' מין גערה ואזהרה גרידא, לפעמים הוא יכול להשתמש עם 'קוד' ולומר לילד בפנים חמורות סבר: 'זוהי אונאת דברים!' וכשרואה שהילד חוזר על מעשהו הרע הוא צועק לעברו 'לא דברתי אליך ברור?!', האב בטוח שאין לשון ברורה יותר מאשר לומר את ה'פסק' הזה בהחלטיות, אולם יתכן מאד שהילד לא מתחיל להבין מה רע בהצקה לבני הבית ומה זה 'אונאת דברים' ולמה זה רומז. זה לא פלא אם גם נגלה שהאבא מעולם לא הקדיש זמן לרדת להבנתו הקטנה מאד של הבן שרואה רק את עצמו בלבד, ולנסות להבינו פעמים רבות על ידי סיפור ומשל והרחבת דברים מתוקים וברורים על מעלת הוויתור, על כאבו של הזולת, על יקרת מעלת הנתינה והחסד וכדומה, כל 'חינוכי' הסתכם בהערה או גערה בשעת מעשה בסגנון דיבור המקובל בינו לבין חבריו המבוגרים.

על אף שכמוכן יש חובה גם לגעור ולהוכיח בשעת מעשה, אבל זה צריך להיות רק סימן וזכרון למה שכבר דוּבַר והוּבַן ביניהם מקודם בהרחבה ובירידה לקטנות דעתו עד שהדברים נתפסו בלבו קצת, בלא זה אפשר שיעברו ימים ושנים ובלבו תשאר רק טינה על ש'תמיד מבינים ומצדיקים רק את השני ואתו מכלימים ומאשימים', מבלי לגדול ולהתעלות כלל ביסודות אלו אותם רצה אביו ללמדו.

המקבל הקטן בדעת

רבינו הקדוש מלמדנו, כי הצורך לבוא לצדיק הגדול במעלה הינו מפני שככל שהמקבל קטן בדעת יותר, צריך אומנות גדולה יותר לצמצם את הדברים ולהנחילם לקטן, וכאשר הצדיק רוצה להכניס השגות אלקות

שאלה: מה אעשה כשהילד שלי לא מקשיב לי, הוא לא מבין מה אני רוצה ממנו, אנו, ההורים חשים כאילו אנחנו מדברים כמו אל הקיר, אין תקשורת בינינו.

***

תשובה:

אבא יקר, שאלתך סתומה מאד, לא פרטת במי ובמה מדובר, מה הסיבה לחוסר התקשורת, האם היו ביניכם בעבר הרבה תקריות מכאיבות שגרמו להסתגרות ולנתק הזה, האם רק אתך אין לו תקשורת או גם לכל סובביו, יש מקומות או אנשים או פעמים שהוא כן מקשיב או שאין שום דבר בעולם שמגרה את רצונו לשמוע, הוא לא מבין ולא תופס מה רוצים ממנו או שהוא לא מציית.

כמוכן שכל מקרה צריך לדון לגופו, האם זה פגע הנפש או רק קלקול המדות וההכנעה או שמא כעס וכאב שהצטברו ביניכם, ואין כאן המקום להרחיב בכל אלו. מה גם כי בודאי אין כאן המקום לעסוק בחליי ופגעי נפש מיוחדים של כאלו שנולדו באטימות שכל או רגשות באופן חריג, אלא במקרים נפוצים של חוסר הבנה והידיברות בין אב לבנו.

ננסה לגעת בכמה נקודות יסוד שבעז"ה יאירו זוויות בסוגיה זו.

בדרך כלל, כאבו של אב מול בן שלא שומע בקולו אינו על כך שכשהוא מספר לו סיפור יפה אין הלה מקשיב, או שכשהם משוחחים על דא ועל הא אין הוא משתף פעולה, אלא על עסקי תוכחה וחינוך, כלומר, כאשר האב מנסה להנחילו ערכים קדושים או התנהגות נאותה ובפרט כאשר הוא מבקר את מעשי הבן או תובע ממנו דרישות מסוימות או שמזכירו על שנכשל ולא עמד במה שנדרש ממנו.

שלוש סיבות אפשריות

יתכנו שלשה סיבות עקריות על כך שאין הוא מוצא מסילות ללבו של הבן ועל האב לשים לבו על כך, א] כאשר הדיבור הינו בשפה גבוהה מדי שאינה לפי רמת הבנתו של הבן, ב] הדרישות הינן גבוהות מדי שלא לפי מדרגתו, ג] נימת הדברים נתפסת אצל הבן כסוג של דחיה ושנאה

ופשוט אצל אח זה גם מובן אצל אחיו הקטן או הגדול ממנו, בשעה שאצל הראשון זה דבר קל ונעשה כמעט מאליהו הרי שאצל השני זו כמעט 'מסירות נפש' והתאמצות גדולה מאד, עלינו לברר ולהתאמץ מאד בתפילה בחיפוש ובהסתכלות ללא שוחד על מדרגתו האמיתית של הילד ולעזור לו להתקדם שם בכל פעם כחוט השערה [וכפי שהרחבנו צצת במאמר הקודם], לפעמים התביעות מצד הסובבים או המוסדות גורמים לחץ להורים לרצות להלך פסיעות גדולות מדי וכאן הם מפסידים הכל, הילד מתמרמר מכיון שבאמת אין זה לפי כחו ושכלו עדיין, הוא רואה רק שהוריו אינם מרוצים ממנו והחייץ ביניהם הולך וגובר.

רבינו הקדוש לימד אותנו לייקר התקדמות של כחוט השערה, וכדבריו של רבי נתן (לקוטי הלכות נזיקין ד-א): "צריך כל אדם לידע שחוט השערה ואפילו פחות מזה יקר מאד מאד שאלפים עולמות אינם כדאי נגד זה, וכשמתגברים עליו מאד ונדמה לו שכבר נתעה כל כך צריך לידע ולהאמין שכל תנועה ותנועה שניתק וימשיך את עצמו מהם אפילו כחוט השערה הוא יקר מאד מאד בלי שיעור ואלו השערות יתלקטו יחד", יתכן מאד שפסיעותיו של הילד קצרות מאד, הוא זקוק להמון הכרה ביקרת התגברותו הפעוטה ולא לדון את כוחותיו ויכולותיו לפי מה שנדמה לנו בעצמנו.

יש ילדים שאצלם הקימה והיציאה בזריזות מהבית נעשים כמעט מאליהם, ולעומתם יש כאלו שכל 'מבצע' כזה הוא כקריעת ים סוף ממש, כאשר האב עומד ודורש 'בתוקף' שידור ויעמוד בלוח הזמנים בדיוק רב מבלי לשים לב לקשיים אלו הרי בהחלט מובן אם התקשורת ביניהם תתקלקל, האב מתמלא מרירות על בנו החצוף או הסרבן והילד רואה לפניו 'רודף' היורד לחייו ותו לא, ואף אם לפעמים לא ניתן לוותר בפועל על רמת הדרישות, אולם לפחות אם היה הילד מבין שאביו יורד לסוף קשייו ומעבריו ומשתתף בצעריו, היה נקל לו פי כמה להתקדם ולהתעלות ביתר שאת.

במאמר הבא נעמוד א"ה על החלק השלישי והעיקרי, של צורת התוכחה.

תפלתנו ותקוותנו כהורים אוהבים שנוכה להיות שלוחים נאמנים לגדלם כראוי מתוך שמחה ונחת דקדושה כרצון ה'.

במי שמונח בשפלות מקומו צריך לכך אומן גדול ביותר, וכלשון קדשו (לקו"מ ח"א-ל): "כמו שאנו רואים בחוש, שאי אפשר להשיג שכל גדול כי אם על ידי התלבשות בשכל התחתון, כמו המלמד כשרוצה להסביר שכל גדול להתלמיד, הוא צריך להלביש אותו בשכל תחתון וקטן כדי שיוכל התלמיד להבינו, דהיינו, שהוא מציע לו מתחלה ההקדמות ושכליות קטנים שמסבב לו תחלה כדי להבינו על ידי זה המכוון שהוא שכל עליון וגדול, וצריך כל אחד לבקש מאד מלמד הגון כזה, שיוכל להסביר ולהבין אותו שכל עליון וגדול כזה, כי כל מה שהוא קטן ומרוחק ביותר, צריך מלמד גדול ביותר שיהיה אומן כזה, שיוכל להלביש שכל עליון כזה לקטן ומרוחק כמותו".

משל זה שרבינו הקדוש נוקט כאן, צריך שיעמוד נגד עינינו בבואנו להנחיל שכל ודעת לילד הקטן, להתבונן היטב בכל פעם, האם השתמשתי די ב'הקדמות ושכליות קטנים' כדי שיבין מה ולמה אסור או חובה לעשות או להמנע מדברים מסויימים, האם דברתי בשפה ברורה ומונבת לפי שכלו הקטן ולפי תפיסת עולמו עד שאני בטוח שהבין וגדל דיו בקליטת הדברים.

אנו צריכים לחשוב בעצמנו פעם אחר פעם אולי דברנו גבוהה מדי, אולי השתמשנו במונחים מופשטים מדי, ולצאת מנקודת הנחה ברורה שלא מה שמונח ופשוט אצלי פשוט אצלו, יתכן מאד שאולי הוא בכלל לא תופס מה רע או יקר בענין זה שעליו אנו מדברים עמו.

אסור לתת לנשיכת הנחש של העצלות שתגרום לנו קוצר רוח ובגלל זה להתפתות לרצות לצאת ידי חובה בנערה סתומה שגורמת רק ריחוק וניתוק, אלא להתאזר בסבלנות ולשוב ולרדת עוד ועוד לנמיכות הבנתו ועולמו של הילד ולנסות להאיר שם את הדעת הזה אותו אנו רוצים להנחילו.

דרישות הגיוניות

כך גם ביחס לחלק השני, להתבונן היטב מה הן הדרישות שאני מציב לו והאם הדרישות אינן גבוהות מדי לפי מהותו של הילד. כאן נדרשת עבודת המדות גדולה יותר מצד האב, רבינו הקדוש (בלקו"מ ח"א סי' קנ"ה) לימד אותנו שהתנאי לצמיחה הוא אורך רוח, מי שאצה לו הדרך שהילד כבר יהא מושלם או שלפחות יהא כשאר בני גילו או כאחיו יכול להכשל מאד בחינוך מעיק שרק מרחיק. לכל אחד יש את ההדרגה המיוחדת לו, לא מה שמונח

אנו צריכים לחשוב בעצמנו פעם אחר פעם אולי דברנו גבוהה מדי, אולי השתמשנו במונחים מופשטים מדי, ולצאת מנקודת הנחה ברורה שלא מה שמונח ופשוט אצלי פשוט אצלו

אהבת תורה לזהות

גדולים, ובכלל היה להם חשק מיוחד ללמוד תורה ובטח הייתה להם התמדה מיוחדת, אבל היום הדור חלש, המוח מבלבל, ואני לא מסגל ללמוד ככה!". מוֹיִשִׁי לא נבהל ומהר להתנכח: "אותו יצר הרע שְׁהִיָּה פעם יש היום, והדור לא חלש, פשוט צריך להתאמץ ואז נוכל ללמוד תורה בכל מצב!" השניים לא שמו לב שהלחישות שלהם הפכו לדבורים רמים, והמלמד עצר את השעור והסתכל לכוונם, כשבעקבותיו מבטיהם של כל ילדי הכתה מפנות לעברם...

לפתע הבחינו השניים בשתיקה השוורת בכתה, הם הפתעו לגלות שעניי כלם תלויות בהם... מבוכה כסתה את פניהם, אך המלמד קרא: "אני מבין שקשה לילדים ללמוד במצב זה, החם המהביל מקשה על הלמוד, האמת היא שגם לי קשה ללמוד אתכם בחם, אך הבה ונתאמץ, ובעז"ה עוד מעט נסיים את השעור, אז נעבר לחפש בספרי רבינו עצה למצבינו. כי לכל מצב בעולם גלה רבינו עצות מפלאות כיצד להתנהג!" השעור המשיך כסדרו, כשגם שמעון מנסה להתרכז, עד שהמלמד סיים את השעור נשק את הגמרא ופתח את הספר "שיחות הר"ן".

כל הצדיקים הקדושים לומדו גם כשהיה קשה להם!

"היודעים אתם, ילדים יקרים" - הכריז המלמד ר' אהרן - "רב הצדיקים והתלמידי חכמים המפלגים בכל הדורות, היו עניים מדקאים בייסורים, היו אף גאונים שלצורך פתיחת

שעת צהרים לוחטת, השמש עומדת ברום הרקיע ושולחת את קרניה, הרחובות ריקים מהולכים ושבים, כל מי שאינו מכרח לעבור ברחוב ממחר לתפס מחסה תחת קורת גג ממוגנת בכדי לברח מהחם המעיק.

החשמל קורס והחם בלתי נסבל, אפשר ללמוד ככה?!

אך בתלמוד תורה "חשק התורה" קרתה תקלה מצערת, כנראה מרב העמס על מערכת החשמל, כל החשמל בחיך קרס, כשהמנהל ממחר להתקשר לטכנאי ממחה שיבוא לתקן את התקלה, ובניתיים החם מתחיל לתת את אותותיו. החיך ממקם במבנים גידים, ולכן, כשהמזגנים הפסיקו לעבד התחיל החם הכבד לחדר פנימה, אל תוך הכתות.

המלמד בכתה ו' עסוק באמצע שעור בגמרא "שנים אוחזין". ובין התלמידים יושב לו שמעון, כשממזרחו נוטפים פלגי זעה, הוא אוחז קרטון בידו ומנסה לנפנף בו בכדי שיגיע אליו קצת אור... "אי אפשר ללמוד ככה" - לוחש שמעון למוישי שישב לידו - "כל כך חם לי, בקושי אני יכול לנשם!" ולשם המחשה מנופף שמעון בקרטון במהירות... "אתה קצת מגזים", לוחש לו מוֹיִשִׁי בחזרה. "נכון שחם קצת, אבל לא קרה שום דבר, וכי מה עשו פעם, לפני שהמציאו את המזגנים? וכי אז לא ישבו ולמדו בפניך כבחרך?!"

ושמעון, גם הוא לא נשאר חבי: "איו אתה משונה אותנו לאנשים של פעם?!" - השיב. "פעם היו האנשים גבורים

ספריהם העמקים לא היה להם אפלו ניר פשוט, לכן הם אספו חתיכות דפים קרועים ועליהם כתבו את ספריהם. בנוסף, הרבה מהם היו מגרשים ממדינה למדינה, ולפעמים היו גם חולים. אם כן איך הם הצליחו בכל זאת ללמוד ולהביא את התורה?

את התשובה לשאלה הזו נוכל למצוא בספר הקדוש שיחות הר"ן שם מגלה רבינו כי יש בתורה טעם מיוחד מאד שמי שמרגיש אותו לא צריך שום דבר מהעולם הזה. וכך כתוב שם: "כשתתורה מראה אהבה לאחד, אז אינו רוצה כלל עולם הבא. רק שרוצה את התורה בעצמה" (שי"ח י"ז) ובמקום אחר כותב רבינו הקדוש "אשרי האזכה להרגיש נעימות התורה. כי יש נעימות בתורה וזהו העקר להרגיש הנעימות שיש בהתורה" (תורה ע"א תנינא)

האם אתם מבינים. ילדים יקרים! אם נזכה להרגיש את הנעימות המיוחדת שיש בהתורה, וכשתתורה תראה לנו את אהבתה, שוב לא נרגיש כלל בחם ובקור, בסיורים או בקשיים אחרים, כמו הליל הזקן שטפס על גג בית המדרש כדי לשמע את השעור מפי שמעיה ואבטליון. הוא לא הרגיש פיצד השלג נערם עליו, הוא היה שקוע כל כולו בדברי התורה עד שהתעלף מן הקור והכפור.

כך היה כשרבא ישב ולמד, וללא שימת לב נמחצה אצבעו ונטף ממנה דם, והוא כלל לא הרגיש בכך. מרב שהיה שקוע בתורה הקדושה, וכשעבר שם צדוקי אחד הוא אמר לו: "עם פזיז אתם, שהקדמתם בפיכם לומר "נעשה" לפני ששמעתם באזניכם מה כתוב בתורה, ולכן אמרתם "נעשה" קודם ל"נשמע"... (מנבא שבת פח)

כן, גם אנחנו יכולים לזכות לאהב את התורה!

אמנם אלו הם מדרגות גבוהות מאד, אבל גם אננו ילדים יקרים, יכולים לזכות לחשק והתמדה בתורה עד שלא נרגיש בסובב אותנו. רבינו מגלה לנו "סגולה" מיוחדת לכך: בתורה הקדושה, כותב רבינו הקדוש. "יש שש מאות אלף אותיות, מה שנקרא 'ששים רבוא' -

המספר הזה הוא כנגד מספר נשמות ישראל שהוא גם שש מאות אלף - ששים רבוא, וממילא, כאשר אנחנו נזהרים לא לדבר רע על שום יהודי, לא לחפש חסרון בחברים שלנו, לא להסתכל על הרע שלהם. ואז, כשכל היהודים שלמים, אז גם אין חסרון בתורה, והיא כלה שלמה. התורה משולה לכלה, שאם יש בה חסרון, לדוגמא אם חסרה לה יד או רגל, אז היא עלובה מאד. אבל כשהיא שלמה אז כלם רואים את מעלתה. כך גם התורה, שכשנזהרים לא לדבר עליה, על היהודים שהם כמספר אותיות התורה איז יש חשק ללמוד אותה.

אמנם יש תנאי נוסף בכדי לזכות לאהב ולהבין ולקיים את התורה הקדושה. התנאי הוא שצריכים להיות מוכנים להתאמץ ולהתנגע בשביל התורה. ואז כשמוכנים להתאמץ ולעמל בעסק התורה, לפתע הקב"ה עוזר והתורה פותחת את שעריה...

הילדים מותאמים ללמוד למרות הקשי והנה, מה קורה...

"ילדים יקרים" - שאל ר' אהרן המלמד - "האם אתם מוכנים להתאמץ ללמוד למרות החם המטרדי?" "בנדאי!" ענו כלם במקלה: "אנו כל כך אוהבים את התורה, לא משנה שחם קצת..." האם אתם מוכנים להתחיל מעכשו להזהר לא לדבר על שום יהודי, לא לחפש שום חסרון בחברים ובשום יהודי אלא להסתכל בטוב של כל אחד?!" "כן!" ענו הילדים. והנה, לפתע נשמע צפצוף והמזגן התחיל לפעול שוב!

המלמד התלהב ואמר: "אתם רואים! רק קבלנו על עצמנו ברצון חזק שאנו מוכנים ללמוד למרות הקשי, והנה השם יתברך עזר לנו והפעיל בחזרה את המזגן..."

ילדים יקרים! ה' האיר את פניו והאיר את עינינו לראות שמיד כשקבלנו על עצמנו להתאמץ וללמד בתוך החם, מיד נדלק המזגן. הבה נקח מזה לקח טוב, ונקבל על עצמנו להתאמץ לזכות לתורה, ושללא לדבר רע על שום יהודי כשר ומאמין, ואז נזכה שהשם יתברך יתן לנו במתנה את התורה! ■

מה אהבתי

מאמר

אם הוא יתאוד בסבלנות ויחזיר על תמישנה עוד הפעם, ושוב לבסוף הוא יזכה לזכור פרקים שלמים ואפילו מסכתות שלמות בעל-פה!

המקוה המסתורי

"מישהו הלשין על השחיטה הכשרה שמתקיימת אצלנו. באותו לילה, כשבסיום השחיטה יצא אבי בחסות החשכה כמו בכל פעם לשפך את פסלת הדם והלכלוך לבור מרחק מביתנו, הפתיע אותו סוכן חרש (בלש) מטעם המשטרה שהופיע פתאום ופקד עליו: "אתה בא אתי!". אבי נסה להתחמק אולם ללא הצלחה.

אמי לא ידעה רוסית, אולם אני קלטתי את המתרחש, והבנתי שעלי לפעל במהירות בכדי לטשטש את העקבות. מצאתי מנעול ישן וחלוד, ומהרתי לנעול את דלת הפניסה לחדר המקוה. לאחר מכן, בעזרת השכנה סידתי את קירות החדר בו התקיימה השחיטה שהיו מכתמים בכתמי דם, את הרצפה שטפנו וגרפנו היטב במהירות.

בבקר הגיעו לבייתנו שלשה שוטרים, נכנסו ושאלו: "מה יש כאן? אמרתי להם: "אין כאן כלום". אחד מהם אמר לי: "אתנו לך שוקולד, תספרי לנו הכל". אך אני לא הגבתי להצעתו הנדיבה, פחדתי מאוד שמא הם ימצאו את החבל המכתם מדם שאתו קשרתי את הפרה, והחלטתי שאסביר להם שקבלתי חתך באצבע, והחבל הוא של העצים שלנו... ואז התקדמו השוטרים בפרוודור וראו את הדלת הנעולה, ושאלו: "מה זה החדר הזה?" אמרתי להם: "כך קנו את הבית"... הם שברו את המנעול החלוד ונכנסו פנימה. לפי פקדתם הדלקתי נר ונכנסתי אל החדר. רעדתי למחשבה שהם יגלו את המקוה. רציתי להסתיר את הבור, ונעמדתי מעליו, אלא שפנראה היו שם מים על הרצפה כי זה היה בחורף, החלקתי הישר אל תוך בור המים... השוטרים נבהלו למראה ילדה נופלת פתאום לתוך הבור, אך דרשו מאמי להראות להם תעודת זהות, ואחר כך הורו לה ללכת בעקבותיהם... אחרי שהשוטרים הלכו, רצנו אל הציון של הרבי. בכינו שם ממעמקי הלב שהיה מלא חרדה ובקשנו מה' שהורינו ישחררו מהמעצר. למחרת קרה הפלא והגס הגדול: הקומוניסטים שחררו את אמא ואחר כך את אבא, דבר שהיה מעל לדבר הטבע! כי תמיד פשהלכנו לרבי ובכינו אצלו שיעזור עלינו רחמי שמים - ראינו נסים!

בעיר אומן חי ברסלבר חסיד מפלא ושמו רבי אברהם דז'רגובסקי. ר' אברהם היה למדן מפלג ובעל מסירות נפש עצום שחי בתקופת הקומוניסטים הוא היה אביה של הצדקנית מרת שרה גלבף תליט"א, שמשפרת כיצד מסר אביה נפשו בכדי לקיים כל פרט ופרט ביהדות...

בעיר אומן התקיים חידור מחתרתי בו למד הילד "צבי" בנו של רבי אברהם. בעקבות הלשנה נסגר החידור המחתרתי והמלמד ר' נתן קאטיק נלקח למאסר! הילדים התפארו ומאז נשאר צבי הקטן בבית, כשאביו מלמדו בעצמו תורה.

במשך הזמן סגרו השלטונות את כל מרכזי היהדות ברוסיה בכלל ובעיר אומן בפרט, אולם ר' אברהם החליט באמץ לב ובעזרת דקדושה לפתח מקוה טהרה בתוך ביתו. לשם כך חפר בור באחד משלשלת החדרים שבביתו, ושם התקיים בסתר מקוה טהרה כשר.

לא רק מקוה טהרה יסד ר' אברהם בביתו, אלא גם שחיטה מהדרת עבור יראי ה' שלא נכנעו לגזרות הקומוניסטים. למטרה זו יחד חדר נוסף מבין שלשלת חדרי ביתו. בחשכת הלילה היה מגיע לביתו חימל השוחט, והילדה שרה עזרה לתפס את הפרה והשוחט שחט את הפרה לאור האבוקה, ומיד היו ר' אברהם ובני ביתו מנתחים את הבהמה לנתחים לאחר שהפשיטו את עורה ומכשירים את הבשר.

רק סמוך לעלות השחר סימו את מלאכתם המפרקת, ומיד סידו את החדר בכדי שלא להשאיר כתמי דם העלולים להחשיד את סוכני המשטרה אם יבקרו בביתם.

לא ארכו הימים ולשלטונות נודע על הבית הרוחש פעילות יהודית מבוקרת.

הרבנית גלבף זוכרת את אותו לילה אפל, בשנת תרצ"ח, ובו פשטו מלאכי החבלה על ביתם, כמו לא חלפו מאז שמונים שנה. וכך היא מספרת:

סיפור

אפלו הילדים הקטנים החזיקו את הספר לקוטי מזהר"ו, כאשר פל הספרים מכרכים בכריכה נאה ומהדרת...

שעשועון ילדים

האוצר המזוין!

ילדים יקרים, לפניכם טבלה ובה צורות שונות למעלה, וכן מספרים בצד. לפי זה תוכלו לדעת איזה אות מרמזת בצורה שבתוכה מספר. לדוגמא: משלש שבתוכו המספר 4, מסמל את האות צ' ומרבע שבתוכו המספר 2 מסמל את האות ז'.

					
ה	ם	ן	ל	ו	1
ך	ד	מ	ז	כ	2
ת	ק	ג	נ	י	3
ר	ה	ס	ב	צ	4
ט	ש	פ	ע	א	5

התורות של שבועות!

1. באיזה תורה אמר רבנו שהרפואה לחלי העצמות הוא ודוי דברים לפני הצדיק?
2. באיזה תורה דבר רבנו מחמרת השקר?
3. באיזה תורה דבר רבנו שצריך להזהר לא לקחת קבוע לעצמו?
4. באיזה תורה רפא רבנו לגמרי אחד מאנשי שהיה לו מכה פנימית?

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד לתאריך ר"ח תמוז הבעל"ט בלבד, לפקס המערכת: 02-318-37-02 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון המערכת: 02-539-63-63 בשלוחה 7 בלבד, יש לציין באופן ברור שם וכתבת מגורים וטלפון בין הפתאים נכונה יגדל זכוי של 50 ש"ח ברשת חגיגות ספרי "אור החיים"!

חדש חדש ונתחדש!

הופיע לאור עולם מוסף חדש ומיוחד 'אבקשה לבית' הווי רוחני מאיר ומיוחד שיכניס את אורו הקדוש של רבינו הקדוש אליכם לתוך הבית פנימה

ניתן להשיג:

ק"ד	כתובת	הדפוס	ק"ד
ירושלים	ברנבוים 7 קומת קרקע	משפחת ר' אמריס בירדמן	
ירושלים	מלניס 17 מא"ש	משפחת ר' ישראל יצחק ברון	
ירושלים	חורבין 9 מא"ש	משפחת הר"ח ר' שמעון שפירא	
ירושלים	מבוא ליבנה 1	משפחת ר' אמריס פורטנאי	
ירושלים	ראש ברכה 49/2	משפחת ר' יעקב פורטנאי	
ירושלים	חוקירו שבמא" 11 קומת בנינה	משפחת ר' אליהו נהרי	
בית שמש			
בית שמש	מא"ש 51 קומה 3 - הפנימה	משפחת ר' יהודה צבי ברון	
בית שמש	רבי אליעזר 27 בנימה ג דירה 16 - רח"ב	משפחת ר' יעקב אהרן גרוס	
בית שמש	שדרות האמריס 16/22 קומה 6	משפחת ר' שמעון גלבר	
בית שמש	האמריס 86/3 רח"ב	משפחת ר' שמעון בריינס	
בית שמש	רב נתן 26 דירה 8 רח"ב	משפחת ר' לוד ברנשטיין	
בית שמש	מנחת יצחק 12 קומה 1 (הקריית)	משפחת ר' נתמן קיסניס	
בית עילית			
ביתר עילית	נמרטנא 31	משפחת ר' ישי קורסמן	
ביתר עילית	רח"ב 78	משפחת ר' אהרן קרמן	
ביתר עילית	מח"י יצחק 31	משפחת ר' נתמן חופמן	
צפת			
צפת	לחמי הנגמט 9	משפחת ר' שרגא מלמד	
צפת	צול 7 בנימה א קומה 6-	משפחת ר' יוסף בלנט	
הרצליה			
אשדוד - אשקלון	חורבן 14/4	משפחת ר' אברהם בן יעיש	
באר שבע	אבינו עמרם 29/3	משפחת ר' אלדד אליאסי	
בר יוחאי	מתת 7.2 מרומ הגליל	משפחת ר' יצחק ליאור	
נפש עפ"ר	בת עין	משפחת ר' אברהם יצחק מיגל	
גן יבנה	החבור 49	משפחת ר' יודו נבאי	
הר יונה	גמנס מילר 2/22	משפחת ר' נתמן מלמד	
זכרון יעקב	אף על פי כן 20	משפחת ר' אלון חלימיש	
חיפה	מיכאל 25 דירה 1	משפחת ר' יודו ישי	
יבנאל	ממ"ד 1	משפחת ר' צביטוב מאיר	
יבנה	הספדן 1 דירה 24	משפחת ר' מאיר אליאסי	
יעהר	יעהר	משפחת ר' יוסף כרובי	
נוד עקיבא	נוד עקיבא 75 רח"ב תג"מ	משפחת ר' שמואל ישראל	
נתיבות	פ"מ"ח 5 נתיבות	משפחת ר' ישעיהו אריאל	
עפ"ר	יבאל חפון 3/8 נקבע המורה	משפחת ר' אשר זוהר	
רחובות	ווייני 9	משפחת ר' עודד טרי	
רמתים	יודו הרב משהבסניס 10/11	משפחת ר' עמוס ברוכבום	
צפת הירוקה			
בני ברק	חזן איש 40 קומה 4	משפחת ר' יחיאל רוט	
בני ברק	רשב"ם 9 קומה א	משפחת ברמן	
אלעד	מנחם 52 קומה א	משפחת ר' אריאל ארז	
רמת השרון	מזריקין 22	משפחת ר' אסף מזמר	
מזריקין עילית	יהודה הנשיא 13 קומה 4	משפחת ר' נתנלי קולמן	
מגדה	רבי עקיבא 25 קומה 3 - קריית צאנז	משפחת ר' נתמן וייסביש	
עמנואל		משפחת ר' בצעיון הרמן	
חדרה		משפחת ר' עופר ספיר	
רמת השרון		משפחת ר' מנחם אלעזרה	
ראש העין		משפחת ר' יוסף עמרמי	
תל אביב		משפחת ר' שלום יוסף שש	
נהליאל		משפחת ר' מלאכי לויטל	
חוד השרון		משפחת ר' יוסף צבי הרעג	
ראשון לציון		משפחת ר' אלרועי צורף	
חריש		משפחת ר' יעקב צירטמן	
הול			
אח"ב	8456509638	משפחת ר' יחיאל מאיר פרישטיין	
אנליה - לונדון	442088024970	משפחת ר' מרדכי רונפלד	

הצטרפו עוד היום לשותפי אבקשה המפארים את שמו של רבינו הקדוש וקבלו את שני הגילונות עד הבית בכל חודש
 « 02-6237686 שלוחה 3 מוקד 'אבקשה לבית' »